ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

БРОЈ 1449

8 динара

5.10.1979. ● ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ ● ГОДИНА XL

Ripley

Веровали или не!

ЈОКЕЈ ЕДИ АРКАРО

ТОКОМ 25 ГОДИНА ПОБЕДИО У 4.000 ТРКА И ОДНЕО ЈЕ НАГРАДЕ У ВРЕДНОСТИ ОД 22 МИЛИОНА ДОЛАРА

ТОМАС ЏЕФЕРСОН

ПРЕДСЕДНИК САД, ДОБИО ЈЕ НА ПОКЛОН ДВА МЕДВЕДА КОЈА ЈЕ ДРЖАО У ДВОРИШТУ БЕЛЕ КУЋЕ.

АУКЦИЈА КЊИГА

СЕР ТОМАСА ФИЛИПСА ПОЧЕЛА ЈЕ У ЕНГЛЕСКОЈ 1870. Г. И ТРЕБАЛО ДА ТРАЈЕ 110 ГОДИНА – ТОЛИКА ЈЕ БИЛА БИБЛИОТЕКА.

ИСТАНБУЛ

СВЕ ДО 1916. ГОДИНЕ НИЈЕ ИМАО ИМЕНА УЛИЦА НИТИ БРОЈЕВЕ КУЋА, ИАКО ЈЕ ТАДА ИМАО ВЕЋ МИЛИОН СТАНОВНИКА И БИО СТАР 16 ВЕКОВА.

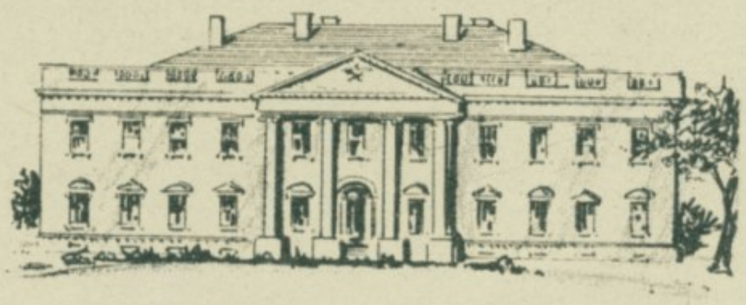

БЕЛУ КУЋУ

У ВАШИНГТОНУ (САД) ПРОЈЕКТОВАО ЈЕ ЏЕМС ХОБЕН И НАДГЛЕДАО ЊЕНО ЗИДАЊЕ ЗА СУМУ ОД САМО 500 ДОЛАРА.

МАЈК МЕЛОНИ

ИЗ ВЕСТЧЕСТЕРА (САД) БИО ЈЕ ЗАПОСЛЕН У ЏЕНТРАЛИ КАО ПЕВАЧ. НА ПОЗИВ, УСПАВЉИВАО ЈЕ БЕБЕ ПЕСМОМ ПРЕКО ТЕЛЕФОНА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● први аутомобили код нас појављују се 1898. године и то у Хрватској. Словенија је добила први аутомобил 1899, а године 1901. у Загребу се отвара прва продавница аутомобила.

● Голфска струја може за мање од десет дана да растопи ледени брег тежак око 150.000 тона.

● велики римски аквадукт у шпанском граду Тарагони висок је 27 а дугачак 217 метара. Иако је подигнут пре 1900 година, он је и данас у одличном стању и нимало није подлегао зубу времена.

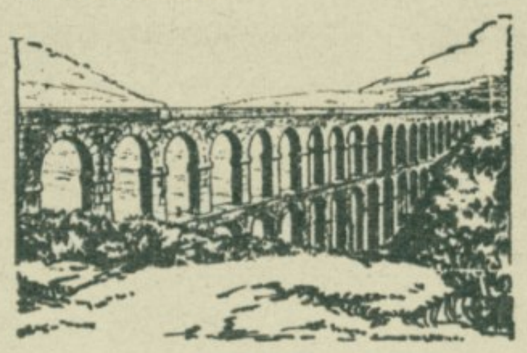

● Перу спада у земље у којима се пије веома мало млека — свега 11 литара годишње по глави становника — док један Швеђанин, на пример, годишње попије око 263, а Данац 164 литра млека.

● домаћа пчела је пореклом из старог света а у нови свет пренели су је Европљани. Пре открића Америке домороци Централне Америке и Мексика припитомљавали су једну врсту пчела без жаоке коју чак и данас гаје у Јукатану.

● становници приобалних насеља Новог Зеланда израђују од животињских црева жице за Еолове харфе. Када ове струне затрепере на благом поветарцу, производе пријатне акорде и мелодије.

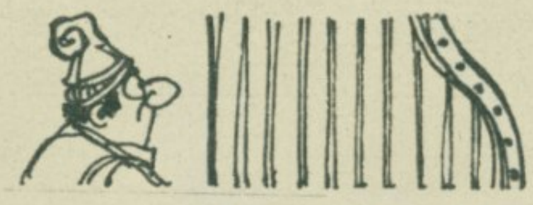

● Американац Бобо Фостер постигао је 1959. године својеврстан рекорд: под водом, у једном базену, издржао је читавих 30 минута и четрдесет секунди. Пре него што је извео овај подухват Фостер је удисао кисеоник око пола часа.

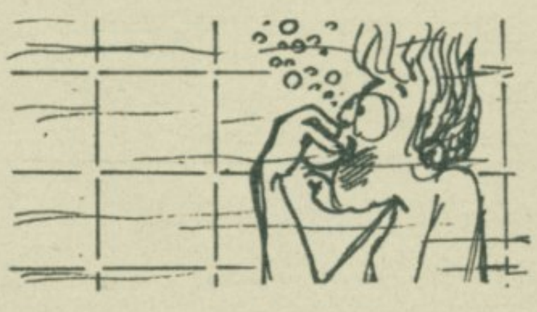

● Белгијанка Клодин Ралие победила је на једном гастрономском такмичењу појевши за само пет минута равно 27 кобасица.

● најкрупнији познати морски јеж је један примерак кожасте врсте (Sperootoma giganteum) пронађен у близини Јапана. У пречнику је имао 33 сантиметра.

● тиква-бујача (cucurbitamaxima) може да достигне пречник од једног метра а тежину од сто килограма. Насупрот њој, тиква суђурче (cucurbita ovifera) је тако мала да може да стане на длан.

Walt Disney

ПАЈА ПАТАК

НЕ БОЈ СЕ, ЦВЕТО!

— Касно — рече Миша и пошље још пољобрадоі Драгослава. Младићу се очи овлажише. Зајеца и истрча у ноћ.

Кроз узан прозор жандармеријске станице у Ариљу јака светлост пада на клупу у мемљивом ходнику. Колико год је 18. августа 1941. године напољу било спарно, толико је иза дебелих зидова владала пријатна хладовина. Жени на клупи као да је хладно. Прекрштених руку шакама стиска мишице.

Жандарм испред врата увлачи последње димове цигарете и испод ока је посматра.

— **Цвета Ђурић-Бркић** — прозбори блед човек уска лица, кад се отворише врата.

Жена се трже. За тренутак укочена, очију пуних страха гледа у човека на вратима.

— **'Ајде, упадај!** — рече овај строго. — **Хоћеш молбу да ти пишем?!**

Поред наочитог командира жандармеријске станице, с великим, уврнутим брковима, седи записничар. Човек уска лица, с рукама на леђима, шета по пространој соби не гледајући у уздрхталу, крхку жену.

— **Шта је, више ниси онако мирна и охола. Страх те, а?** — иронично проговори командир. — **Лепо сам те саветовао, гледај своја посла, не мешај се у политику, а ти ништа. Опет су, чујем, код тебе долазили Ратко и Драго Јовановић! Дижете буну?! Не можеш ни себе да носиш, а хоћеш на Хитлера, на силу, еее!! Ама нећу више да кидам живце с тобом. Јово, ти знаш све податке, пиши!**

Јова, записничар, поче да исписује: Цвета Ђурић-Бркић, учитељица у селу Крушчице, рођена 20. октобра 1914. у Куманову од оца Ђурђа и мајке Живке Ђурић. Женску учитељску школу завршила 1934. године. Службовала у Четережу и Великом Селу код Пожаревца. Априла 1937. премештена у Светозарево код Ариља. Ту се удала за учитеља Добросава Бркића с којим је 1939. године прешла у село Крушчице. Муж у заробљеништву. Деце нема . . .

„Вук Караџић“, да редовно даје „црвену помоћ“, да је у јесен 1940. са мужем Добросавом постала члан управе Удружења учитеља Ариља, да се зна да шурује са „црвеним ушима“ Небојшом и Катицом Јерковић из Мочилаца, Ацом Јевтовићем из Високе, Ратком Бјелицом из Брекова, Татјаном Полић из Миросаљаца, са Стеваном Ђеловићем . . .

— **Ми знамо да комунисти Ратко и Драго Јовановић и Милосав Вујевић долазе код тебе и да држе тајне састанке у школи. Причувај главу, Цвето! Ако њих не ухватимо, доћи ћемо по тебе!** — викну командир и удари песницом о сто.

Цвета се трже.

— **То није тачно. Зашто ме толико мучите? Сама сам у школи па волим да ми дођу жене из села, да попричамо. То нема везе са политиком.**

— **Ћут'!**— цикну човек уска лица који све време није престао да шета и удари је по лицу.

Учитељица се без речи сруши. Бесно сикћући поче да је удара ногама у слабине. Командир га једва смири.

Ипак, пустише је. А у глави јој је брујало: „Ако њих не ухватимо, доћи ћемо по тебе, ако њих не ухватимо . . .“

БАТИНЕ

Командир станице устаде.

— **Који си пут овде? петнаести, шеснаести? Досадило ми је да понављам исту причу. Познато нам је да после наставе код тебе долазе жене из села — на разговор. Држиш им нека предавања. Из кувања, је л'? Деци купујеш књиге, сиротињска мајко! Са сељацима си се ухватила као да се спремаш за посланика** — грми командир.

Цвета Бркић и даље одсутно гледа кроз прозор. Као да га не слуша. А бркати жандарм и даље наводи „грехе“: да је приступила групи учитеља окупљених око задруге „Вук Караџић“, да редовно даје „црвену помоћ“, да је у јесен 1940. са мужем Добросавом постала члан управе Удружења учитеља Ариља, да се зна да шурује са „црвеним ушима“ Небојшом и Катицом Јерковић из Мочилаца, Ацом Јевтовићем из Високе, Ратком Бјелицом из Брекова, Татјаном Полић из Миросаљаца, са Стеваном Ђеловићем . . .

— **Ми знамо да комунисти Ратко и Драго Јовановић и Милосав Вујевић долазе код тебе и да држе тајне састанке у школи. Причувај главу, Цвето! Ако њих не ухватимо, доћи ћемо по тебе!** — викну командир и удари песницом о сто.

Цвета се трже.

— **То није тачно. Зашто ме толико мучите? Сама сам у школи па волим да ми дођу жене из села, да попричамо. То нема везе са политиком.**

— **Ћут'!**— цикну човек уска лица који све време није престао да шета и удари је по лицу.

Учитељица се без речи сруши. Бесно сикћући поче да је удара ногама у слабине. Командир га једва смири.

Ипак, пустише је. А у глави јој је брујало: „Ако њих не ухватимо, доћи ћемо по тебе, ако њих не ухватимо . . .“

РЕВОЛВЕР

Када је угледао Цвету, школски служитељ Жарко Недељковић исколачио је очи. Није могао да је препозна. Модрице и отекline изобличиле су њено лепо лице. Ћутећи, учитељица је ушла у своју собу и узела револвер који је муж раније сакрио. Држећи га у руци, дуго га је осматрала.

— **Жарко!** — викнула је.

Служитељ је одмах дотрчао. Волео је Цвету. Оно што њу боли, чинило му се као да и њега боли.

— **Како се пуца из овога?** — упитала је учитељица.

Жарко Недељковић није хтео ништа да пита. Знао је да би то Цвету још више потресло. Узео је пиштољ и дуго јој објашњавао све појединости. Нека уме да се одбрани, мислио је.

Потом је отишао код Мише Стојића, командира резервне партизанске чете, сеоске страже, и о свему га обавестио. Овај је одмах дошао код учитељице.

— **Не бој се, Цвето, само хоће да те заплаше** — рекао јој је.

Видео је да неће моћи да је умири. Жандармеријска мучења, систематска, нагризала су ову крхку жену.

— **Добро Цвето!** — рекао је на крају Стојић.— **Ноћас ћу те чувати са друговима. Блокираћемо све прилазе школи. Поставићу људе на путу од Ариља и од Вра-**

МИНИ-КВИЗ

1. Шта је хегемонија?
2. Србљак је стари назив за Србина?
3. Тврдиња је исто што и тврђава?
4. Макао је . . .
5. Ко је Хесиод?

ОДГОВОРИ:

1. Хегемонија је предлагат, пренесено једне државе над осталима, и једне класе преко других. 2. Не, то је пркосна клича у којој су сакупљене сржбе и кратка житија Срба-сиротаја. 3. Да, тврдиња је утврђење највећо, најчешће насељено, способно за самосталну одбрану. 4. Макао је врста пиварала другачког рода који живи у Бразилу. Исти назив носи и грађ на обали Јужног кинеског мора у близини Хонгконга. 5. Хесиод (око 770. пре н. е.) из Аскре у Беотији уз Хеликон је најстарији хеленски песник. Главно дело је морално-дидактички ep „Послови и дани“.

новине и у Дубравама, на путу од старе општине. Ако жандарми наиђу, ко их први угледа, испалиће метак. То ће бити знак да сви припуцамо, па ћемо их збунити. Кад чујеш пуцњаву, моћи ћеш да побегнеш и сакријеш се.

ПУЦАЊ

Учитељица Цвета Бркић лежала је на кревету широм отворених очију. По глави су јој се ројиле свакојаке мисли и слике. Муж јој, Добросав, у заробљеништву. За оца и мајку не зна ни да ли су живи. Као ученица учитељске школе није ни помишљала да ће, ето, спавати с револвером под главом. Није у школи учила како се пуца, већ како се воли... Та људска обличја која је месецима прогањају нису позната њеној свести. То су нека друга, страна бића. „Ако њих не ухватимо, доћи ћемо по тебе...

Испод прозора, као да крцну нека гранчица. Цвета претрну. Руком се маши за револвер. Престала је да дише. Разрогачених очију чекала је да се на прозору појави човек уског лица или злобан осмех крупног жандарма који је сваке ноћи у сну посећује.

Ништа. Из даљине се чула само кукавица. Цвету прође језа. Ово се више не може издржати. Рука којом је испод јастука држала револвер била је мокра од хладног зноја.

Проломи се пуцањ. Одговорише плотуни.

СУЗЕ

Цвета Бркић осети хладну цев пиштоља на слепоочници. Осети да јој прст, сам, као да није њен, повлачи обарач. Ништа није осећала. Ни страх. После толико времена, коначно нема страха.

Нема ни ње, Цвете Бркић, учитељице из Крушчице.

Мишу Стојића и другове није могла да види када су упали у њену собу. Само танак млаз крви, као кривудави црвени поточић, клизио јој је низ слепоочницу.

— **Касно** — рече Миша и погледа још голобрадог Драгослава Станковића. Младићу су очи биле пуне суза. Зајецао је и истрчао у ноћ. Голобради Станковић, скупљен на трави школског дворишта, главе наслоњене на пањ старог храста, јецао је.

Стражарећи на ивици шуме, младић је заспао. Нека звер је наишла поред уснулог Драгослава. Пуцкетање грања га је тргло. Бунован, притиснуо је обарач пушке. Остали су мислили да су наишли жандарми. Када су схватили грешку, било је касно.

С. Стојићевић

ЉУДИ ИЗ ПРАИСТОРИЈЕ

НАШИ ПРЕЦИ СУПЕРМЕНИ

АМЕРИЧКИ НАУЧНИК ТРИНКАУС ТВРДИ ДА НЕАНДЕРТАЛЦИ НИ У КОМ СЛУЧАЈУ НИСУ БИЛИ НЕИНТЕЛИГЕНТНА, КРАТКОНОГА БИЋА НАЛИК НА МАЈМУНЕ.

Данашњи људи су прави слабићи у поређењу са људима који су некад давно настањивали Земљу. Пре неколико хиљада година чак су и жене биле толико снажне да би без сумње лако савлађивале многе данашње мушкраце поносне на своју атлетску грађу.

Ни деца наших давних предака нису заостајала за својим родитељима. Већ са седам година достизала су снагу данашњих четрнаестогодишњака.

Ово су закључци америчког научника и професора Харвардског универзитета Ерика Тринкауса који се већ дуже времена бави проучавањем историје неандерталског човека — далеког претка савременог човека. Он тврди да неандерталци ни у ком случају нису били неинтелигентна, кратконога бића налик на мајмуне, како се доскора веровало. „Склон сам да нашим прецима припишем многе одлике натчовека", каже Тринкаус. Без ових особина, тврди познати научник, неандерталски човек не би могао да опстане у суровим условима леденог доба у којем је живео.

Професор Тринкаус често упоређује неандерталце са „суперменима" који су данас омиљене личности многих филмова, стрипова и ТВ-серија. „Да су наши преци још живи", каже у шали амерички стручњак, „сигурно им не би представљало никакву тешкоћу да подигну аутомобил или неки други, за нас исувише тежак предмет".

Високи, тешки и кратковечни

Неандерталски човек добио је овај назив по долини Неандертал код Диселдорфа, у СР Немачкој, где су 1856. године нађени делови лобања и других костију неких давно ишчезлих људи. Претпоставља се да је ова раса живела на доста великој територији која се простирала од централне Азије све до западне Европе. Слични фосилни остаци нађени су и у јужној Енглеској и северној Африци.

Неандерталски човек живео је у веома суровом добу. Морао је да се бори не само са суровим климатским условима, већ и са многим опасним зверима које су му свакодневно угрожавале живот. Имали су крупно, снажно тело, а на висини би им позавидели многи данашњи кошаркаши. По налазима професора Тринкауса, неки су чак тежили и преко 100 килограма. И жене су имале снажну грађу, а просечна висина им је прелазила 160 сантиметара.

Праљуди су живели око 60 година, али су у својој дубокој старости остајали снажни, јер су само тако успевали да опстану у нимало лаким животним условима.

Амерички научник износи још једну смелу претпоставку. Он сматра да су наши преци били разумна бића са доста развијеним нивоом интелигенције. Овакав закључак извео је на основу неких ископавања која су показала да су неандерталци каменом поплочавали подове својих пећина и земуница, а утврђено је и да су вешто правили одела од животињске коже.

Људождери или не?

Ненадерталци су се хранили месом ирваса, газела, бизона и гусака. Ловили су рибу и замкама хватали птице. Бавили су се и земљорадњом и умели да од житарица направе неку врсту брашна. Трговина им је била доста примитивна и најчешће се састојала у простој размени оружја и животињских кожа.

Археолошка ископавања показују да су први људи чак били и уметници. Као доказ за ову тврдњу послужило је неколико вешто изрезбарених костију које су неандерталци чували у својим пећинама као украс. Познато је и да су се мазали по лицу и телу бојама које су добијали из разноврсних биљака. Неки научници су чак утврдили да су праљуди сахрањивали своје мртве уз церемонијал и исказивање почасти њиховим сенима.

На питање да ли су наши давни преци били људождери или не још увек није дат коначан одговор. Па ипак, на основу остатака људских костију нађених у пећинама, неки научници износе претпоставку да се неандерталски човек хранио и људским месом. Трагови на костима јасно показују да су биле куване и чак ломљене да би се из њих вадила срж.

Сви научници до сада тврдили су да су неандерталци давно изумрли. Али професор Тринкаус не дели њихово мишљење. Његова теорија је да су ови давнашњи пећински људи у ствари еволуирали у модерног човека.

„Неандерталцима је била потребна огромна енергија да би могли да одржавају своје крупно тело", објашњава Тринкаус. „Зато се природа и побринула да са променом животних услова људско тело добије мање димензије".

М. Ш.

РЕЧНИК ПРИЈАТЕЉСТВА

КАКО СЕ ТО КАЖЕ...

У овој, Међународној години детета, у току Дечје недеље, од 3. до 7. октобра одржавају се традиционалне приредбе »Радост Европе«. Ево најважнијих и најлепших речи за ову недељу и за цео живот.

СЛОБОДА

FREEDOM
LIBERTA
SZABADSÁG
SWOBODA
FRIHET
SVOBODA
VAPAUS
LIBERTATEA
LA LIBERTAD
HÜRRİYET
FRIHED
LA LIBERTÉ
DIE FREIHEIT
FRIHET
СВОБОДА
SLOBODA

РАДОСТ

GLEDE
ILO
GIOIA
DIE FREUDE
RADOŚĆ
РАДОСТЬ
GLÄDJE
NEŞE
RADOST
JOY
LA JOIE
ÖRÖM
GLAEDE
BUCURIA
LA ALEGRÍA
RADOST

ЉУБАВ

LOVE
SZERETET
AMORE
DIE LIEBE
MITOŚĆ
KÄRLEK
ЛЮБОВЬ
LJUBAV
KJAERLIGHET
ЛЮБОВ
RAKKAUS
EL AMOR
SEVGİ
KAERLIGHED
DRAGOSTEA
L' AMOUR
ЛЮБОВЬ
LJUBAV

ЕВРОПА

EUROPA
EUROOPPA
EUROPA
DAS EUROPA
EUROPA
ЕВРОПА
EUROPA
AVRUPA
EVRÓPA
EUROPA
L' EUROPE
EURÓPA
EUROPA
EUROPA
EUROPE
EVROPA

ПТИЦА

BIRD
UCCELLO
DER VOGEL
PTAK
FAGEL
PTA'K
LINTU
PASAREA
EL PÁJARO
KUS
FUGL
L'OISEAU
MADÁR
FUGL
ПТИЦА
PTICA

ХЛЕБ

ХЛЯБ
BRØD
LEIPÄ
PANE
DAS BROT
CHLEB
BRÖD
EKMEK
CHLE'B
BREAD
LE PAIN
KENYÉR
BRØD
PIINEA
EL PAN
HLEB

MAMA

ANNE
MAMO-МАЙКА
MODER
MUMMY
MAMAN
MAMMA
ANYU
DIE MAMA
MAMMA
MAMA
МАТЬ
MAMMA
MAMA
MAMA
ÄITI
MAMA

TATA

TATKO
TA'TA
DADDY
PAPÁ
DER PAPA
TATA
PAPPA
BABA
PAPA
ISÄ
PAPA
APU
PAPPA
ПАПА
PAPÁ
TATA
TATA

ДЕТЕ

LAPSI
BAMBINO
DAS KIND
DZIETKO
BARN
CHILD
BARN
DITÉ
PËBEHOK
L'ENFANT
EL NIÑO
GYERMEK
ÇOCUK
BARN
COPILUL
DETE

ПЕСМА

ПЕСЕН
ПЕСНЯ
LAULU
LA CANZIÓN
CANZONE
SARKI
DAS LIED
PI'SEŇ
PIOSENKA
LA CHANSON
DAL
SÄNG
SANG
SANG
CINTECUL
SONG
PESMA

КЊИГА

KIRJA
LIBRO
DAS BUCH
KSIĄŻKA
BOK
BOG
BOOK
КНИГА
EL LIBRO
KİTAP
KNIHA
LE LIVRE
KÖNYV
BOK
CARTEA
KNJIGA

СУНЦЕ

САЪНЦЕ
SOL
SLUNCE
AURINKO
SUN
LE SOLEIL
SOLE
NAP
DIE SONNE
SOL
SLOŃCE
СОЛНЦЕ
SOARELE
ЕЛ СОЛ
SOL
SUNCE

ПРИЈАТЕЉ

ПРИЯТЕЛИ
YSTÄVÄ
PŘÍTEL
L'AMI
FRIEND
BARÁT
AMICO
VENN
DER FREUND
ДРУГ
PRZYJACIEL
EL AMIGO
PRIETENUL
VĂN
PRIJATELJ
DOST
VEN

ИГРА

LEG
LEIKKI
PLAY
GIUOCO
LE JEU
DER SPIEL
JATÉK
GRA
LEK
ИГРА
JOCUL
LEK
EL JUEGO
OYUN
IGRA
HRA

МИР

PEACE
PACE
DER FRIEDE
POKÓJ
FREDEN
LA'SKA
RAUHA
LA PAZ
BARIŞ
PACEA
FRED
LE PAIX
BÉKE
FRED
МИР
MIR

NM

ДОГОДИЛО СЕ ПРОЛЕТОС

ИМАО ЈЕ ШЕСТО ЧУЛО

Осамдесет путника и седам чланова посаде »боинга 727« мислило је да им нема спаса. Изгледало је да ништа неће моћи да заустави авион који је невероватном брзином пикирао према земљи.

Лет број 841 америчке компаније TVA од Њујорка до Минеаполиса текао је сасвим нормално. Аутоматски пилот управљао је авионом над територијом државе Мичиген у тренутку када је, на висини од 12 хиљада метара, летелица одједном почела силовито да се тресе, затим се два пута обрнула за 360° и стрмоглаво полетела ка земљи.

Мора које ће се већина путника сећати читавог живота почела је тачно у 9 часова и 59 минута у ноћи 4. априла 1979. године.

Чел и Луиз Робертс, завађени у седишта, мирно су разговарали о пријатном тронедељном одмору који су провели у Шпанији у часу када је летелица први пут задрхтала. Пре него што су успели да изусте иједну реч, авион се два пута преокренуо и стреловито полетео према земљи.

ВОЛИМ ТЕ

Чел је осетио како га је страховита сила приковала за седиште. Можда је још страшнији био осећај да му се кожа на лицу повлачи нагоре и затеже као да ће сваког часа попуцати. Крв му је јурнула у главу, читаво тело облио му је хладан зној. Тешко дахћући покушавао је да некако дође до ваздуха.

Капути путника, ћебад и јастуци који су се до пре неколико тренутака налазили на полицама изнад седишта полетели су кроз кабину.

Челова жена Луџза успела је само да престрављено крикне „Не!" а затим је скамењена од ужаса ућутала. Чел је зграбио њену руку, али није хтео наглас да изговори оно што му је у том тренутку пролетело кроз главу: „Готови смо!"

На седишту испред њиховог неки младић непрестано је понављао девојци поред себе само две речи: „Волим те".

Луџзу Андрети из Минеаполиса пробудила је бука која јој је у први мах личила на ударце каменица о метални труп авиона. Само неколико секунди касније и она је, тешко дишући, покушала да дође до ваздуха.

Иако је тада помислила да је добила срчани напад, један поглед на бледа и престрављена лица путника био је довољан да је увери да је све у реду са њом — али не и са авионом.

С ужасом је схватила да буку и страшно дрмусање изазива стрмоглаво пропадање „боинга". Као и Чел Робертс пре ње, и Луџза је била убеђена да им нема спаса.

Двадесет седмогодишњи Атул Бат из Минесоте осећао је да ће се сваког тренутка онесвестити. Изузетно снажан притисак и њему је гњечио лице и гурао тело све дубље у седиште, све док више није могао ни да се макне.

У том тренутку мучиле су га само две мисли: хоће ли изгорети или ће се размрскати у тренутку када авион падне на земљу?

20 МИНУТА НЕИЗВЕСНОСТИ

Капетан „боинга" четрдесет петогодишњи Харви Гибсон за двадесет година своје летачке каријере никада није доживео ништа слично — апарати у његовој кабини показивали су да је све у реду, а авион је и поред тога огромном брзином пикирао ка земљи. Постојала је могућност да се услед страховитог отпора ваздуха летелица распадне у парампарчад.

Морао је некако да заустави пропадање. Прво је покушао да активира ваздушне кочнице — отказале су! Остајала су му још само крилца која се подижу приликом слетања и такође служе као кочнице, али њих је трење ваздуха стргло са крила.

Харви Гибсон је знао да путнике лета 841 дели само неколико минута од смрти. И њему је бубњало у ушима и тешко је долазио до даха. Није смео да се онесвести.

У очајничком покушају да спречи катастрофу инстиктивно је учинио нешто што не пише ни у једном приручнику — повукао је полугу за спуштање точкова. Својом површином они су, можда, могли да мало успоре падање авиона.

Незнатно успорење пружило му је таман довољно времена да подигне летелицу која се у том часу налазила на свега 1800 метара изнад тла!

Али, драми у „боингу 727" још није био крај. Од најближе писте у Детроиту на коју су могли принудно да се спусте делило их је још читавих двадесет минута лета у тешко оштећеном авиону.

Иако је пропадање престало, силовито дрмусање авиона и даље је ужасавало већ ионако избезумљене путнике. У жељи да их умири, капетан Гибсон им се обратио преко микрофона:

— Имали смо неке тешкоће. Сада је, углавном, све у реду.

НЕМА ОБЈАШЊЕЊА

У авиону је владала потпуна тишина. Везани каишевима, путници, погнути тако да им је глава додиривала колена, без речи су очекивали тренутак када ће точкови додирнути писту.

Њихову напетост прекинуо је глас стјуарта:

— Припремите се! Слећемо!

Капетан Гибсон обавио је слетање без грешке. „Боинг" се безбедно спустио на писту крај које су у приправности чекала возила хитне аеродромске службе, ватрогасна и амбулантна кола. На срећу, њихова помоћ није била потребна. Само три путника претрпела су лакше повреде. Кроз хуку авионских мотора зачули су се одушевљени узвици путника.

Само захваљујући изузетној хладнокрвности капетана и његовом шестом чулу те ноћи спасено је осамдесет седам људских живота. Необјашњиво је како је, иако су временски услови били повољни, авион налетео на такозвану „ваздушну рупу" због које је „боинг 727" са висине од 12 хиљада метара пропао на свега 1800 метара изнад земље.

Ово је уједно и први случај у историји ваздухопловства да се један путнички авион два пута обрнуо око своје осе и успео да се врати у нормалан положај.

Случај „боинга 727", који је пролетос изазвао сензацију у свету, није објашњен мада је догађај реконструисан. Капетан Гибсон стекао је светску славу због присебности и храбрости.

М. И.

DIK BROWNE ХОГАР СТРАШНИ

УВЕК САМ СРЕЋНА У ПРОЛЕЋЕ!

АКО!

А КАД САМ СРЕЋНА, ПРОСТО МОРАМ ДА ЗАПЕВАМ!

ДИВНО!

ПАЗИ! РАЗБИЛА СИ МИ ЧАШУ!

КРЦ!

ТВОЈИ ВИСОКИ ТОНОВИ СУ ВИСОКИ!

ИЗВИНИ!

ЗАПЕВАЋУ ИЗ БАСА!

КРАК!

ШТО НЕ ПОКУШАШ ДА ПЕВАШ У СЕБИ?

©1979 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

4-22 DIK BROWNE

ШПИЈУНИ У I СВЕТСКОМ РАТУ

ИЗГУБЉЕНА ОПКЛАДА

Сума од 2.000 марака није била мала, али се Шарл надао да ће добијено обавештење вредети далеко више. Једини услов био је да му Херман омогући да »ствар« види сопственим очима.

С криглом млаког пива пред собом Шарл Луцијато седео је сам за столом у крчми која не би заслуживала да се у њу уђе да се није налазила у непосредној близини Крупове фабрике оружја. Отпијајући киселкасто, не баш укусно пиво, зурио је у врата. Чудио се што још нема Хермана, био је увек тачан. Можда су га задржали у фабрици, размишљао је. Ако се нешто неочекивано догодило, његов пријатељ, полицајац и чувар у фабрици, сигурно се неће појавити ни тог, ни следећег дана, а можда и никад више.

Од саме помисли на то Шарл се најежио — зар да пропадне све оно уложено време и новац, стављање живота на коцку? Ако се Херман не појави, ускоро ће морати да пронађе нову везу. А ко зна да ли ће она бити тако добра, што је зна чило добро обавештена и спремна да му помогне, а да ништа и не посумња.

Шарла је бринуло што је Есен свакога дана постајао све „врелије" тло: агенти из немачке контраобавештајне службе радили су на овом терену ловећи такве као што је он. Мотање по крчмама, гостионицама и ресторанима у непосредној близини фабрике постало је ризично, а Шарл није могао да га избегне: био је го једини начин да сазна шта се догађа у Круповим халама и да о томе на време обавести свој центар.

Из тих невеселих размишљања тргао га је познат глас. Био је то Херман. Француз умало није поскочио од радости.

ЗРНА ЗА САВЕЗНИКЕ

— Задржао сам се мало дуже код куће — извињавао се Херман Шарлу и, видећи да је његова кригла празна, пожурио да наручи другу. Док су чекали да им гостионичар, онижи, дебељушкаст човек мрзовољног лица, донесе пиво, Херман се нагнуо ка Шарлу и поверљиво му шапнуо:

— Припремамо изненађење за савезнике!

— Изненађење? Какво? — заинтересовао се Француз. Херман, наравно, није знао да је Шарл Француз.

— Гасна зрна! — одговорио је Немац.

— Мислите неку нову врсту бојног отрова? — упитао је Шарл знајући добро да су се Немци одрекли тог новог ратног оружја кратко време пошто су га први пут употребили 22. априла 1915. године код Ипера.

Гасни облаци брзо су изишли „из моде", јер се показало да су подједнако опасни и за непријатеља и за оног ко их користи: догађало се да ветар изненада отровне гасове врати — Немцима!

— Ма, не будите смешни, Хермане — рекао је зато свом саговорнику. **— Па, знате и сами да се гасни облаци више не употребљавају!**

— Ја и не говорим о облацима већ о зрнима! — узвратио је полицајац.

— Каква зрна, човече, Ви сте, изгледа, данас решили да терате шегу са мном? — „љутнуо" се Шарл. **— А како ће зрна стићи до непријатеља, да и то можда не знате?**

— Наравно да знам, помоћу најобичнијег пољског топа! — сијајући од поноса изјавио је Херман.

— Немогуће! — био је категоричан Шарл. И мада му могућност да се бојни отров сабије у зрна и испали из пољског топа није изгледала много вероватна, одлучио је да сазна што више о томе. Само, како? Да постави отворено питање није могао. Зато је прибегао лукавству:

— Слушајте, Хермане, ја се баш много не разумем у технику, али тврдим да је апсолутно немогуће да се гас стави у зрно. Могу чак и да се кладим у то.

Полицајац није осетио замку. Прихватио је изазов.

— Да се опкладимо! У 2.000 марака, рецимо, — предложио је.

САМО ЈЕДАН УСЛОВ

Шарл је радо прихватио опкладу мада сума од 2.000 марака није била мала. Надао се да ће обавештење које ће добити вредети много више. Једини услов који је поставио Херману био је да му омогући да „ствар" види рођеним очима. Овај му је то радо обећао.

Неколико дана касније, Херман је, сав устрептао, стигао у крчму.

— Сутра ће бити генерална проба. Доћи ће и сам Кајзер! — обавестио је свог неповерљивог пријатеља.

Шарл је осетио како му се од узбуђења грчи стомак. Ово ће бити вест од прворазредног значаја за савезнике.

Рано ујутро, као што су се договорили, Херман је дошао по њега. Један сат касније пронашли су згодно, неупадљиво место на узвишењу са којег су несметано могли да прате долазак великог броја војних аутомобила. Међу њима био је и ауто Кајзера Вилхелма. Већ и то био је Шарлу сигуран знак да га Херман није обмануо.

— Онај мањи топ је пољски од 57 мм, а онај већи поморски — обавештавао га је полицајац.

— **А шта им је мета?** — упитао је Француз радознало.

— **Ено тамо, оно стадо оваца** — одговорио је његов „обавештајац" показујући му падину удаљену отприлике километар од топова.

На почетак експеримента нису дуго чекали. Прво је опалио пољски, а одмах за њим и поморски топ.

Зачула се потмула експлозија, нимало слична распрскавању граната. Ниједно од два зрна није пало међу овце, али се после сваке експлозије појавио облак жутог дима који је обавијао стадо. Кад су се облаци разишли, на падини су остале да леже овце. Трава око њих била је спржена.

РАДОЗНАЛИ ШАРЛ

— **Ово је изванредан изум! Помоћу њега сигурно добијамо рат!** — одушевљавао се Херман.

— **Да, да дивно...** — сложио се и Шарл, а онда почео да одбројава новац. Избројавши 2.000 марака пружио их је Херману и рекао:

— **Поштено сте зарадили опкладу, али није ми жао што сам изгубио. Шта су тричаве 2 хиљаде у односу на радост коју осећам при помисли да ћемо овако лакше средити проклете Французе и Енглезе. Само, ни сада ми није јасно како су наши научници успели да ставе гас у зрна!**

— Е, ту сам ја, драги пријатељу, не могу помоћи — рекао је Херман. — **Једино што знам је да су за тај посао ангажовани специјални радници.**

— **Па, да, у праву сте, баш постављам глупа питања** — умирио га је Шарл и предложио да крену. Овде више нису имали шта да траже, а ни на пољани где је извршен експеримент није више било никог.

— **Хм, шта мислите Хермане, да потражимо неко парче распрснутог зрна и узмемо га за успомену?** — предложио је. — **Овакве ствари не догађају се сваког дана...**

— **Зашто да не?** — прихватио је предлог Херман вајкајући се што се и сам тога није сетио. — **Само, знате, боље је да то урадим сам, јер не би било у реду... ви већ разумете...**

— **Свакако, пријатељу, учините како је најбоље** — „изишао" му је у сусрет Шарл и опростио се од њега.

Већ сутрадан Херман је у уобичајено време дошао у крчму и донео парче распрснутог зрна. Шарл Луцијато му је дуго захваљивао уверавајући га да ће зрно чувати као највећу светињу.

Само три дана касније комад гасног зрна већ се налазио у рукама његовог шефа у Паризу. Било је то од драгоцене помоћи савезницима.

О. В.

МЕЂУ ЈАВОМ И МЕЂ' СНОМ

ОПРОСТИТЕ МОРФЕЈУ!

»САЊАО САМ ПРОШЛЕ НОЋИ ДА САМ БИО ЛЕПТИР, А САД НЕ ЗНАМ ЈЕСАМ ЛИ ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ САЊАО ДА ЈЕ ЛЕПТИР ИЛИ САМ МОЖДА ЛЕПТИР КОЈИ САДА САЊА ДА ЈЕ ЧОВЕК« — ЗАБЕЛЕЖИО ЈЕ ЈЕДАН КИНЕСКИ ПЕСНИК.

Чувени виолиниста и композитор Ђузепе Тартини сањао је једне ноћи ђавола како на виолини свира неку дивну непознату музику. Чим се пробудио, пожурио је да звуке сна забележи. Тако је настало његово најбоље дело соната „Ђаволји трилер".

„Видео сам у сну таблицу у којој су елементи били распоређени тачно како је требало. Чим сам отворио очи, пожурио сам да све што сам видео у сну и запишем. Само на једном месту била је потребна исправка" — писао је руски хемичар Дмитриј Мендељејев, творац Периодног система хемијских елемената. Дуго се мучио да идеју овог система изрази преко таблица, а онда је, после тродневног напорног рада, легао да се одмори. Чим је заспао — догодило се чудо.

Волтер је у сну „видео" прву верзију своје поеме „Хенриада", Пушкин је увек поред узглавља држао перо и хартију, Моцарт, Сен-Сен и Шуберт уносили су у своје партитуре музику из снова.

Спавању и сновима захваљујемо, ето, за многа значајна дела.

Најукусније јело

Спавање је физиолошко стање у којем су мишићи опуштени, дисање и рад срца знатно успорени, а чулна осетљивост веома смањена. Активност мозга у току сна испитује се помоћу електроенцефалографа. Он појачава биострује мозга и бележи их на хартију. Дешифровањем ових бележака научници су установили фазе сна: има их неколико и оне се у току ноћи понављају више пута. Најпре тонемо у сан, па сањамо, затим спавамо дубоким сном који у првој половини ноћи понекад може да траје и два до три сата, па полако слаби, и тако све из почетка.

Између фаза дубоког сна сваке ноћи видимо, како тврди чувени амерички физиолог Натаниел Клејтман, неколико представа снова. Око пет година човек проведе сањајући, а око трећину живота спавајући.

Сан освежава организам и обнавља енергију потребну за обављање основних животних функција. Међу најважније чиниоце који га изазивају спадају замор и утицај међумоэга у којем је смештен центар за спавање.

Колико је коме потребно сна зависи од организма, и, наравно, старости. Бебе треба да спавају 15—20 сати дневно, одрасли 6—8. Некима је, како сами тврде, довољно само сат-два сна јер спавати дуже по њима је чисто трачење времена. Тако су мислили Наполеон, Петар Велики и Едисон — спавали су само два-три сата у току дана, а увек су били одморни и орни за рад.

Гете и Шекспир нису, међутим, делили такво мишљење. Гете је спавао понекад и двадесет сати дневно, а Шекспир је записао: „Сан је чудо мајке природе, то је најукусније јело на земаљској трпези". Ништа, ипак, нису преспавали. Стигли су даураде и оставе нам много.

Лаку ноћ!

Да би сазнали може ли човек без снова, лекари су неколицину људи на једној клиници будили сваке ноћи чим примете да очи ових добровољних спавача почну да се крећу испод затворених капака, што је поуздан знак да човек сања. Буђење су понављали све чешће. Једног од њих будили су у току ноћи ни мање ни више него двеста пута. Лишени снова, људи су постајали све мрзовољнији и уморнији. Судећи по овом искуству, без снова се не може.

И трајање тих најразличитијих представа у току спавања зависи од старости организма. Беба сања више од половине времена које проведе спавајући.

Утврђено је да и животиње сањају, али не све. Ни стотине поновљених покушаја да се установи сањају ли лептири нису дали позитивне резултате. Научници тврде да змије и гуштери такође сањају. Сисари, сви одреда, сањају.

Не зна се ни то шта, на пример, мачке сањају, али пошто су једној упорно почели да ремете сан и буде је чим почне фаза снова, животиња није дуго издржала — угинула је јер није могла да сања.

Има кошмарних снова који замарају, муче, застрашују. Кад једни другима пожелимо лаку ноћ, мислимо пре свега на миран сан и лепе снове. А шта све не сањамо — драге особе које годинама нисмо видели или оне које смо негде некад давно само срели, сусрете које желимо, најмилију играчку из детињства загубљену ко зна где и када. И много смешног и невероватног што никоме не бисмо поверили.

Али, можда ти сетни и луцкасти снови само заваљају Морфеја, митолошког бога снова, и одмарају га од веома озбиљних и напорних послова као што је био, на пример, Мендељејев периодни систем. Пошто нас је, морамо признати, веома задужио, опростимо му понекад што се са нама и нашали.

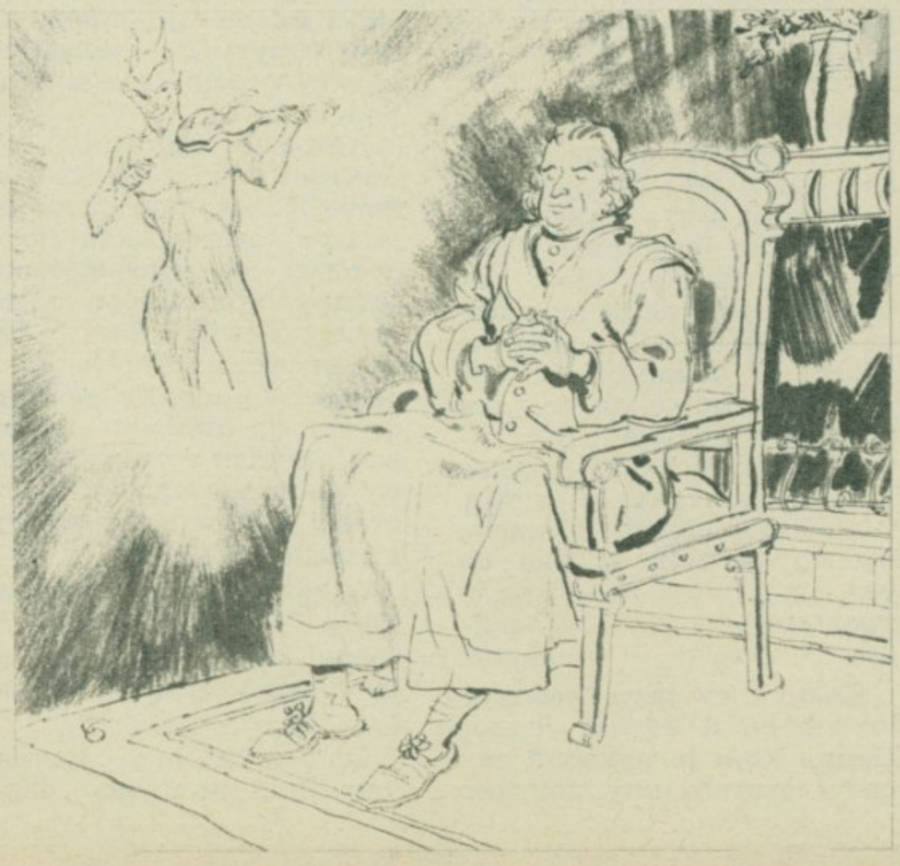

Како предвидети болест?

Људи су одувек покушавали да одгонетну тајну снова. Александар Македонски није, каже легенда, ишао ни на један од својих освајачких похода без неколико тумача снова.

Пуну пажњу сновима први је посветио Сигмунд Фројд. „Тумачење снова" једно је од његових најзначајних дела. Иако је, гледано кроз призму савремене науке, подбацио као теоретичар људске личности и друштва, а посебно у теорији снова, његова је заслуга што је снове поставио на дневни ред медицине.

Може ли се тумачењем снова предвидети будућност наука још није потврдила. Али, не тако давно, совјетски научник Касаткин дошао је до закључка да много пре него што се испоље знаци неке болести, она може да се предвиди у сну.

„Једна моја пацијенткиња жалила се да из ноћи у ноћ сања како једе покварену рибу. То ми је било сумњиво. Нисам јој преписао никакав лек за спавање него сам је задржао на испитивању. Врло брзо сам установио да има тежак облик гастритиса" — причао је доктор Касаткин.

Снови оболелих лекарима су веома значајни у постављању дијагнозе. Ако, рецимо, у случају потпуног слепила оболели ипак сања, „види" у сну, то је знак да је у питању прекид визуелног нерва услед тумора, на пример, и одмах се предузима операција.

Али, ако лоше спавате и ружно сањате, немојте се одмах уплашити. Можда сте имали тежак дан, можда сте попили неколико кафа више или сте за вечеру појели доста тешко сварљиве хране. Она читаве ноћи притиска стомачне нерве који шаљу јаке импулсе у одређене центре у мозгу и тако му онемогућују да се, бар за кратко време, мало одмори. Следећег дана једите и пијте нешто мање — уснули дечак Хипнос који у руци држи струк мака и на људе просипа сан, можда ће се сетити и вас.

– Дете је сигурно гладно. Дај ми да га подојим – позвала је Аугуста Лангард мужа двадесет година после порођаја.

МЕСЕЧАРИ – ГЛУМЦИ У ЛИЧНОЈ ДРАМИ

Норвежанка Аугуста Лангард из малог рибарског места Торенсен родила је 28. фебруара 1919. године девојчицу. Шест часова после порођаја — жена је заспала дубоким сном. Узалуд су сви око ње данима, месецима, годинама чекали да се пробуди.

Аугустини рефлекси, међутим, остали су као код будног човека. Ако би јој неко пружио руку, она се руковала, кад су јој давали храну јела је. И ни на шта друго није реаговала.

Прича о несвакидашњем сну прешла је убрзо границе Норвешке. Али, у току времена, интересовање лекара за сан Аугусте Лангард почело је да слаби — само понекад до ње би навратио покоји радознали доктор из Осла да провери спава ли још, саветовао како да је хране и негују и ништа више.

Аугустин очајни муж надао се да ће она једног дана ипак отворити очи. Године су пролазиле, он је оседео, кћерка одрасла, у Европи је увелико беснео други светски рат, а уснула жена остала је лепа и млада као кад је заспала. Изненада, 23. новембра 1941. године Аугуста се пробудила и позвала мужа:

— Фредерик, мора да је већ касно. Дете је сигурно гладно. Дај ми малу да је подојим.

Кад је поред себе видела одраслу девојку и седог мушкарца који је толико „личио“ на њеног мужа, ужаснула се. После толико проспаваних година Аугуста се тешко снашла у новом животу. Што је најчудније, почела је нагло да стари. За непуну годину била је далеко старија од својих вршњакиња. Умрла је 1946. године.

НУДИМ СВУ УШТЕЂЕВИНУ

Исте године кад се Аугуста пробудила из сна који је трајао више од две деценије, за Едварда Сиднеја из Лондона почеле су муке друге врсте. Шок који је доживео једне јулске ноћи за време бомбардовања када је погинула његова вереница, заувек га је лишио сна.

Несаница или инсомнија, како се стручно назива, и вишегодишње спавање само су неке од веома озбиљних болести спавања. Проблем несанице одувек је интересовао научнике. Да су прекомерна будност као и спавање веома штетни тврдио је још пре 25 векова Хипократ.

За један од најтежих случајева ове исцрпљујуће болести сматра се инсомнија која је резултат великих емотивних стресова. Изостајање сна код ових болесника још више повећава нервну напетост и веома тешко се лечи. Исто тако, несаница може да се јави и као последица неке тешке болести, лошег варења или прекомерног пушења. Швеђанин Олаф Ериксон оболео је 1919. године од тешког грипа — после прележане болести уследиле су деценије несанице.

Колики су јади неспавача говори и случај једног Немца који је недавно сву своју уштеђевину понудио ономе ко га излечи од ове бољке.

Иако се у многим медицинским центрима широм света примењују мање или више успешни методи лечења инсомније, знања којима стручњаци располажу још су ограничена и недовољна.

Несрећни ноћобдија Тони Дамијан из америчке државе Конектикат затражио је пре годину дана помоћ лекара у медицинском центру Монтефјоре у Њујорку. Доктор Елиот Вајнуман установио је да је ритам Тонијевих телесних функција озбиљно поремећен. Лечили су га тако што му је време одласка у постељу сваког дана померано мало унапред.

Сада већ бивши неспавач Тони Дамијан каже да заспи само неколико секунди пошто легне и угаси светло.

Од несанице, додуше, још нико није умро, бар у медицинској литератури, кажу стручњаци, није забележен такав случај. Неке болести спавања можда су опасније од инсомније.

ОСЛОБОЂЕН ОПТУЖБЕ

Једне августовске ноћи становнике куће у улици Сент Оноре 136 у Паризу пробудили су тресак разбијеног стакла и крици. Петнаестогодишњи дечак пао је са шестог спрата на стаклени кров који је покривао мало двориште и задобио смртоносне озледе.

Ово, на жалост, нису ретки случајеви са „будним“ спавачима, сомнабулима, или месечарима како их често зовемо.

Малог Индијца Пандита Рамрака пронашли су 35 километара од његове куће — прешао их је у сну. Један Енглез, чији је живот служио као узор грађанима у његовом месту, извршио је убиство у стању месечарства. Само захваљујући неоспорним тврдњама лекара успео је да се спасе смртне казне.

У америчком градићу Вереру полиција је трагала за десетогодишњим дечаком који је једне ноћи нестао из своје собе. Пронашли су га сутрадан док је спавао у стану непознатих људи где раније никада није био.

Кажу да данас у свету живи неколико милиона људи склоних сомнабулизму. Много, кад се зна колико је све оно што раде у стању месечарства опасно.

После вековних заблуда о овој необичној појави у току сна, модерна америчка школа за психоанализу објаснила је месечарство пре свега као отпор болесника према средини у којој живи. Доказано је да до овог стања долази када се везе између центра за спавање, испод мождане коре, не прекину сасвим, као што је случај код нормалног сна. Док месечар спава, поново се успоставља веза између мозга и нерава који управљају мишићима. Човек у мислима издаје заповести, нерви их проводе, а тело извршава, међутим, веза са памћењем и даље је „у прекиду“. Месечар се креће, говори, ради, све док се не пробуди. И не сећа се, наравно, ничега што се с њим догађало.

Док „нормални“ људи због разних непријатности доживљених у току протеклог дана имају само ружне снове, месечари претварају сан у акцију — понашају се као глумци који играју у властитој

драми и у току „представе" откривају разне емоције.

После дуготрајних проучавања којима су се бавили стручњаци модерне америчке школе за психоанализу, пале су у воду многе теорије о понашању месечара и односу према њима. Пре свега, одбачено је веровање да човеку који пати од сомнабулизма не може ништа да се догоди. Погрешна је и тврдња да није добро будити их из овог необичног сна. Врло често пробуђени месечар почне да грди и виче. Сцена која наступа после буђења слична је нападу хистерије. Он је, у ствари, задовољан што је неко бдео над њим.

Сомнабулизам је веома честа појава код деце, али најчешће престаје у доба пубертета. Сви који показују знаке ове болести спавања треба да се обрате лекару.

Нарколепсија, једна од ових болести, није ништа мање опасна — оболели пада у сан у току рада, док једе у ресторану, вози кола... Сви напори да остане у будном стању узалудни су. Само у Сједињеним Америчким Државама од нарколепсије болује 250 хиљада људи.

Не узбуђујте се зато ако вас неколико ноћи мучи несаница свима нама знана — многи би своју невољу радо мењали за вашу.

Н. С.

БОРБА ПРОТИВ КРИМИНАЛА

13 ВЕЛИЧАНСТВЕНИХ

★★★★★★

У најозлоглашенијој подземној железници на свету путници их препознају по црвеним мајицама и црвеним беретkама. Зову их и витезовима њујоршког подземља.

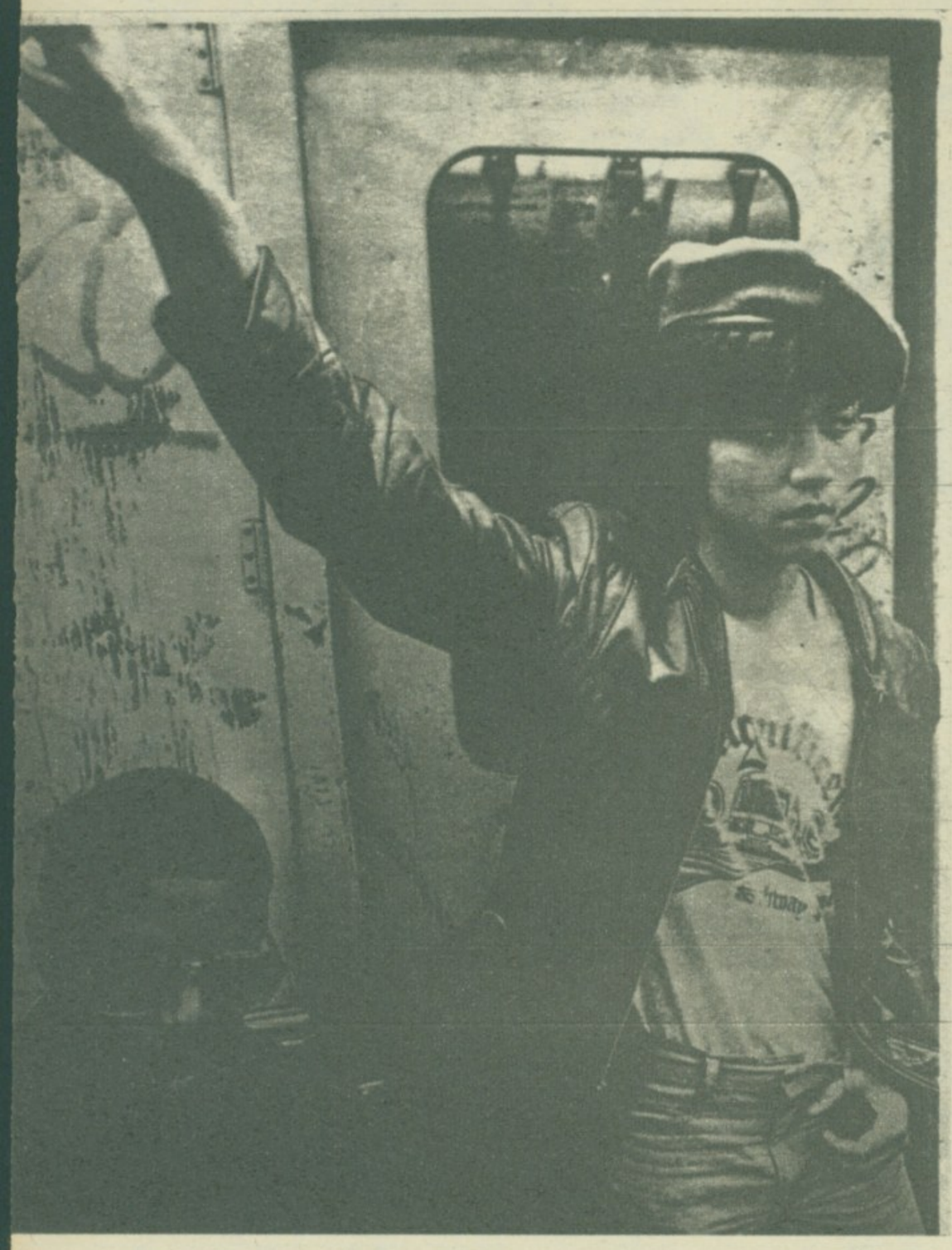

— Када нас људи виде у нашим црвеним мајицама и беретkама, знају да је малтретирању крај!

Пре четири месеца Кит, Филип и ја пролазили смо овуда око поноћи. Сијалице поразбијане, вода цури низ зидове, поигравају сенке. Одједном, женски врисак! Потрчимо, а у дну мрачног ходника шесторица момака напала девојку. Умешамо се и један од њих, прави џин, шчепа Кита за врат и стане да га гуши. Ја га шутнем у главу, стопалом по лицу. Као да није ни осетио. Филип га удари у доњи стомак. Момак се сруши као мртав, не испуштајући Китов врат.

Довикнемо девојци да хвата маглу, а она као да се скаменила. Најзад почне да бежи док смо се ми обрачунавали са осталима. Један од њих извади пушку испод капута и упери је у девојку. Неко му довикне: — Пуцај, убиј кучку! — и он подигне пушку. Ја га треснем и изгубим равнотежу, али пушка од мог ударца одскочи и повреди му лице.

Девојка је у међувремену нестала, а ја пролетим кроз жичану ограду и треснем на улицу око шест метара испод нивоа станице. Завршио сам у болници, али ништа нарочито — неколико огреботина, посекотина и истегнути мишићи".

Мисија опасности

Ово прича Кертис Сливер, надимак Камени, двадесет трогодишњи Американац пољско-италијанског порекла који је „дипломирао" чишћење ђубрета и тучу на улицама Њујорка. Он је незванични шеф незваничне Патроле њујоршке подземне железнице 13 величанствених.

Сваке ноћи, између 8 сати увече и 4 ујутро, ненаоружани младићи и девојке у црвеним мајицама и црвеним беретkама пењу се у бучне, графитима išarane вагоне њујоршке подземне железнице бирајући најмрачније станице и најозлоглашеније линије које пролазе кроз сиромашне четврти набијене насиљем. Њихов посао није плаћен новцем, то је труд из љубави, мисија опасности.

Патрола 13 величанствених ступила је на сцену по криминалу злогласне њујоршке подземне железнице, такозваног сабвеја, фебруара ове године, када је насиље у возовима и на станицама толико порасло да је претило да изазове кошмарну панику међу путницима. А људи, због огромних њујоршких раздаљина, морају да је користе у свако доба дана и ноћи.

Управа подземне железнице повећала је број полицајаца у ноћним возовима, али тек пошто се 13 величанствених спустило у подземље да заштити путнике и заведе ред и мир.

„Када нас људи виде у нашим црвеним мајицама и беретkама, знају да је малтретирању крај" — каже Камени.

У року од четири месеца 13 величанствених претворило се у неколико стотина, а нови добровољци свакодневно пристижу. Сви су млади, касних тинејџерских и раних двадесетих година. Сви знају понеку борилачку вештину и сви познају Њујорк као уличне мачке. Камени очекује да ће их до краја 1979. године бити око хиљаду.

Камена бригада

Две године раније Сливер и дванаесторица других момака организовали су „Камену бригаду" с циљем да од ђубрета очисте сиромашну четврт у којој су живели и обуздају насиље. Њих тринаесторица, везани другарством из детињства, постали су 13 величанствених. Они су ветерани групе.

Сви садашњи чланови Патроле величанствених потичу из радничких породица и мешавина су разних раса и народности, као и њихов град. Дању су запослени у фабрикама, трговинама, канцеларијама, кафанама, свега неколицина похађа више школе. Њихов подухват нико не финансира, из сопственог џепа плаћају карте за возове које штите.

Патрола се распоређује у групе од по три до четири члана на свакој „опасној" композицији. Прва смена ради од 8 увече до поноћи, друга од поноћи до 4 ујутро. Полиција Управе подземне железнице повлачи се у 2 ујутру и та два јутарња сата су најгора.

Једна група обично креће са станице Фордам Роуд да би ухватила воз број 4, Лексингтон Авењу Експрес, који иде од Бронкса, преко Манхатана, до Бруклина. Од почетног попришта до крајњег, где живи сиротиња, испод вероватно најбогатијег и најскупљег градског земљишта на свету — Манхатана.

Док чекају воз, Сливер и његови другови стоје код путничког улаза на перон осматрајући оне који се провлаче без карте и одмеравајући потенцијалне силеције и њихове могуће жртве.

Званични полицајац који прати композицију поводи се под теретом двоструког појаса у којем су револвер, меци, радио-одашиљач, кључеви, пендрек, лисице, батеријска лампа, бележница. Он се држи сенке у близини улаза.

Момци Величанствене бригаде су сушта супротност. Нису уопште наоружани и уздају се у брзе рефлексе, улично искуство и психолошки моменат своје присутности.

„Наше црвене мајице и капе казују и путницима и силецијама ко смо", објашњава Сливер. „Силеције и пљачкаши — матерски — знају да не носимо оружје, али исто тако добро знају да ни пред ким нећемо устукнути!"

Сада сте мртви!

На „врућим" станицама, на пример, углу 183. улице

...ИХ

и Авеније Цером, сваки члан патроле провирује кроз врата вагона за који је задужен да би видео црвене капе својих другова. Уколико се неко од њих не појави, знак је да је у том вагону „гужва". Тада сви, кроз врата која спајају вагоне композиције, крећу у тај вагон, на поприште.

Полицајци су пуни хвале за Витезове подземља, како јавност још назива 13 величанствених. Полицајац који је већ 14 година на дужности у „сабвеју" каже:

„И да није нас, ови момци би успели да одрже ред. Овде, под земљом, води се и психолошки рат и они се у њему одлично сналазе!"

На свакој станици, у ситне јутарње сате, наоружани полицајац седи у јарко осветљеној кабини са продавцем карата. Полицајац никада не патролира пар

На састанцима сваки члан Патроле провирује да би видео капе својих другова. Ако неке нема, у том вагону је »гужва«.

Две патроле »величанствених« — против насиља и расних предрасуда. Први здесна стоји Камени Сливер

стотина мрачних метара који деле један перон од другог у нижем или вишем нивоу. Сувише је опасно.

Често се догађа да Сливерови момци отпрате неку путницу до куће, или безбедније улице, ако им се пожали да јој се неко чини сумњив. Като Ли, двадесетогодишњи Кинез са Хаваја, носилац црног појаса кунг-фуа, каже:

„Ако приметим да неки тип у вагону узнемирава путницу, ја је питам да ли јој то смета. Уколико добијем потврдан одговор, кажем наметљивцу да престане. Ако неће, одржим му лекцију.

Последњи вагон ноћне композиције увек је најопаснији. Када га је неки новинар упитао шта ради ако ту дође до гужве, Като Ли је начинио лак хоризонталан покрет руком подижући шаку сечимице према његовом врату. „Сада сте мртви!" рекао је. Истовремено другом шаком прави идентичан мушевит покрет према фото-репортеру — И ви, такође"

Операција Централ парк

На станици Бродвеј Џанкшн, лавиринту ходника где се укрштају четири линије, Сливер и његови знају да ће сваке ноћи око 10 часова затећи хорду „мегерса" чији је главни циљ — женска ташна. Сливер пролази крај њих готово војничким кораком. Свој надимак Камени, добро познат силецијама, стекао је у уличним тучама, док је још ишао у гимназију, и због способности да ноћима — не спава!

„Њујоршки енглески језик", каже Сливер, „има бескрајне нијансе. Ја говорим енглески белаца и црначки енглески. Ми нисмо удружење, него индивидуалци на истом задатку. Код нас нема вођа. У возовима смо да бисмо људе ослободили страха. Многи млади желе да нам се придруже. Одбијамо само оне који се покажу сувише агресивни или имају расне или друге предрасуде."

„Ми нисмо осветници", наводи се осамнаестогодишњи Дино Ријес италијанско-шпанског порекла. „Освета није наш стил. Ми штитимо, не линчујемо."

Ове јесени стотинак Величанствених убачено је у дуго планирану „Операцију Централ-парк", другу „вруће" тачку Њујорка. Патроле се састоје од по три члана, а неки „стражаре" на дрвећу.

„Има нас доста и за патролирање подземне железнице и за „чишћење" Централ-парка. Имамо токи-вокије, светлеће ракете, чак и лисице и, пре свега, наше присуство. Сада ћемо онима који и дању а, нарочито, ноћу, узнемиравају људе у парку утерати за свагда страх у кости."

Становници Њујорка једва чекају тај дан.

Љ. П.

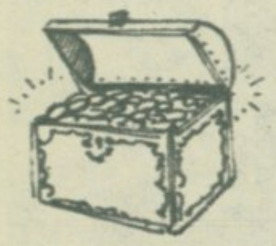

БЛАГО У ЖУТОЈ БАРИ

Прича о неколико волујских кола натоварених златним новцем, накитом и другим драгоценостима која су завршила на дну мочваре распалила је машту сељана и они су засукали рукаве.

Била је 1878. година. По метежу и закрченим путевима препуним људи под оружјем који су се враћали кући, лако се дало закључити да је рат између Србије и Турске завршен. Уморни и исцрпљени ратници кретали су се споро, премда су жудели да што пре виде породицу.

Турци су се повлачили у нереду журећи да се што пре докопају безбедности.

Вилотије Николић из села Сирче код Краљева, који је служио при краљевској дворској жандармерији, никад није волео рат. Зато је, ваљда, сусревши у околини Тутина групу Турака, добронамерно заподенуо с њима разговор. Пажњу му је привукао Турчин погружена израза. У жељи да га одобровољи, Вилотије је развезао разговор. Реч по реч и Турчин се откравио.

— Није мени, безбели, жао рата, већ злата! Што да кријем, узесмо га по Србији и натоварисмо на волујска кола, ал' волови споро иду. Код Карановца ил' да похитамо, ил' да нас сустигне метак! И шта ћеш... изврнусмо кола у неку дубоку бару, а ми беж!

Каква случајност!

Вилотије је замишљено слушао. Ничим није одао да је из тог краја, из Сирче код Карановца који ће много година касније добити име Краљево. Извлачећи из саговорника што је могао више података, закључио је да се ради о Жутој бари у његовом селу! Штавише, и кућу је имао надомак те мочваре!

— Каква случајност! — оте му се.

Турчин га је подозриво погледао. Узвик српског војника није разумео и ућутао је. Више није прозборио ни реч. Вилотије се није ни трудио да га наведе на разговор. Довољно му је било и оно што је чуо. Поздравио се и кренуо.

Целим путем размишљао је о Турчиновом ваљкању и бари. Ала ће се Сирчани изненадити кад им буде рекао какво се богатство налази у селу! Жута бара! Ничим није привлачила. Онако голема и дубока најмање 25 метара, обрасла шеваром и барском травом, деловала је суморно и одбојно. Људи су зазирали од ње. У ствари, то је била мочвара скривена између брегова подно Котленика.

Вест о сензационалном открићу до којег је дошао Вилотије брзо је пукла селом. Сирчани су се узбудили. Неколико волујских кола натоварених до врха златним новцем, накитом и другим златним предметима није мала ствар. Богатство је то... и те какво!

Писма редова Живојина

Тих дана када се Вилотије вратио кући, у Сирчу је стигло писмо једног другог Николића, неког Живојина, такође војника. Јављајући се својима негде из Србије, Живојин је написао да је жив и здрав и да ће ускоро доћи и при том подробно описао недавни догађај. Навео је да је, тумарајући околином, набасао на неког Турчина. Био је стар. Седео је крај једне воденице и одмарао се, јер је пред њим било још много километара пешачења у узмицању из Србије.

Редов је заподенуо разговор. И гле — старац је готово од речи до речи поновио причу коју је Вилотије Николић чуо код Тутина!

Два готово истоветна казивања, потекла тако рећи истовремено, али од разних људи и са разних страна, био је доказ чврст као град да мочвара крије благо. Ваљало га је само наћи. Сирчане је обузела златна грозница. Богатство им се налазило надохват руке.

И почело је трагање. Већ зором читаве породице нашле би се у води. Стари, млади, жене, деца... свако је започињао са „свог краја". Радило се рукама, судовима, лопатама, чиме све не. Увече су се сви враћали измождени без ичега и одлазили на починак пуни наде да ће сутрадан бити боље среће.

Нови дан доносио је нове муке, али су Сирчани срчано настављали даље. Истина, било је и таквих који су одустали, међутим, они су се могли избројати на прсте једне руке.

Узалудан труд

Дани гацања по муљу до појаса су текли, а од блага ни трага. Да је бар неко нешто нашао, свима би на души било лакше, овако... Видећи да појединачно неће далеко догурати, Сирчани су се договорили да удруже снаге. Наиме, мудрији су превагнули: бара је била пространа и једини начин да се дође до блага био је да се мочвара — исуши! Пошто је то могло да се учини само ако вода отекне природним падом, сељаци су сложно засукали рукаве и приступили на копање одводног канала.

Опет се нико није жалио на умор; сан о злату давао је снагу. Али, авај! Све што је било ископано за дан, природа би уништила за ноћ. Једноставно, муљ се спајао с почетком одводног канала и затрпавао га. Ипак, није се посустајало. Али, није могло дуго да траје. И кад су најзад Сирчани хтели све да батале, Живота Кнежевић је изнео на лопати златни Орден Стевана Првовенчаног, а нешто касније Милован Радовановић — златни путир са поклопцем!

— Навалите, браћо! — препородили су се сељани и још жешће прилегли на посао.

На жалост, нису одмакли ни сантиметар; природа је остала неумољива. Они су копали, она затрпавала. Сирчани су се предали. Дигли су руке и злато је убрзо пало у заборав. Нове генерације нису ни помишљале на њега, сада се ретко и помиње.

Жута бара данас готово и не постоји, површина јој је прекривена тресетом. Да ли се под њим одиста налази благо и да ли су приче старих ратника Вилотија и Живојина Николића веродостојне — тешко је рећи. У целој причи о сирчанском благу има доста „рупа", али оне не искључују бар зрно истине.

Какво мишљење о томе имају одговорни из Музеја у Краљеву? Директор Милорад Михаиловић категоричан је:

— Немам поузданих материјалних података и историјских извора о благу у Жутој бари. Посветићемо томе пажњу и ако утврдимо бар основне чињенице које указују на постојање блага, идуће године започећемо сондажна истраживања. Ове године то није у нашем плану рада.

М. Т.

ИДЕМ КОД ЛАРИЈА

— ОДЛУЧИО ЈЕ ЈУРИЈ ВАСИЉЕВ ЧИМ ЈЕ ЧУО ВЕСТ ПРЕКО РАДИЈА. СОВЈЕТСКИ ПРОФЕСОР, САРАДНИК ЧУВЕНОГ ИВАНА ПАВЛОВА У ИЗУЧАВАЊУ УСЛОВНИХ РЕФЛЕКСА, СПАКОВАО ЈЕ ТОРБУ И ОТПУТОВАО У ФИНСКУ.

ИСТИНИТЕ ПРИЧЕ О ЖИВОТИЊАМА

Крајем 1965. године Радио-Хелсинки је објавио несвакидашњу вест:

„Пас по имену Лари, после обуке од неколико месеци, открио је на терену од три квадратна километра 1330 валуна, великих камених облутака који су садржавали сулфидна једињења. Стручни геолози снабдевени модерним апаратима на том истом терену пронашли су пре тога само 270 валуна који су садржавали пирит. Министарство рударства је немачког овчара Ларија за тај јединствен подвиг наградило са 1000 финских марака!"

Ту вест је, сасвим случајно, чуо и московски биолог професор Јурај Васиљев. Није се, као већина слушалаца, надмоћно осмехнуо лаковерном новинару „седме силе" кога су насамарили причом о вау-вау геологу. Напротив, озбиљно се замислио.

Јурај Васиљев је угледан научник и његови радови о физиологији вишег нервног деловања преведени су на многе светске језике и оцењени као значајна открића. Професор Васиљев, који је више од пола века био блиски сарадник чувеног Ивана Павлова у изучавању условних рефлекса код паса, није сматрао да је прича о Ларију „новинарска патка". Он је врло добро знао да пси имају хиљаду пута осетљивије чуло мириса од човека. Исто тако да свако једињење, свака руда која садржи сумпор, мора имати одређени, иако вероватно слаб, мирис.

„Идем у Финску да се упознам са Ларијем!" одлучио је професор, спаковао путну торбу и кренуо преко Карелијске превлаке.

ИСПИТ У МУЗЕЈУ

Руски биолог пажљиво је посматрао Ларија више од месец дана и дуго разговарао с људима који су га пуне три године, а не само три месеца, служећи се методом детекције мина, подучавали да тражи валуне са сулфидним једињењима.

Професор је закључио да Лари није неки нарочито изузетан пас.

— Јесте ли покушали да научите Ларија да открива и друге руде? — упитао је финске колеге. — **Мислим да и друге руде, а не само пиритне, морају имати некакав мирис. Зар не би пас по мирису могао да открије бакар или олово?**

Професор Васиљев вратио се у Москву и у Институту за геологију, геохемију и кристалохемију основао псећу геолошку школу. Првих пет „студената" одабрао је лично: три млада, али већ довољно искусна ловачка пса и два полицијска вучјака.

После четири месеца „школовања" пси су научили да разликују мирисе појединих елемената и појединих једињења.

Најталентованија је била Гилда која је две године служила у московској полицији. Она је научила да по мирису разликује 26 различитих елемената.

Када је био сигуран да су пси завршили први степен вишег геолошког истраживања, професор Васиљев је у Минералошки музеј академије наука СССР-а позвао комисију састављену од стручњака за хемију, геологију, физиологију и психологију животиња.

— **Поштоване колеге!** — помало узбуђено почео је стари професор — **моји четвороножни ученици постали су изврсни откривачи налазишта руде. Од данас наши рудари имају одличне помоћнике!**

Пружио је руку према петорици четвороножних геолога који су били везани у једном углу пространог хола.

— **Ниједан од ових паса није никада досад био у овом музеју** — наставио је. — **Ипак, они ће у витринама, међу хиљадама разних минерала, разних руда, пронаћи оне које им ја одредим. У то ћете се одмах уверити!**

Окренуо се једном униформисаном чувару музеја и наложио му:

— **Одвежите Гилду! ... Гилда, дођи!**

Керуша је вртећи репом дотрчала до професора, поскочила и покушала да му лизне лице.

Јурај Васиљев узео је с великог стола комад берилијума и подигао га изнад главе.

— **Ово је чист берилијум, цењене колеге! Гилда ће га оњушити и онда ће заћи кроз сале да међу експонатима пронађе његове руде!**

26 ДЕСЕТКИ ЗА ГИЛДУ

Професор Васиљев се саже и стави пред керушу берилијум.

— **Поњуши, Гилда!** — рече благим гласом. — **Поњуши!**

Керуша спусти космате уши, помириса, фркну, намршти се, помириса поново. Професор прође широким двокрилним вратима која су водила у многобројне сале музеја и нешто оштријим гласом заповеди:

— **Гилда, тражи! Тражи!**

Керуша пође према вратима, застаде, врати се, још једном помириса берилијум и потрча у прву салу с експонатима.

Кучка је полако, подавијена репа, ишла између витрина. С времена на време је застајкивала. Кад је дошла до витрине са смарагдима, узвртела се, помирисала их, кихнула, поново их помирисала и залајала окренувши се професору.

— **Сви знате да смарагди садрже берилијум!** — рече Васиљев који је с групом стручњака пратио керушу. — **Тражи даље, Гилда!**

Керуша крену даље кроз сале. У року од пола сата залајала је на девет разних руда које су садржавале берилијум.

— **Браво, Гилда!** — рече професор, помилова кују, даде јој коцку шећера, па се обрати зачуђеним члановима комисије: — **Сада ћу јој дати да помирише обичан ексер. Она ће затим по мирису тражити гвоздене руде!**

Гилда је прво залајала на пирит, затим на још неколико руда и најзад на један метеорит.

По мирису бакра мудра керуша пронашла је малахитну вазу која је у једној сали служила као украс. Пред запањеним стручњацима четвороножни геолог доказао је да заиста разликује 26 елемената и да непогрешиво открива њихова једињења.

И други пси положили су испит, али је Гилда добила 26 чистих „десетки".

НЕ ВЕРУЈЕМ РЕПОЊАМА!

Пет паса постали су чланови геолошких истраживачких екипа. У Туви на северном Кавказу пронашли су живу. У Казахстану су открили огромне наслаге гвоздене и оловне руде.

На источним падинама Урала геолози су трагали за живом. Помагала су им два четвороножна сарадника. Једног дана за време посла оба пса залајала су на неки ружичаст камен. Нису хтела да се одвоје од њега, копала су по њему шапама и цвилела.

— **Збунили су се!** — насмејао се један геолог. — **То је обичан ружичасти калцит! Никада нисам ни веровао у геолошке способности ових репоња!**

Други члан екипе, који је имао супротно мишљење, ископао је неколико узорака калцита и послао их професору Васиљеву. Из Москве је брзо стигао одговор:

„Лабораторијска анализа показала да у ружичастом калциту има цинобера, који, између осталих елемената, садржи и живу! Пси су доказали да су у праву стручњаци Сауков и Бернадски који су тврдили да се у близини налазишта цинобера мора налазити и већа количина живе у калциту!"

Данас се на месту где су пси-геолози залајали на ружичасти калцит налазе рудници живе.

А. Р.

БИМ И БУМ

АХ, ТУ СИ! ЈОШ НИСИ ОТИШАО У ПРОДАВНИЦУ РИБА!

ШТО ДА ИДЕМ КАД МОГУ ДА ЈЕ ИЗВУЧЕМ...

?

...ИЗ МОГ ЧАРОБНОГ ШЕШИРА!

МА НЕМОЈ!

НАРАВНО! А МОЖДА ВИШЕ ВОЛИШ...

ЧУДО!

...СУПУ ОД ПАТКЕ, ИЛИ...

КВА - КВА!

ОХ!

...ПАШТЕТУ ОД ЗЕЦА... ЈАО!

ХЕЈ!

КОБАСИЦЕ!

ХМ-ХМ!

Copr. 1979 by United Feature Syndicate, Inc.
Tm. Reg. U. S. Pat. Off.—All rights reserved

БРЗО У ПОДРУМ, ИНСПЕКТОРЕ!

СА ЗАДОВОЉСТВОМ, МАМА!

ГДЕ СИ, НАПОЛЕОНЕ?

БУ!

БУ!

БУ-У!

DIRKS — 7-16

Рип Кирби

ЗБОГ ОПКЛАДЕ

БЕТИ БАНИСТЕР, КЋИ БОГАТОГ АМЕРИЧКОГ БАНКАРА, ЗБОГ ОПКЛАДЕ НАПУШТА КУЋУ И ПОСТАЈЕ МАНЕКЕНКА.

У ЛОНДОНУ УПОЗНАЈЕ ЧАРЛСА ВИНТЕРБРУКА, СИНА ПОЗНАТЕ КРЕАТОРКЕ, АЛИ ЈОШ ИСТЕ ВЕЧЕРИ НЕСТАЈЕ.

ЧАРЛС ЈЕ ОПТУЖЕН ЗА УБИСТВО, ДОК СЕ БЕТИ ЗАБАВЉА НА БРОДУ НАСТРАНОГ КАПЕТАНА. БРОДОВЛАСНИК САЗНАЈЕ ИЗ НОВИНА ДА ПОЛИЦИЈА ТРАГА ЗА БЕТИ...

„БОГАТА ЈЕ И ЛЕПА!

А ЈА ЈОЈ СЕ СВИЂАМ!

ШТО СЕ НЕ БИХ ОЖЕНИО ЊОМ?"

БЛИНКСЕ, ИЋИ ЋЕШ У КУПОВИНУ! ПАЗИ ДА ОВЕ НОВИНЕ НЕ ДОЂУ ДО РУКУ НАШЕ ГОШЋЕ!

ВЕЧЕРЊУ ХАЉИНУ, ОГРТАЧ И СВЕ ШТО СЕ НАЂЕ НА ОВОЈ ЛИСТИ!

КУПИО САМ СВЕ ШТО СТЕ ТРАЖИЛИ! АЛИ, ИЗЛАЖЕТЕ СЕ ОПАСНОСТИ! ПОЛИЦИЈА ТРАГА ЗА ТОМ ДЕВОЈКОМ!

НЕ БРИНИ ТИ ЗА МЕНЕ! ОДНЕСИ ТЕ СТВАРИ БЕТИ!

МИЛИ, ШТА СЕ ДОГОДИЛО?

КАКВЕ СТЕ ДИВНЕ ХАЉИНЕ ДОБИЛИ!

ВАШ КАПЕТАН ЈЕ ПРАВИ КАВАЉЕР!

ИЗГЛЕДАТЕ ПРЕДИВНО!

ЧУЛИ СТЕ ВЕЋ ДА ВОЛИМ ДА СЕ КОЦКАМ! ХОЋЕТЕ ЛИ МИ ПОЗАЈМИТИ КОЈИ ДИНАР ЗА РУЛЕТ?

НЕ ЗАМАРАЈТЕ СВОЈУ ЛЕПУ ГЛАВУ ОКО НОВЦА!

ПРОМЕНИЛИ СТЕ СЕ КАД СТЕ ЧУЛИ ДА САМ БОГАТА!

ГЛУПОСТИ! ВИ МИ СЕ СВИЂАТЕ ЈЕР ЛИЧИТЕ НА ЛЕДИ ХАМИЛТОН!

ДОЛАЗЕ ГОСТИ, КАПЕТАНЕ!

ОДВЕДИ ИХ У САЛУ ЗА КОЦКАЊЕ!

НО ЈЕ ОНА ЛЕПОТИЦА?

ЗНАМ САМО ДА ИМА СРЕЋЕ У КОЦКИ!

1449/4

Рип Кирби

ЗБОГ ОПКЛАДЕ

ДВАДЕСЕТ СЕДАМ? ОПЕТ СТЕ ДОБИТНИ!

ДОНОСИТЕ МИ СРЕЋУ, КАПЕТАНЕ! ОСТАНИТЕ КРАЈ МЕНЕ!

ИЗВИНИТЕ, МОРАМ ДА ОБИЂЕМ И ДРУГЕ ГОСТЕ!

НЕШТО СИ ЗЛОВОЉАН, БЕРТИ?

ЖАО МИ ЈЕ МОГ ПРИЈАТЕЉА ЧАРЛСА!

ЧАРЛСА ВИНТЕРБРУКА? ЗАШТО?

ЗАР НЕ ЧИТАШ НОВИНЕ? УХАПШЕН ЈЕ ЗБОГ УБИСТВА!

Copr. 1948, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

ИЗВИНИТЕ... МОГУ ЛИ ДА РАЗГОВАРАМ С ВАМА?

НАРАВНО!

ЧУЛА САМ ДА СПОМИЊЕТЕ ЧАРЛСА? ПОЗНАЈЕМ ГА! ЈЕ ЛИ У НЕВОЉИ?

НА ЖАЛОСТ, ДА! ДЕВОЈКА С КОЈОМ ЈЕ ПРОШЛЕ НОЋИ ИЗИШАО, НЕСТАЛА ЈЕ! ПОЛИЦИЈА МИСЛИ ДА СЕ РАДИ О УБИСТВУ!

ИЗВИНИТЕ!

МОРАМ ДА ПРОНАЂЕМ КАПЕТАНА!

КАПЕТАНЕ, ГДЕ СТЕ?

НЕШТО НИЈЕ У РЕДУ?

МОЈ ПРИЈАТЕЉ ЧАРЛС ВИНТЕРБРУК ЈЕ У ЗАТВОРУ! МИСЛЕ ДА ЈЕ УБИО ЈЕДНУ ДЕВОЈКУ! ТА ДЕВОЈКА САМ ЈА!

Copr. 1948, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

МОРАМ НА ОБАЛУ!

ПОЛАКО! ОТИЋИ ЋЕТЕ КАД ЈА ТО ДОЗВОЛИМ!

ИДЕМ САДА? ЧАРЛСОВ ЖИВОТ ЈЕ У ПИТАЊУ!

БРИГА ME ЗА ЊЕГА! СТАЛО МИ ЈЕ ДО ВАС! НЕЋУ ВАС ПУСТИТИ СА БРОДА!

ВИ... ВИ ЗНАЧИ НИСТЕ ПОСЛАЛИ ПИСМО ХАНИ ДОРЈАН У КОЈЕМ ЈЕ ОБАВЕШТАВАМ ГДЕ САМ? ПУСТИТЕ МЕ ОДАВДЕ ИЛИ ЋУ ВРИШТАТИ!

НИШТА ВАМ НЕЋЕ ВРЕДЕТИ? ЗИДОВИ СУ ДОБРО ИЗОЛОВАНИ!

БЛИНКСЕ, ДОСТА ЈЕ БИЛО КОЦКАЊА ЗА ДАНАС! ОТПРАТИ ГОСТЕ!

2

Copr. 1948, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

Рип Кирби

ЗБОГ ОПКЛАДЕ

За то време полиција је и даље трагала за бети...

Чарлс, иако невин, нашао се иза решетки...

Copr. 1948, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

Нико није могао ни да претпостави да је бети на Викторији...

Рип Кирби и Дезмонд су баш тада проводили одмор у близини Лондона...

Дезмонде, откуд ти?

Читам за новине!

Алекс Кинг 10-4

Тако сам сазнао да је нестала бети, Ханина манекенка!

Једна Хани! Добила је задатак да брине о тим девојкама, а већ на првом кораку доживела је непријатности!

На срећу, ту смо нас двојица да јој потомогнемо!

Да... само ја не знам како бети изгледа! Па не могу ни да је тражим!

Заборавили сте да смо у авиону гледали часопис на чијој насловној страни је бети!

Дезмонде, ти си геније!

Алекс Кинг 10-5

Дивили сте се њеној лепоти! Секате се?

Како да не! Чуо сам да воли да се коња!

Бети Банистер

Хмм! То би већ могао да буде неки траг! Неколико година живео сам у Лондону и познајем многе коњаре!

Морађеш да их потражиш... телефон!

Звала је Хани! Каже да су пронашли бетино тело!

Алекс Кинг 10-6

Copr. 1948, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

То је страшно, Рипе! Она је ипак мртва!

Полако, драга! Све ми објасни!

Инспектор Форсајт ми је јавио да су извадили тело из Темзе! Тражи бетину слику, а ја је немам!

Имам је ја!

Имаш бетину слику?! Одакле ти?

Није важно! Спреми се, идемо код инспектора!

Али, оно је моја слика! Хани је љубоморна мојом кривицом!

То ми се свиђа!

Алекс Кинг 10-7

Copr. 1948, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

Рип Кирби

ЗБОГ ОПКЛАДЕ

ЗАХВАЛЪУЈУЋИ КИРБИЈУ, ИМАМО БЕТИНУ СЛИКУ!

ПОСЛАЋУ ЈЕ СТРУЧЊАЦИТА ЗА ИДЕНТИФИКАЦИЈУ... МАДА САМ СИГУРАН ДА ЈЕ ОНО БЕТИ!

КАКО МОЖЕТЕ БИТИ ТАКО СИГУРНИ?

ИЗ ЈЕДНОГ РАЗЛОГА!

БЕТИН КУПАЋИ КОСТИМ? НЕ?

ПОЗОВИ ТАКСИ, ДЕЗМОНДЕ! МОРАМО ДА ВРАТИМО ХАНИ У ХОТЕЛ! ПОЗЛИЛО ЈОЈ ЈЕ?

ЗНАЧИ, БЕТИ ЈЕ МРТВА!

НА ЖАЛОСТ...

ОНДА СЕ ЛОШЕ ПИШЕ ВИНТЕРБРУКУ?

ИМАМ ЛОШЕ ВЕСТИ, ЧАРЛСЕ! БЕТИ ЈЕ ПРОНАЂЕНА... МРТВА!

АЛИ, ЈА ЈЕ НИСАМ УБИО!

ЈОШ НЕ МОГУ ДА ВЕРУЈЕМ ДА НЕМА ВИШЕ БЕТИ! МИСЛИШ ЛИ ДА ЈУ ЈЕ ЗАИСТА УБИО ЧАРЛС?

НЕ ЗНАМ... СВЕ ЈЕ ПРОТИВ ЊЕГА! МОРАМ ДА РАЗГОВАРАМ С ЊИМ!

МОЛИМ ВАС, РЕЦИТЕ МИ СВЕ ШТО СЕ ДОГОДИЛО ТЕ НОЋИ! И НАЈМАЊА СИТНИЦА МОЖЕ РАСВЕТЛИТИ СЛУЧАЈ!

ТА, УПОЗНАО САМ БЕТИ ЈОШ НА АЕРОДРОМУ...

ПОЛА ЧАСА КАСНИЈЕ...

... КУНЕМ СЕ ДА ЈЕ ТО ИСТИНА! ВЕРУЈЕТЕ МИ?

ДА, ЧАРЛСЕ!

ТАЈ ТОМАК ГОВОРИ ИСТИНУ! СЛАГАО ЈЕ ОНАЈ ЧУВАР НА КЕЈУ ШТО ЈЕ СВЕДОЧИО ПРОТИВ ЊЕГА!

ЗОВЕ СЕ НОКИ, ЗАР НЕ?

ЈЕ ЛИ НОКИ БИО ДАНАС ОВДЕ?

ЕНО ГА! ЗА ЧАШИЦУ ПИЋА, ПРИЧА ШТА ЈЕ ВИДЕО ОНЕ НОЋИ НА ТЕМЗИ!

И КАЖЕТЕ ДА ЈОЈ ЈЕ СТРГАО ОГРТАЧ И САНДАЛЕ?

ДА! А ОНДА ЈУ ЈЕ ГУРНУО У РЕКУ! СВЕ ВРЕМЕ СЕ НЕРЕКАО!

Copr. 1948, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

Рип Кирби

ЗБОГ ОПКЛАДЕ

Рип Кирби

ЗБОГ ОПКЛАДЕ

Рит Кирби

ЗБОГ ОПКЛАДЕ

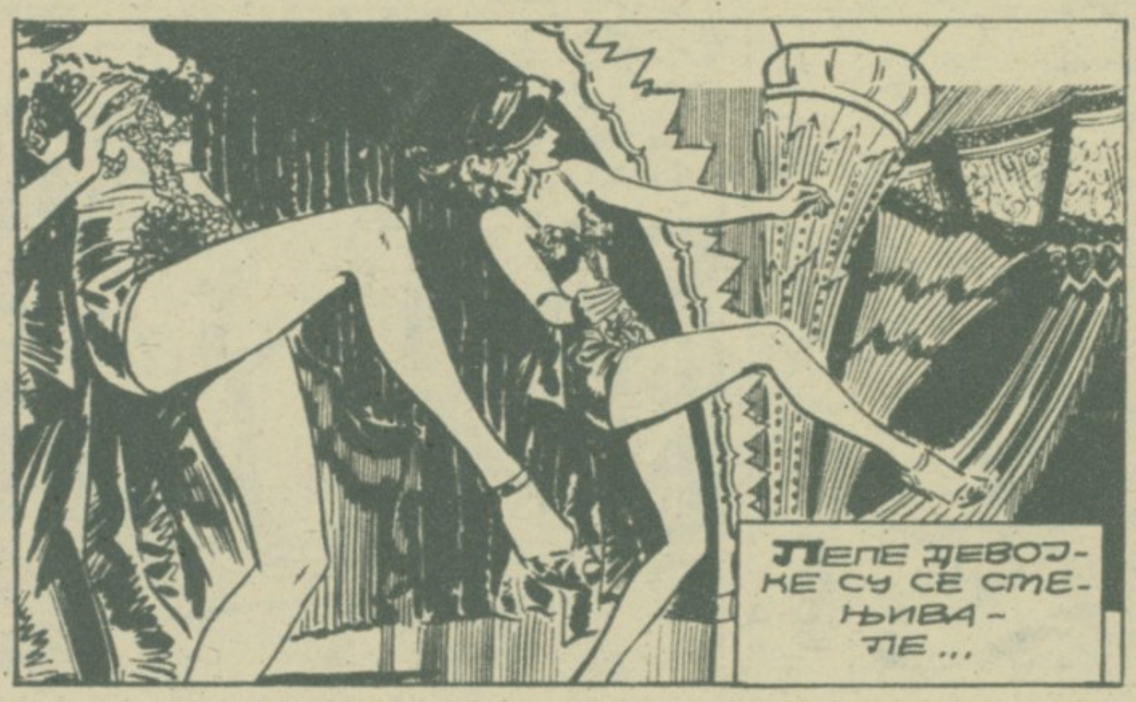

Рип Кирби

ЗБОГ ОПКЛАДЕ

Рип Кирби

ЗБОГ ОПКЛАДЕ

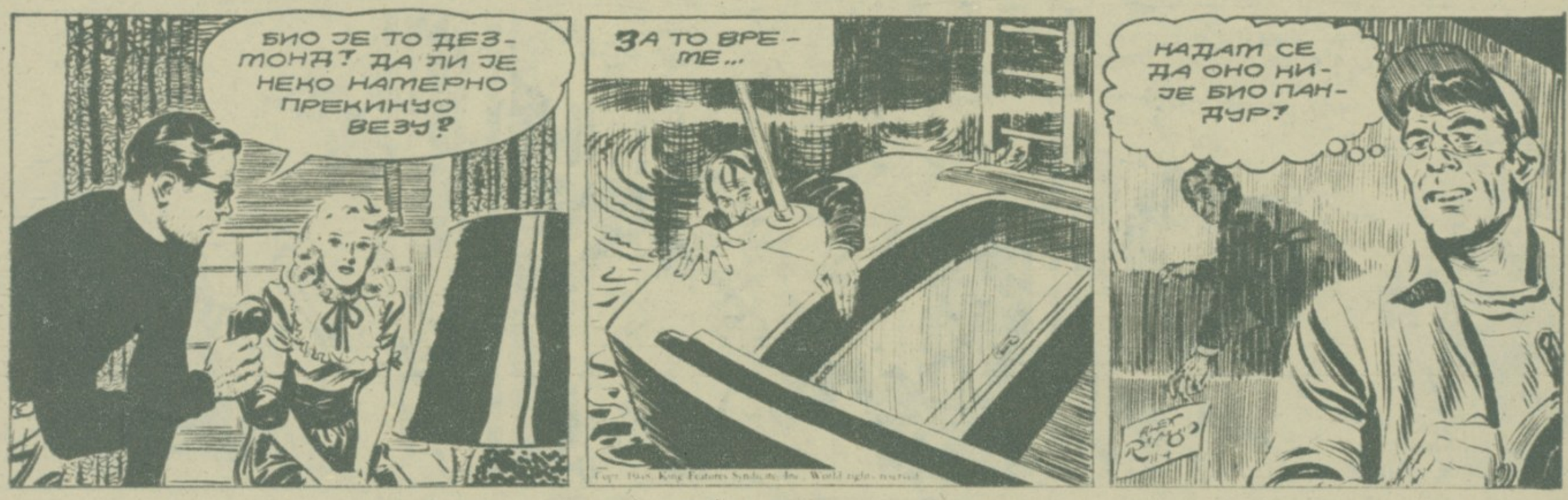

Рип Кирби

ЗБОГ ОПКЛАДЕ

ШТА САД ХОЋЕ, БЛИНКСЕ?

ОБЕЋАО ЈЕ ДА ЋЕ СВЕ УЧИНИТИ ЗА ВАС АКО ПРИСТАНЕТЕ НА РАЗГОВОР!

У РЕДУ... НЕКА УБЕ!

ЗАШТО СТЕ ТАКВИ, ДРАГА БЕТИ? МЕНИ ЈЕ СТАЛО САМО ДА ВИ БУДЕТЕ СРЕЋНИ!

ВИ ОВО НАЗИВАТЕ СРЕЋОМ? ДРЖИТЕ МЕ КАО У ЗАТВОРУ ДОК ЖИВОТ ЈАДНОГ ЧАРЛСА ВИСИ О КОНЦУ!

Copr. 1948, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

ВИ НЕ СХВАТАТЕ ШТА ЈА ОСЕЋАМ ПРЕМА ВАМА! ЗАР НЕМАТЕ ОЧИ?

БЕТИ, ЈА ТЕ ВОЛИМ!

НЕ! ПУСТИТЕ МЕ!

Copr. 1948, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

БЕТИ! ЗАШТО СИ ТАКВА?

КАКО МОЖЕТЕ ДА ОЧЕКУЈЕТЕ ДА И ЈА ИСТО ОСЕЋАМ ПРЕМА ВАМА? ВИ И ВАШЕ ОПОНАШАЊЕ ЛОРДА НЕЛЗОНА!

А ТАКО! ОНДА ЋЕШ И ДАЉЕ ОСТАТИ ОВДЕ!

НЕ! ОБЕЋАЛИ СТЕ...

ШЕФ, ЧУВАЋЕШ БЕТИ? НИ ПОД КАКВИМ ИЗГОВОРОМ НЕ СМЕ ДА НАПУСТИ СОБУ!

ДА, ГАЗДА!

Copr. 1948, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

ОТКРИЛИ СМО ОДАКЛЕ ЈЕ ТЕЛЕФОНИРАО ДЕЗМОНД! ИДЕТЕ ЛИ С НАМА, КИРБИ?

НАРАВНО, ИНСПЕКТОРЕ!

НОСИШ И ПИШТОЉ? РИПЕ, ЧУВАЈ СЕ!

НЕ БРИНИ, МИЛА!

РИП И ЈА ЋЕМО УЋИ! ОСТАЛИ НЕК ЧУВАЈУ СТРАЖУ!

Copr. 1948, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

Рип Кирби

ЗБОГ ОПКЛАДЕ

БИО ЈЕ ОВДЕ ЈЕДАН СТАРИЈИ ЧОВЕК... НИСКОГ РАСТА И СУВОЊАВ! ГДЕ ЈЕ САДА?

НЕ ЗНАМ... КУНЕМ СЕ ДА ГА НИКАДА РАНИЈЕ НИСАМ ВИДЕО! НИ ЊЕГА НИ ОНОГ С ОЖИЉКОМ КОЈИ ГА ЈЕ ИЗВЕО ОДАВДЕ!

ОВО ЈЕ ШЕШИР ТИПА КОГА ТРАЖИТЕ!

ДЕЗМОНДОВ ЈЕ! АЛИ, КАКО ЈЕ ОТИШАО БЕЗ ЊЕГА?

ОНАЈ С ОЖИЉКОМ ГА ЈЕ ИЗБАЦИО ОДАВДЕ! НЕШТО СУ СЕ ПРЕПИРАЛИ ИСПРЕД УЛАЗА, А ОНДА САМ ЧУО БРУЈАЊЕ МОТОРА!

Copr. 1948, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

ИНСПЕКТОРЕ, ТАЈ С ОЖИЉКОМ ЈЕ СИГУРНО ШЕГ! ЗА ЊИМ ЈЕ ДЕЗМОНД И ТРАГАО!

КО ЗНА КУДА ЈЕ ОТПЛОВИО МОТОРНИ ЧАМАЦ!

ДЕЗМОНД ТИ ЈЕ КАЗАО ДА СЕ ШЕГОВ ГАЗДА ЗОВЕ ЛОРД НЕЛ! ТАДА СЕ ВЕЗА ПРЕКИНУЛА!

ЛОРД?! ХА, ХА, ХА!

ЧЕКАЈТЕ ДА РАЗМИСЛИМ... ЛОРД НЕЛ! ДА ТО НИЈЕ ЛОРД НЕЛЗОН?

КИРБИ, ПОГОДИЛИ СТЕ! ПОСТОЈИ БРОД »ВИКТОРИЈА« И НЕКИ ЧУДАК КОЈИ ОПОНАША ЛОРДА НЕЛЗОНА!

King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

МОЖЕТО ЛИ ДА ОДЕТО ДО ТОГ БРОДА?

САМО ДА ПОТРАЖИМ ПОМОЋ РЕЧНЕ ПОЛИЦИЈЕ!

ЗА ТО ВРЕМЕ...

ПУСТИ МЕ ДА ИДЕМ! МОЈ ОТАЦ ЋЕ ТИ ДОБРО ПЛАТИТИ!

ОКЕЈ, ЛУТКИЦЕ! ПРЕЂИ У ЧАМАЦ! ЗА ТРЕБА ДА ОБАВИМ ЈЕДАН ПОСАО! БРЗО ЋУ!

ШТА РАДИШ ОВДЕ, ШЕГ? РЕКАО САМ ТИ ДА ЧУВАШ БЕТИ!

ВРАТИ СЕ ОДМАХ ТАМО!

ВИШЕ НЕ ПРИМАМ НАРЕЂЕЊА ОД ВАС! БАШ ДОБРО ДА СТЕ ОТВОРИЛИ СЕФ!

НЕ МРДАЈ... ИЛИ ЋУ ТЕ ПРОБОСТИ!

Рип Кирби

ЗБОГ ОПКЛАДЕ

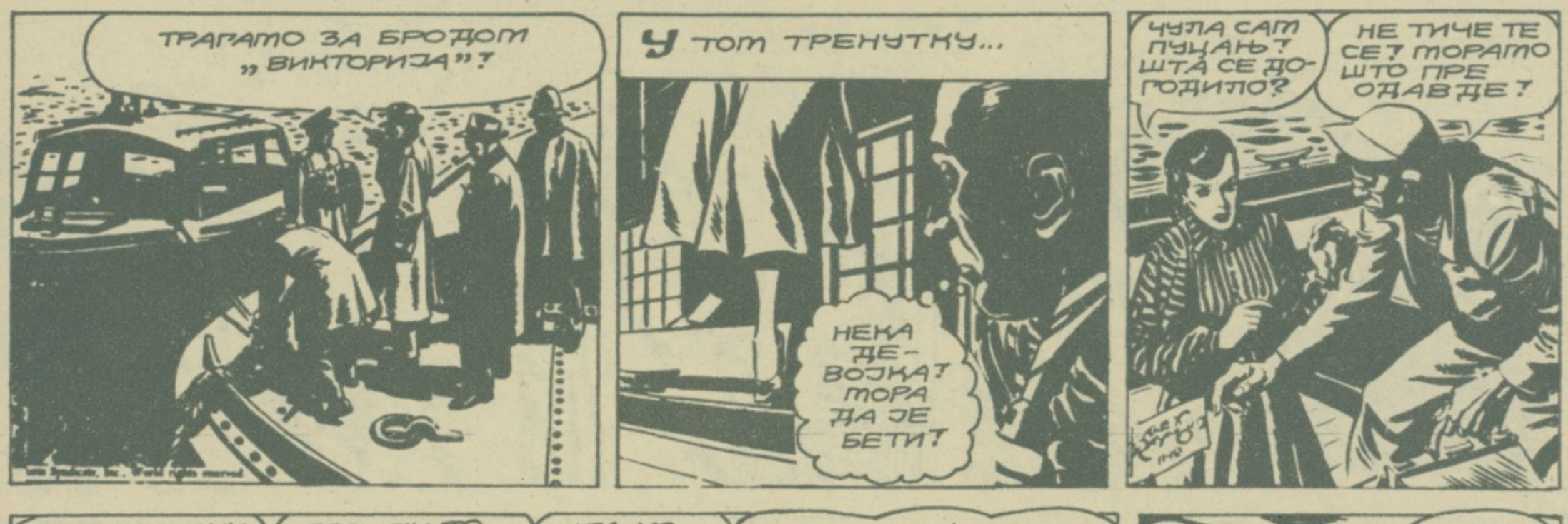

Рип Кирби

ЗБОГ ОПКЛАДЕ

Рип Кирби

ЗБОГ ОПКЛАДЕ

Рип Кирби

ЗБОГ ОПКЛАДЕ

Copr. 1948, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

ТЧНГА: ПРОТИВ ДУГОРОГОГ

ВАТРЕНА ЗАВЕСА ПРУЖИЛА СЕ ПРЕРИЈОМ. НЕКОЛИКО ИЗБЕЗУМЉЕНИХ ЖИВОТИЊА ОДВОЈИЛО СЕ ОД ГЛАВНИНЕ КРДА ...

... УПРАВО ОНАКО КАКО СУ ЉУДИ ХТЕЛИ.

ДОБРО ЈЕ! ДУГОРОГИ КРЕЋУ ПРАВО ПРЕМА КЛАНЦУ!

ТУНГА: ПРОТИВ ДУГОРОГОГ

ТУНГА: ПРОТИВ ДУГОРОГОГ

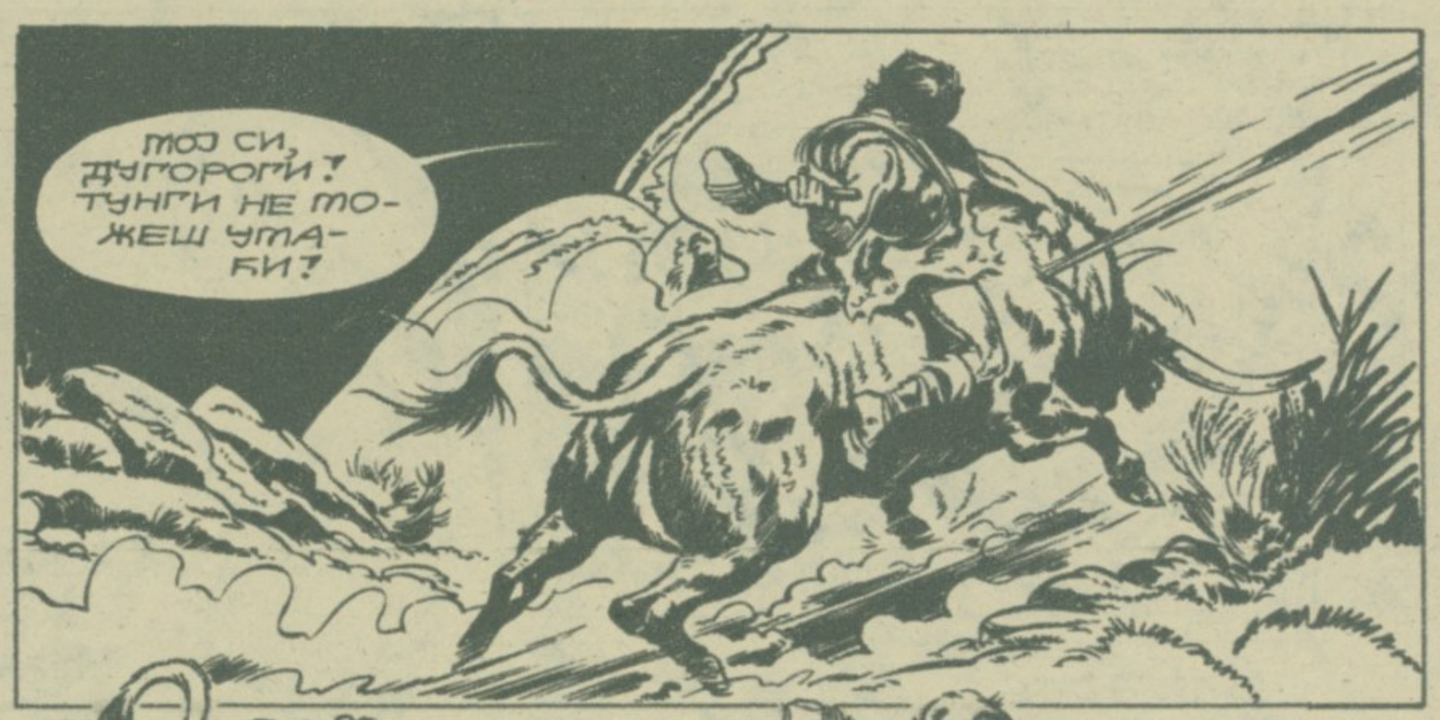

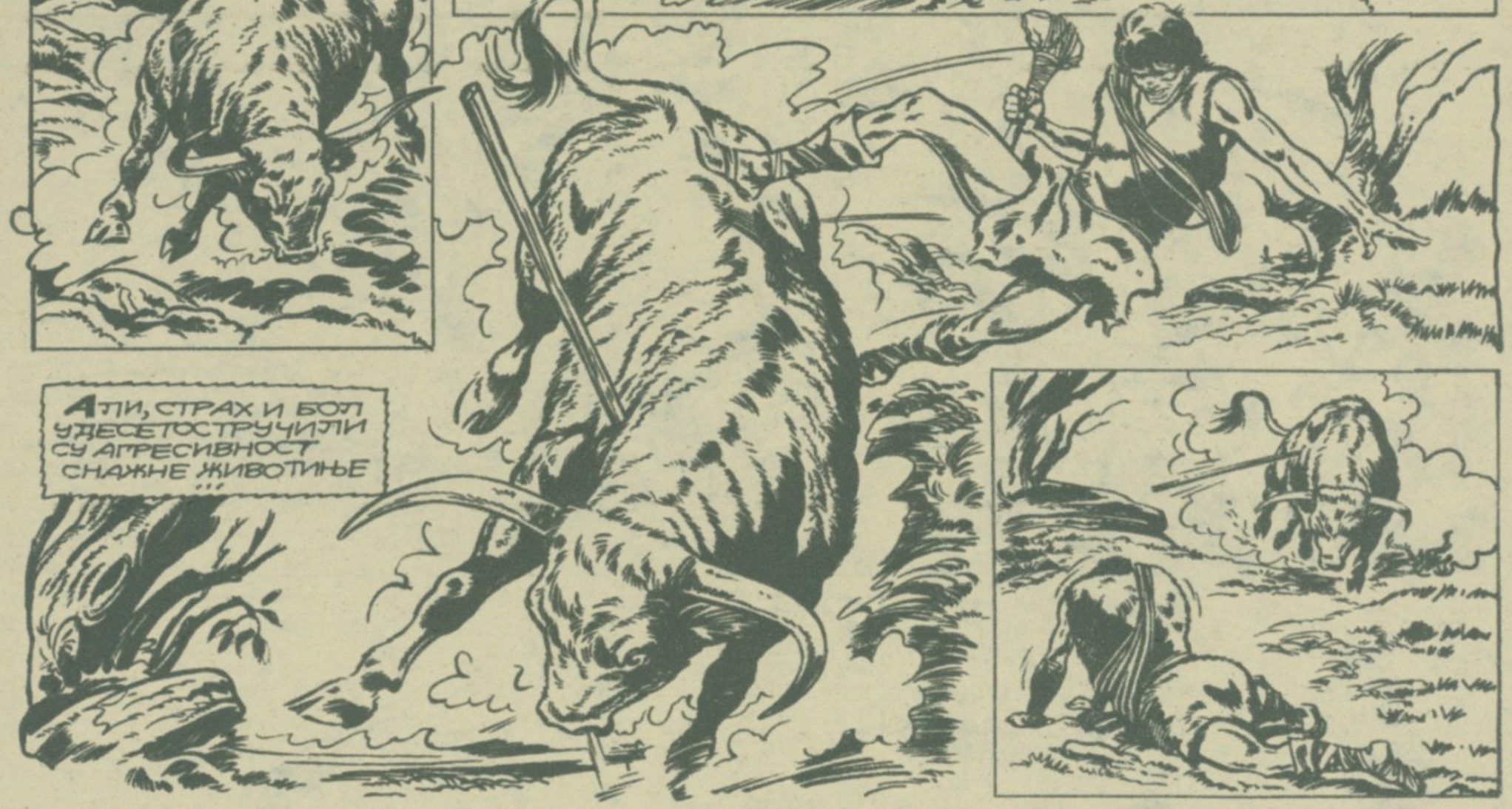

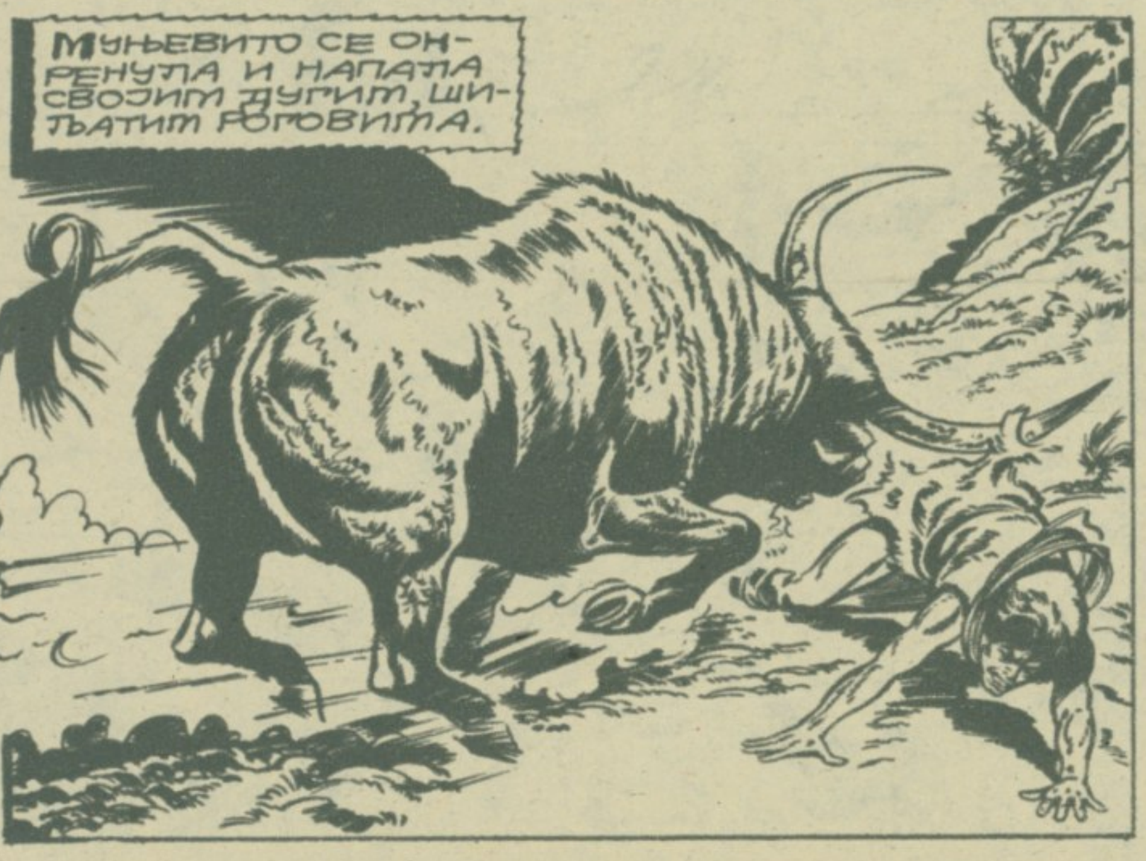

ТУНГА: ПРОТИВ ДУГОРОГОГ

ОРОКСУ ВИШЕ НИЈЕ ДО БОРБЕ? ВИШЕ ВОЛИ ДА ПОБЕГНЕ?

ХОРДИ ЈЕ ПОТРЕБНО МНОГО МЕСА? ТУНГА ГА НЕ СМЕ ПУСТИТИ ДА ОДЕ?

ЗАШТО ЈЕ ТУНГА ТОЛИКО УПОРАН? ОПАСНО ЈЕ ОДВОЈИТИ СЕ ОД ХОРДЕ?

ОРОКС ЈЕ РАЊЕН? ОН ГУБИ КРВ? НИЈЕ ГА ТЕШКО ПРАТИТИ?

© EDITIONS LOMBARD

ОПЕТ НАПАДАШ? АЛИ, НЕ МОЖЕШ ЗАПЛАШИТИ ТУНГУ!

НЕ ДОПУШТА ДА МУ СЕ ПРИБЛИЖИМ? ИПАК, РАЊЕН ЈЕ? УСКОРО ЋЕ ПАСТИ ПОД ТУНГИНИМ КОПЉЕМ!

ТУНГА: ПРОТИВ ДУГОРОГОГ

ТУНГА: ПРОТИВ ДУГОРОГОГ

ИПАК, ТУНГА ЈЕ НАШАО ТРАГ И НАСТАВИО ПОТЕРУ...

МАДА ЈЕ ИШАО ШТО ЈЕ БРЖЕ МОГАО, ТО ЈЕ ТРАЈАЛО ДУГО...

© EDITIONS LOMBARD

ИЗНЕНАДА, ТУНГА ЈЕ УГЛЕДАО ЈЕДНУ СИЛУЕТУ...

И ТАДА, ЗАБОРАВИВШИ НА ОПРЕЗНОСТ...

ТУНГА: ПРОТИВ ДУГОРОГОГ

Али, увек будних чула...

...орокс је, не чекајући човеков напад, кренуо у јуриш.

Крак

Крак

Ух! Дугорогги још има довољно снаге? И он је, изгледа, решен да оконча битку!

Кроз мочвару, по магли, ловац је наставио свој опасни поход. Почиње да га обузима дрхтавица...

Опет је нестао, али осећам да није далеко! Напашке изненада, а Тунга сад има само секиру!

Једно мрско осећање обузело је цело његово биће: СТРАХ!

Наједном...

Оох!

ТУНГА: ПРОТИВ ДУГОРОГОГ

ЈЕДНИМ СКОКОМ, ТУНГА ЈЕ ИЗБЕГАО ОПАСНУ ЖИВОТИЊУ. УСТАО ЈЕ, АЛИ...

ЖИВИ ПЕСАК! ТЛЕ МИ НЕСТАЈЕ ИСПОД НОГУ!

НЕ СМЕМ ДА СЕ КРЕКЕМ! САМО БИХ ПРОПАДАО СВЕ ДУБЉЕ!

СТОЈЕЋИ НЕПОМИЧАН, ТУНГА РАЗМИШЉА КАКО ДА СЕ ИЗВУЧЕ ИЗ ОВЕ НЕПРИЛИКЕ.

ЛИЈАНЕ!

АКО ЈЕДАН КРАЈ ВЕЖЕТ ЗА СЕКИРУ И БАЦИМ ЈЕ У ОНО ДРВЕЋЕ, ЗАГЊАВИЋЕ СЕ, И ОНДА...

РАЗМИШЉАЊЕ МУ ЈЕ ПРЕКИНУО ОРОКС, КОЈИ СЕ ОДЈЕДНОМ ПОЈАВИО, ОГРОМАН И ПРЕТЕЋИ...

ДУГОРОГИ! НАПАШЋЕ ТЕ!

ОСЕЋАЈУЋИ ДА ЈЕ НЕПРИЈАТЕЉ У НЕВОЉИ, БИК ЈЕ ЈУРНУО...

А ТИ, НАИШАО ЈЕ НА МЕКО ТЛЕ, У КОЈЕ СУ МУ ПРОПАЛЕ НОГЕ...

КАД ЈЕ НАЈЗАД СТИГАО ДО ТУНГЕ И УДАРИО ГА ЧЕЛОМ У ГРУДИ, ТО НИЈЕ БИО НИ ДЕСЕТИ ДЕО ОНЕ ПОЧЕТНЕ СНАГЕ!

УУФ!

ТУНГА: ПРОТИВ ДУГОРОГОГ

ЧОВЕК И ЖИВОТИЊА, ПОЈЕДНАКО ОШАМУЋЕНИ ОНИМ ШТО ИМ СЕ ДОГОДИЛО, ОСТАЛИ СУ ЗА ТРЕНУТАК БЕЗ ДАХА...

ПРВИ СЕ СНАШАО ТУНГА. ЗГРАБИО ЈЕ БИКА ЗА РОГОВЕ.

КАД ГА САВЛАДАМ, НЕКАКО ЋУ СЕ ИЗВУЋИ ИЗ ОВЕ БАРУШТИНЕ?

АЛИ, НИ ЖИВОТИЊА НИЈЕ СТАЈАЛА БЕСПОМОЋНО...

ОРОКС ТИ ЈЕ ОВИМ САМО ПОМОГАО, АЛИ ОН ПРОПАДА СВЕ ДУБЉЕ, А И ЈА С ЊИМ?

МОРАМ НЕШТО УЧИНИТИ?

СЕКИРА ДОБРО ДРЖИ? ТИ ОСТАНИ, ДУГОРОГИ!

© EDITIONS LOMBARD

ОПЕТ НА ЧВРСТОМ ТЛУ? ОХ... НЕШТО СЕ ЧУЈЕ? ЉУДИ?...

ДУГОРОГИ ЈЕ НАШ!

ХРАБРОСТ МОГ БРАТА ТУНГЕ УВЕК ЋЕ ИЗАЗИВАТИ БРИГУ У СРЦИМА ЊЕГОВИХ ПРИЈАТЕЉА! АЛИ, ДОК ГОД ХОРДА БУДЕ ИМАЛА ТАКВЕ РАТНИКЕ, НЕ ТРЕБА ДА СЕ БОЈИ НИКОГА И НИЧЕГА!

АРАМ И МОЈА БРАЋА ГЊУРИ!

КРАЈ

У ИДУЋЕМ БРОЈУ КОМПЛЕТАН СТРИП: **Марк Трејл**

ГОГАЈ

By Bud Sagendorf

ОЛИВА МИ РЕЧЕ ДА МЕ ЧЕКА НА ЋОШКУ!

'ОЋЕ ДА МЕ НЕЧИМ ИЗНЕНАДИ!

ЕВО ЋОШКА, А ЊЕ НЕМА!

?

ЗДРАВО!

ВИДЕСТЕ ЛИ ДЕВОЈЧИЦУ МРШАВУ К'О МЕТЛА? ТО ЈЕ МОЈА ДРАГАНА!

ШТА?

РЕЋЕ МИ ДА ЧЕКАМ НА ОВОМ ЋОШКУ! КАЖЕ... ИМА ДА СЕ ГРДНО ИЗНЕНАДИМ!

?

?

?

ПЉАС!

© 1979 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

ПОПАЈЕ!

ШТО ГА ПРВО НИСИ ПИТАО ЗА БОЈУ КОСЕ?

ХМ! ОВАКО ЈЕ СИГУРНИЈЕ!

ГРУБИЈАНЕ!

Bud Sagendorf 4-29

ЕКСПЛОЗИЈА, ПА ЈОШ ЈЕДНА

ЗАБАВНИКОВА ВАТРОГАСНА ШКОЛА

ОСМИ ЧАС

Тринитроглицерин експлодира врло лако и снажно. Његова разорна моћ, као и код других експлозива, последица је великог повећања притиска, односно запремине — при експлозији се јављају велике разлике између запремине експлозивне материје (пре експлозије) и запремине производа који су последица хемијских реакција. Од једног кубног сантиметра тринитроглицерина настаје око 12.000 кубних сантиметара гасовитих производа. У ствари, при нормалном притиску и температури могло би да остане око 1.200 кубних сантиметара гасовитих производа али, како се при експлозији развијају температуре и до 2.000 степени, долази до повећања запремине и до 12.000 пута.

Експлозијама се називају хемијске промене које се одигравају тренутно и при којима се ослобађа велика топлотна енергија. Међутим, постоје чисто физичке промене које имају сва спољна обележја експлозије, на пример, експлозије парних котлова или челичних боца у којима се налазе компримирани гасови.

БРАШНО КАО ДИНАМИТ

У једном млину, при обављању неких завривачких радова, избила је снажна експлозија. Непосредно после ње дошло је до друге снажне експлозије. У првом моменту помислило се да су експлодирале боце са компримираним гасовима за заваривање, али убрзо се показало да је експлодирало — брашно!

Брашно, односно житарице, као и многе друге чврсте материје када су у облику финих честица, у облику прашине, могу са ваздухом да изграде смеше које, под одређеним условима, експлодирају. Поред брашна, то су поједине врсте угља, затим шећер, сумпор, житарице, магнезијум.

До таквих експлозија може доћи само у случајевима кад фине честице, у одређеној количини, лебде у ваздуху и кад овај експлозивни систем дође у додир са извором паљења и загреје се до одговарајуће температуре. У млину су лебделе фине честице брашна у ваздуху, а до експлозије је дошло под утицајем пламена којим су се служили вариоци.

Код оваквих експлозивних система ситне честице прашине окружене су молекулима кисеоника тако да при одговарајућем односу честица и кисеоника, под утицајем извора паљења, долази до тренутне оксидације, сагоревања честица, односно до експлозије. Забележени су случајеви експлозија угљене прашине по рудницима које су однеле много људских живота.

Да ли ће доћи до овакве експлозије зависи пре свега од врсте прашине, (неке врсте врло квалитетног угљена не граде овакве експлозивне системе), до величине честица (што су честице ситније, лакше долази до експлозије) од степена влажности честица, али и од извора паљења — не може сваки извор паљења да активира овакав експлозивни систем.

Као што се догодило приликом експлозије у млину, и на другим местима, овакве несреће не завршавају се само избијањем једне експлозије. Узрок поновним експлозијама је наталожена прашина. Прва експлозија усковитла наталожену прашину и тако се ствара нови експлозивни систем...

Заштитне мере од оваквих опасности су спречавање настајања прашине, редовно уклањање наталожене прашине и спречавање утицаја било ког извора паљења. На местима где су овакве опасности лако могуће, користе се специјални усисивачи који уклањају прашину чим се направи.

ОПАСНОСТ У БОЦАМА

Данас се у великим количинама користе гасовите материје које произвођачи испоручују у челичним боцама. Под нормалним условима гасовите материје у челичним боцама су у течном или гасовитом стању, али у оба случаја под повишеним притиском.

Када се ове боце, из било којег разлога, загреју, када се гасу у боци повећа температура, долази до повећања ионако високог притиска у боци. Код великог повећања зидови боце не могу да издрже притисак и долази до експлозије.

Како узрок оваквим експлозијама нису хемијска својства гасовитих материја, већ чисто физичке промене (повећање притиска), до експлозије може доћи независно од тога да ли се у боци налази запаљив или незапаљив гас. Тако, на пример, до оваквих експлозија може доћи и код боца напуњених азотом, који је не само незапаљив, него у хемијском погледу и врло инертан.

Експлозије могу имати тешке последице, а нарочито када се боце нађу у просторијама где је избио пожар, јер се под утицајем топлоте боце лако загреју до критичких температура. Зато боце треба из угрожених просторија склонити на безбедно место. Ако то није могуће боце треба хладити, на пример, прскати их водом.

И Сунчева топлота може да изазове овакве експлозије. Пракса показује да је у тим случајевима до експлозије дошло јер су боце биле технички неисправне. Боце увек морају бити заштићене од последице механичких удара. Њихова техничка исправност, као и редовна техничка контрола, неопходне су превентивне мере.

Инж. В. Костић

ПОЛИТИКА Мозаик
ПОЛИТИКА Мозаик

И ГРОМ СТВОРИ ОЛОВКУ

ГРАФИТ СУ ПРОНАШЛИ ЕНГЛЕЗИ, ОЛОВКУ НАПРАВИО ФРАНЦУЗ, УСАВРШИО АМЕРИКАНАЦ... АЛИ, ТРАЈАЛО ЈЕ ВЕКОВИМА!

Да није било једне изненадне олује пре четири века, данас бисмо, можда, имали пенкала, хемијске оловке, фломастере и рапидографе, само не — обичну, графитну оловку! Тај маленi предмет, на који смо толико навикли да га и не примећујемо, не само да до 16. века није ни постојао, него се и оно мало писмених људи мучило и довијало када је хтело нешто да прибележи. Па и то њихово умакање гушчијег пера или шиљатих штапића у свакојака мастила, од чађи или обојених сокова, изгледало је као огроман напредак у поређењу са „гребуцкањем" по глињеним плочицама, каквима су се служили најстарији народи на Земљи.

У средњем веку неко се досетио да користи растопљено олово у које би умакао штапић и њиме писао — отуда назив оловка који, ето, нема никакве везе са данашњом графитном писаљком... А она се, кажу статистике, прави у 300 варијанти! Почев од најобичније којом ђаци-прваци вуку „косе танке", преко „крејона" за шминкање, до нарочитих, хируршких оловки за обележавање линије по којој треба засећи кожу пацијента. Само Американци произведу две и по милијарде оловки сваке године: када би се поређале једна до друге, опасале би полутар 11 пута.

И подморница и хаљина и нуклеарна теорија — почињу од оловке, рекао је једном неко у жељи да истакне неоправдано заборављене заслуга ове једноставне направице која је у историју цивилизације ушла доста бучно: са грмљавином.

Геније од штапа и канапа

Гром је давне 1564. године оборио једно џиновско стабло у близини Бороудејла у енглеској покрајини Камберленд. У такó створеној рупчагi могла се видети нека црна маса, помало сјајна, налик на минерал. Чобани из Бороудејла приметили су да се маса може ломити — и да прља руке. Досетили су се да кошмадима тог црнила обележавају овце, наравно само беле. Црна маса био је, у ствари, кристал угљеника графит и то најчистији икада откривен у Великој Британији.

Тако су игром случаја неписмени чобани открили ново средство за писање које ће у доцнијим вековима постати највише употребљавано! Убрзо после њих и камберлендски трговци, почели су да користе комаде графита из Бороудејла за обележавање гајби и кошара. Преостао је још само мали корак док најпословнијем међу њима није синуло да на улицама Лондона почне да продаје то згодно средство из природе.

Само, до праве оловке људе су делила још два пуна столећа! Графитни штапићи и даље су се лако ломили и прљали руке. На почетку 18. века непознати геније смислио је начин да се то избегне: на штапић би се намотао канап који се одмотавао како се графит трошио. То је већ био велики успех. А 1761. године баварски занатлија и хемичар **Каспар Фабер** — родоначелник највеће светске „династије" оловкара — начинио је и прве мине за писање, чврше и боље од самог графита. Он је са графитним прахом помешао смолу, сумпор, антимон и воду, па је од тог „теста" месио писаљке.

Модерна оловка рођена је, међутим, у Француској и то у последњој деценији 18. века. Хемичар **Никола Жак Конте** имао је одиста проналазачки „кликер" када се сетио да графитном праху дода глину, па да мине обликоване од те масе пече у рерни. Мењајући количине глине и графита Конте је добијао мине различитих својстава, тврђе или мекше. Чак му је пало на памет да их убацује у дрвену држаљку и — била је то већ права правцата оловка!

Да није било рата

Наравно, оловка од пре двеста година изгледала је прилично грубо у поређењу са данашњом, а и мина се није могла баш лепо учврстити тако да се ломила или испадала. Али, овога пута нису морали да прођу векови. Да се оловка усаврши, допринео је — рат између Енглеске и Америке. Све дотле Американци су увозили оловке из Велике Британије. Међутим, када су 1812. били присиљени да их производе сами, искрсле су тешкоће.

Амерички графит био је прилично слабијег квалитета, па мешање са глином није много помагало: мине су се упорно ломиле. Али, у Конкорду у Масачусетсу живео је тракслер (уметнички столар који има машине за фину обраду облих предмета) Вилијам Монро. Он је спасао ситуацију која је била црна као графит... Сам је начинио машину која је механички изрезивала узане правоугаонике дугачке 15 до 18 сантиметара, а затим по њиховој средини прецизно дубила фини, полуцилиндрични олук за мину. Две тако израђене и слепљене „шипке" држале су и најкртију мину довољно чврсто да се лепо могло писати и резати је.

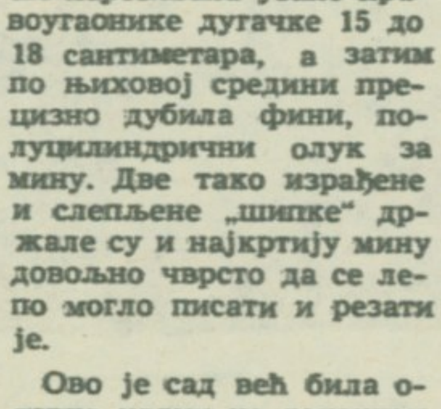

Ово је сад већ била оловка налик на данашњу. Њу је после било лако заокруглити, обојити дрво, додати још гумицу причвршћену за један крај. Овако лаку, малу и практичну писаљку, погодну да се носи у џепу, а и иза уха, брзо су прихватили и мајстори, и службеници, и трговци, и пословни људи... Мастило и гушчије перо користили су се само за званичне забелешке и кад је требало исписати нешто трајно и „натенане".

Све по седам

Данас се за прављење оловке користи ни више ни мање него четрдесетак разних материјала! Најбољи графит налази се у Шри Ланки, на Мадагаскару и у Мексику, а најбоља глина у Немачкој. Што се пак дрвета тиче, за мали предмет као што је оловка обарају се џиновска дебла столетних црвених кедрова који расту у Калифорнији. Њихово је дрво једнаке, правилне структуре, не криви се, а мекано је — значи, идеално да се у њега умеђу мине за писање.

Кедровина се сече у коцке, па се суши. Затим се коцке режу на плочице дебеле пола сантиметра (половина будуће оловке) дугачке 18, а широке 7 сантиметара. Такви правоугаоници испоручују се фабрикама оловки где се издубљују полуцилиндри, стављају мине, слепљују правоугаоници, а затим секу оловке: по седам из сваког правоугаоника. Затим се обрађују, боје, означавају по врсти.

Некога није мрзело да израчуна како обична оловка може да „вуче" линију дугачку 55 километара, или да напише око 45 хиљада речи док се сасвим не потроши, за шта је потребно зарезати је 17 пута.

М. К.

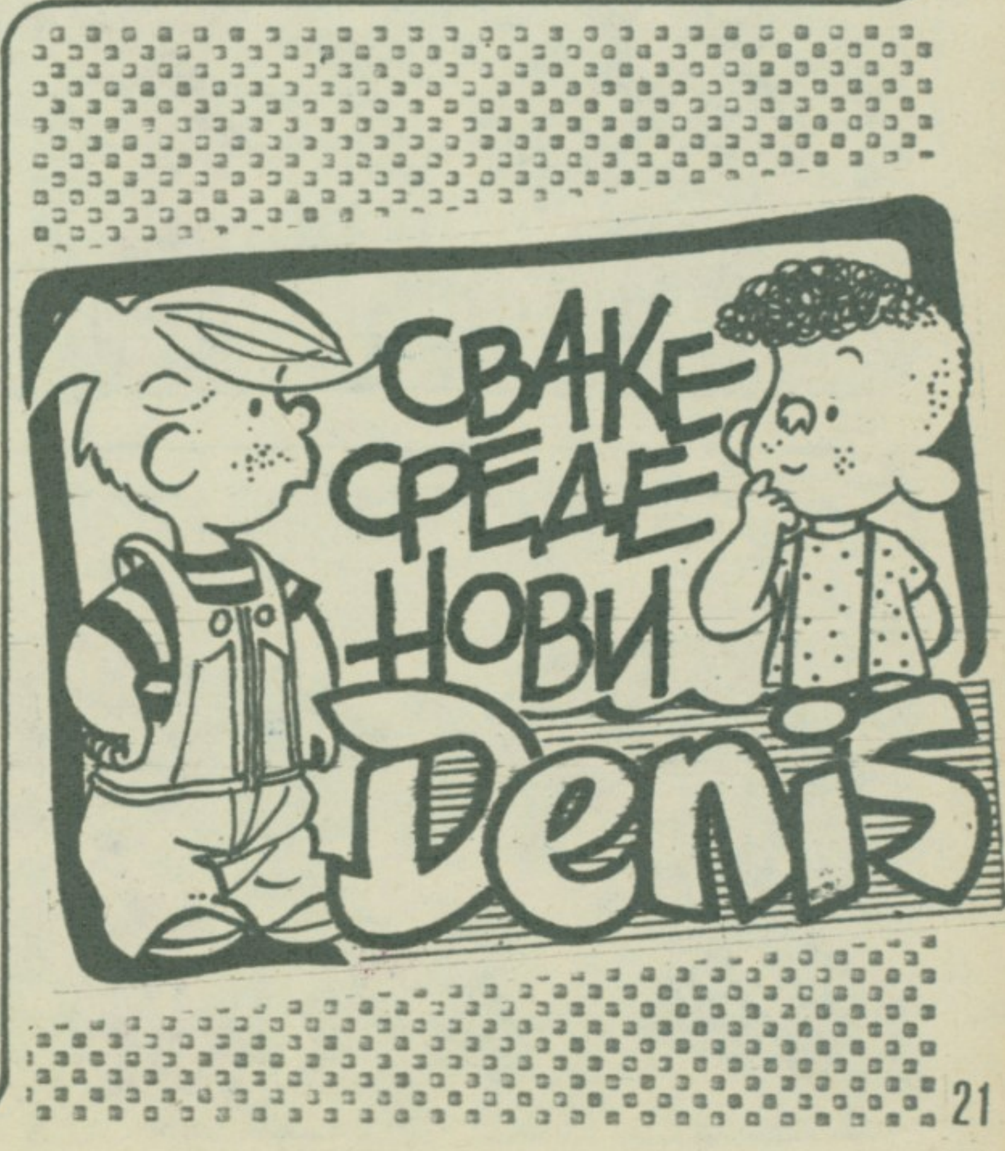

Vukojev Р·У·Н·Д·И

ИЗМИРЕНИ У ВОСКУ

Мисли се да је мадам Тисо направила овај аутопортрет у воску када је имала 81 годину

ЗНАЛИ СТЕ ДА ЈЕ МАДАМ ТИСО КО ЈЕ БИЛА?

НАЈСЛАВНИЈИ МУЗЕЈ ВОШТАНИХ ФИГУРА НА СВЕТУ НОСИ ЊЕНО ИМЕ. КРОЗ ЊЕН СТУДИО ПРОШЛЕ СУ ТЕК ОДСЕЧЕНЕ ГЛАВЕ ЛУЈА XVI, МАРИЈЕ АНТОАНЕТЕ, ПРИНЦЕЗЕ ДЕ ЛАМБАЛ, МАРАА, РОБЕСПЈЕРА, ДАНТОНА...

Доктор Филип Куртијус управо је легао када су се зачули снажни ударци на вратима. Језа му је стегла срце. Четири године раније, 1789, почео је оружани устанак у Паризу, освојена је Бастиља, па су се сада, у јеку француске револуције, **јакобинци** — ситна буржоазија, радници, сељаци и сиромаси — огорчено борили за власт са **жирондинцима**, странком богатих, као и са **ројалистима**, присталицама краља Луја XVI. У том немирном времену било је довољно да неко упре прстом у свог суседа или бившег пријатеља, па да — оде глава.

МАРИЈА И ЏЕЛАТ

Доктор Филип поче на брзину да се облачи. Сишао је у приземље и опрезно скинуо резу с врата. Пред њим је стајао јакобински војник.

— Одмах пођите са мном! — наредио је. И поведите своју сестричину. — Догодила се страшна несрећа!

— Али, зашто?... Шта смо урадили? — муцао је лекар.

— Шта се то догађа? — са трема у холу допро је узбуђени глас Марије Гросхолц, докторове сестричине.

— Брзо се обуци. Морамо да идемо!

Десетак минута касније стигли су пред замрачену кућу на периферији Париза.

Унутра, у малој соби, двадесетак војника било је окупљено око кревета на којем је лежао снажан човек средњих година. Лице му је било бело, очи затворене, а из груди је вирио нож.

— Ко је то? — запита доктор Куртијус.

— Зар га не познајете?! Жан-Пол Мара, најогорченији непријатељ богаташа. Али, **она** неће избећи гиљотину.

— Ко — она? — прошапутала је Марија.

— Шарлота Корде! — одврати један од војника.

Марија задрхта. Познавала је Шарлоту Корде, младу, затровану жирондинку... Из размишљања је прену оштар глас:

— Ви добро правите посмртне маске. Желимо хитно маску нашег великог вође.

С првим јутарњим зрацима посмртна маска Жан-Пола Мараа била је готова. Марија је с олакшањем одахнула. Усталом, није њој то била прва маска. После сваког гиљотинирања допремане су јој одсечене главе „непријатеља народа". Само једна личност у Паризу била је запосленија од ње — џелат Сансон!

ТАЛЕНТОВАНА НА УЈАКА

Марија Гросхолц рођена је 1760. у Берну. Њен ујак, др Филип Куртијус, није био богзна какав лекар, али је уживао популарност код колега и пацијената јер је одлично правио моделе оболелих органа — руку, ногу, глава — од воска.

Осим ових анатомских студија др Куртијус је израђивао и минијатурне портрете од воска који су привукли пажњу француског принца Де Контија. Он је доктора, његову сестричину Марију и њену мајку одвео у Париз.

Привучен обећањима, др Куртијус напустио је медицину у корист воска. Време је показало да медицина овим обртом није ништа изгубила, а да је историја много добила. Већ 1770. Париз је могао да се похвали једном знаменитошћу више: првим музејом воштаних фигура које је у природној величини правио доктор са својом сестричином.

Када је навршила 17 година, Марија Гросхолц већ је била прави уметник воска. Њен први сачуван рад је студија Волтера рађена 1778. Убрзо потом Волтер је умро. Углавном, био је „увоштен".

Француски краљ Луј XVI имао је сестру мадам Елизабет која је била вична раду са бојеним воском. Пошто је мадам Елизабет била очарана радом доктора Куртијуса и личношћу његове сестричине, Марија се преселила у Версај где је остала 98 година радећи портрете краљевске породице, ручавајући с војводама и вечеравајући с принчевима.

Док су у Версају цветале руже, ујак је био задовољан станом своје сестричине. Међутим, када је 1787. руже заменило трње, доктор је закључио да би клима могла бити повољнија ван Версаја.

Како је била осумњичена због дружења с краљевском породицом, Марија је по избијању револуције морала да прихвати јавно задужење: израду воштаних модела одсечених глава „непријатеља народа". Кроз њен студио прошле су тек одсечене главе Луја XVI, Марије Антоанете, принцезе Де Ламбал и многих других познаника из версајских дана.

Ситуација се ускоро изменила. Не за Марију, она је још радила моделе према одсеченим главама „непријатеља народа". Не ни за џелата Самсона, он их је и даље одсецао. Промениле су се — главе. Муштерије за „портретисање" сада су били Дантон, Мара, па и сам Робеспјер!

ОД МУЖА САМО ИМЕ

Крајем 1794. умро је доктор Филип Куртијус и иза себе оставио дуг од 60 хиљада франака. Суд је донео одлуку: Марија мора свим повериоцима да врати новац. Тада је млада жена одлучила да за скупе паре прода свој таленат. Услуге је понудила разним затворима: ту је израђивала маске најсуровијих убица и злочинаца.

Почетком 1795. Марија се удала за неког Франсоа Тисоа, значајног само што је својој супрузи дао презиме по коме ће њен музеј постати славан. Муж је схватио колико новца може да згрне Маријиним радом па јој је дао идеју да прави маске познатих личности.

Ускоро је Марија Тисо у Паризу приредила прву изложбу воштаних фигура која је наишла на велико интересовање.

Када је напунила 41 годину, Марија је отишла у Енглеску и у Лондону отворила велику изложбу својих радова: све воштане фигуре направила је у природној величини и обукла у одећу коју су за живота носили њени модели. Фигуре су биле тако верне да су их посетиоци стално додиривали како би се уверили да су заиста начињене од воска.

Име мадам Тисо прочуло се у свету. Њен музеј, који и данас представља атракцију Лондона, је најнеобичнија галерија ликова — раме уз раме са краљевима, војсковођама, научницима, политичарима стоје и „славне" убице и злочинци.

— Њих сам најрадије израђивала! — изјавила је мадам Тисо пре него што је умрла у 90. години живота, половином прошлог века.

Музеј је данас власништво акционарског друштво међу чијим члановима је и неколико директних потомака мадам Тисо. Налази се у Улици Мерилебон, а има „филијале" у Паризу и Амстердаму.

Б. Ј.

ЗАБАВНИКОВА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА

БРОДОВИ

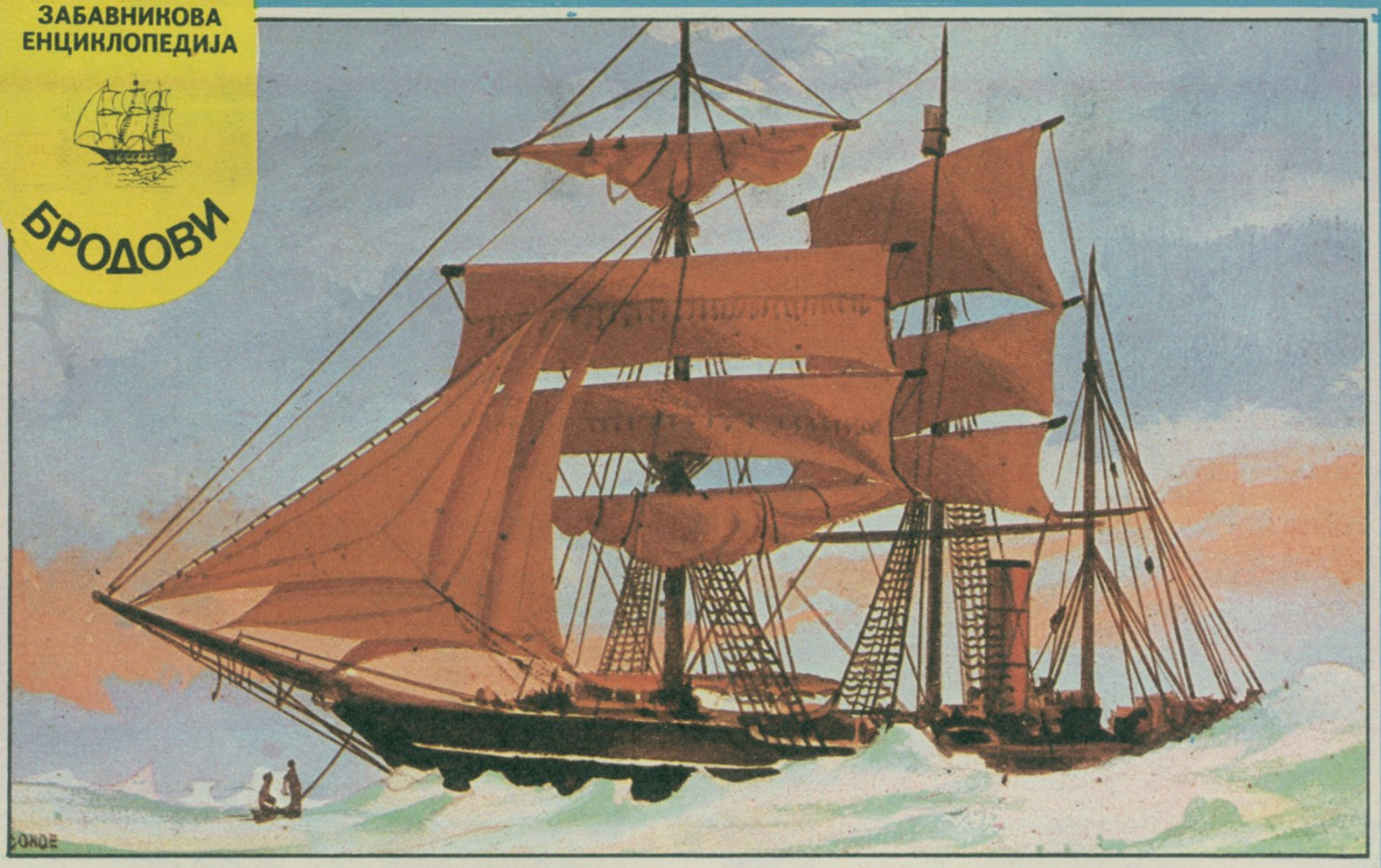

21 СМРТ У ЛЕДУ

Ово је „Тера Нова“, једрењак којим је Роберт Фалкон Скот 1910. године пошао у другу поларну експедицију. Храброст и способност за такав подухват доказао је у року четири године (1900—1904) командовања британском експедицијом на Антарктик бродом „Дискавери“. Са „Тера Новом“ Скот је намеравао да се домогне Јужног пола. Када је то успео јануара 1912, открио је да га је — претекао Амундзен! Скотова експедиција није се вратила кући: тела су им нађена касније, слеђена.

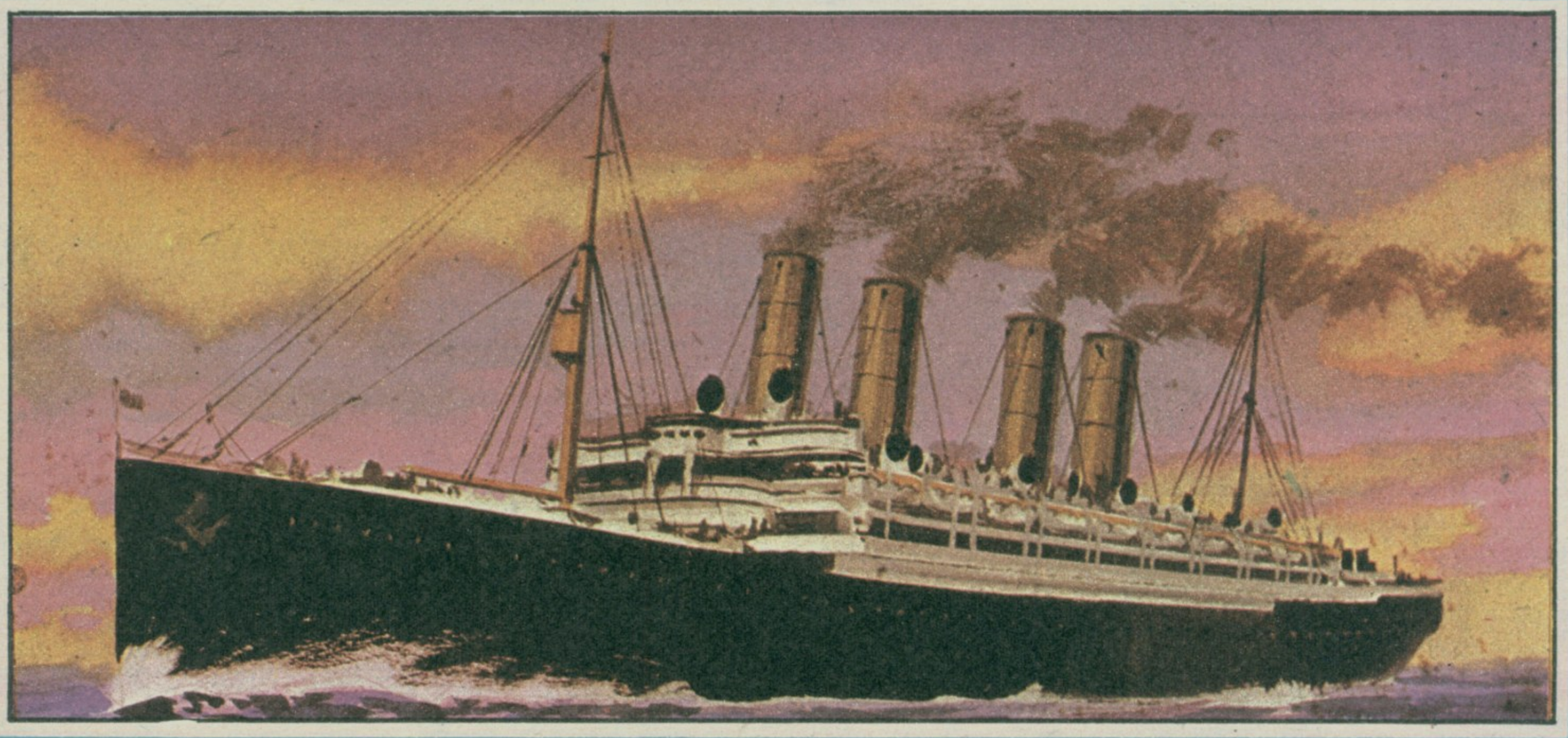

22 ПЛАВА ВРПЦА

У последњим деценијама 19. века јавила се тежња за већим брзинама, па су грађени пароброди који су уместо једног економичног вијка имали два и више. Први брод са четири вијка био је „Кајзер Вилхелм“, понос немачке флоте, поринут 1897. године. Тако је установљена и „Плава врпца“ — признање путничком броду који најбрже пређе Атлантик. Јавило се велико супарништво. Британски брод „Мауританија“ из 1906. задржао је „Плаву врпцу“ 22 године!

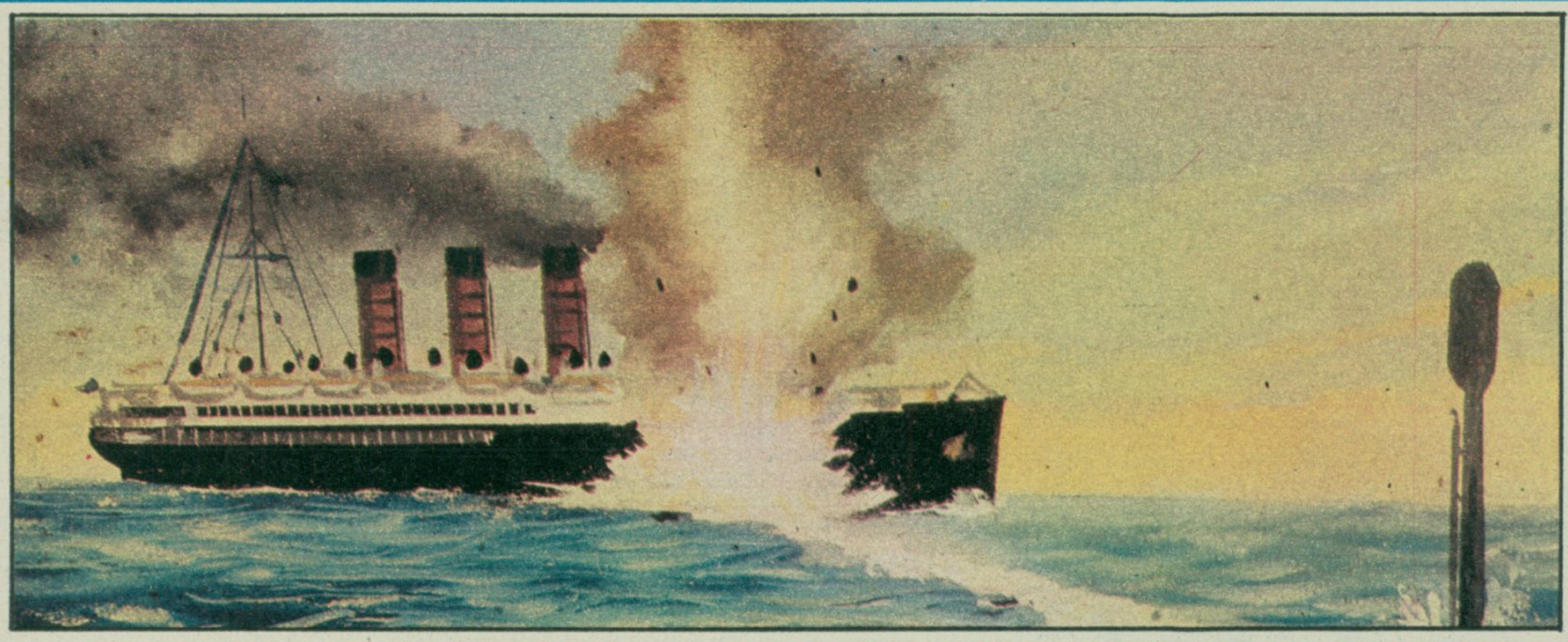

23

ТОРПЕДО ЗА »ЛУЗИТАНИЈУ«

„Лузитанија“ је почетком нашег века била највећи прекоокеански пароброд, повезивала је Њујорк са Британским острвима. Имала је 4 димњака, пловила брзином од 25 чворова, а могла је да прими око 2 хиљаде путника. Носивост јој је била преко 30 хиљада тона. На редовну линијску пловидбу пошла је и 7. маја 1915. године, оног дана кад су Немци објавили у Вашингтону да је свака пловидба на ризик путника. „Лузитанију“ је разнело торпедо са немачке подморнице.

БРЗИНА И ТРАГЕДИЈЕ

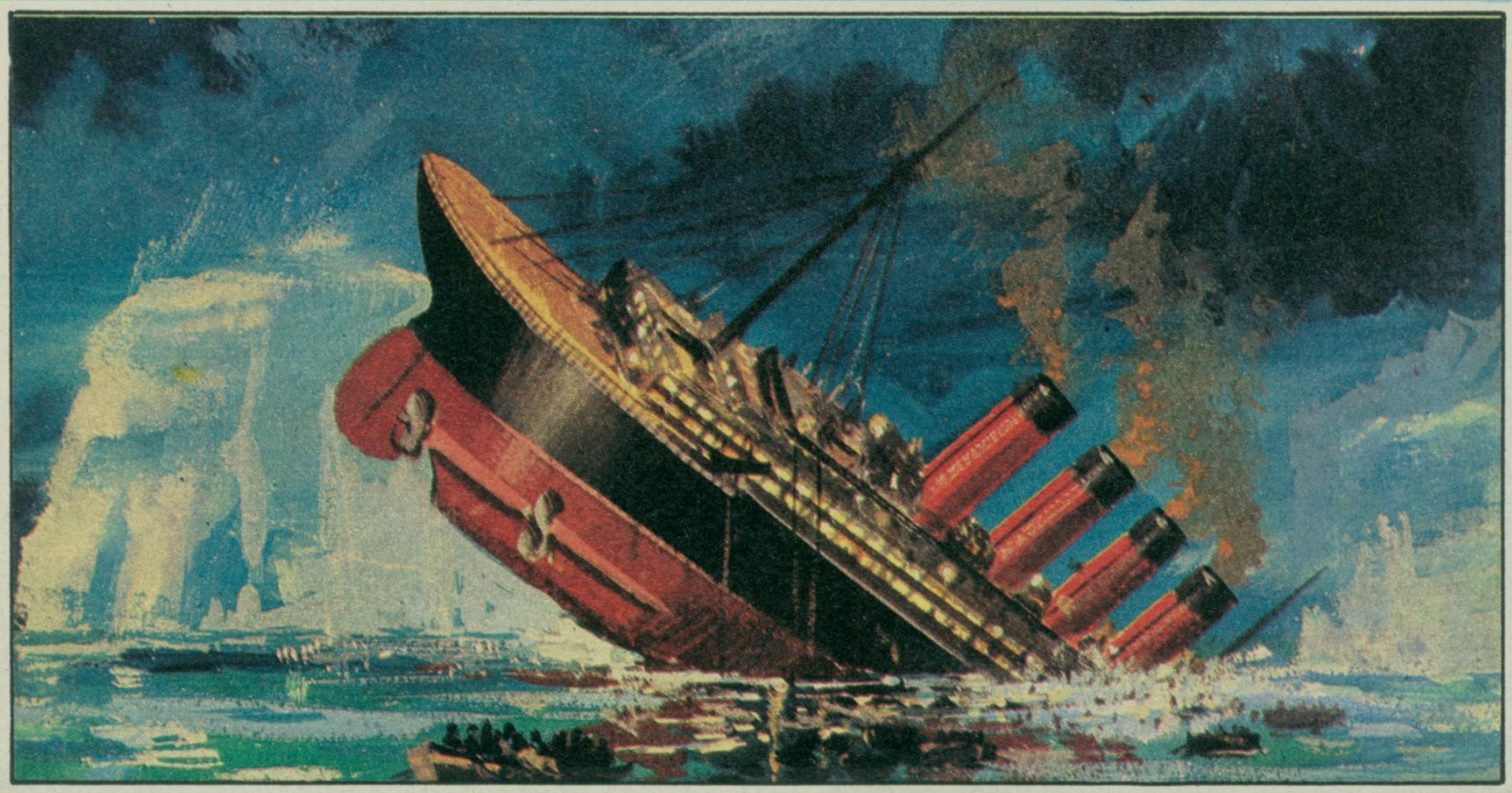

24

ПРОПАСТ »ТИТАНИКА«

Највећом поморском несрећом 20. века сматра се пропаст „Титаника“, америчког брода који је настрадао у судару са леденим брегом у ноћи 15. априла 1912. године. Утопило се више од 1500 људи, а олупина „Титаника“, на којој је потонуло баснословно богатство, никада није извучена из ледених дубина северног Атлантика, мада су за то постојали неки пројекти. После ове несреће уведена је обавеза да бродови имају онолико места у чамцима за спасавање колико и путника

АНДРЕЈ ШИФРЕР

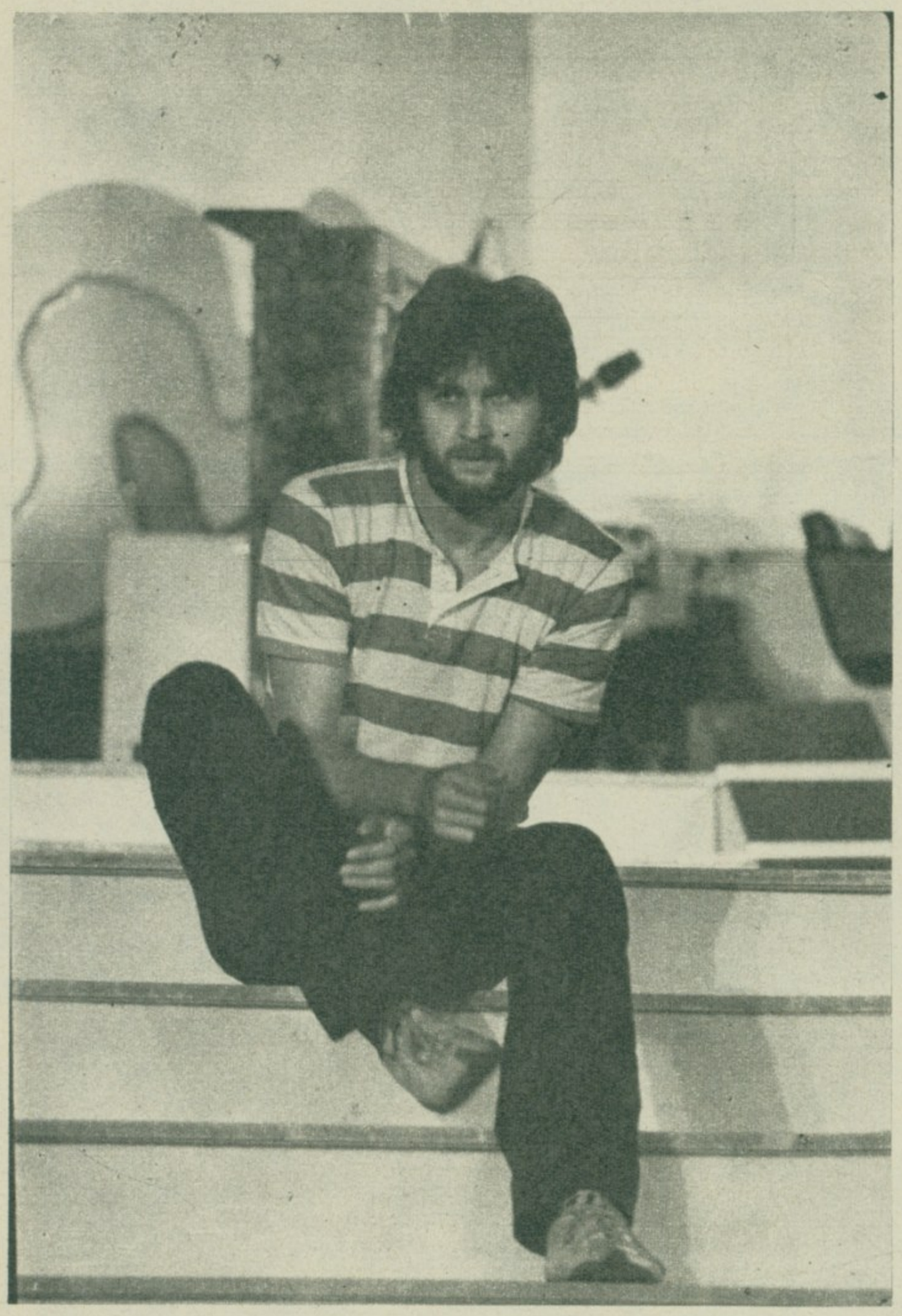

Име **Андреја Шифрера** данас није непознато домаћој музичкој јавности. Овај обдарени младић је, за разлику од многих својих колега вршњака, успео да схвати да изражавајући се рок-ен-рол музиком, љубитељима доброг звука може много више да се дâ него што се то обично мисли.

Андреј Шифрер је почео каријеру на доста необичан начин. Лансирала га је једна телевизијска серија ТВ Љубљане под називом »Шарени свет«. Ова серија дечјих емисија имала је најмање везе с музиком, а Андреј је у њој, као случајан гост, забављао децу на њиховим наградним путовањима, што су ТВ камере предано бележиле. Ускоро се у продаји појавила његова мала плоча са хитом »Зубоблуз«. На Б страни сингла првенца нашле су се две нумере »Био сам млад« и »Горко вино« које убрзо постају хитови и дуго не силазе са листа популарности у Словенији. Његов следећи музички корак био је и много већи. Године 1977. у Лондону снима велику плочу под називом »Мој жуљ«, а на њој су се нашле, између осталих, веома популарне нумере као што су: »Моје мишке«, »Стој, Марија«, »Живот јучерашњих новина« и »Мирис железничких станица«.

Андреј се није окушао само на дискографском пољу. Учествовао је и на неколико фестивала: Словеначким попевкама (прошле и претпрошле године), на прошлогодишњем Загребачком фестивалу са запаженом шансоном »Брат«, док се ове године представио и београдској публици на Пролећу 79 композицијом »Љубав из трафике«. Обе ове композиције нашле су се и на његовој другој великој плочи »Од шанка до шанка«, снимљеној у лондонским студијима и уз велику помоћ Арсена Дедића. Плоча се овога лета појавила у продаји и веома брзо освојила симпатије не само млађе већ и оне старије, много пробирљивије публике. Због тога данас мало ко о Андреју Шифреру говори као о домаћој музичкој нади, већ се све чешће могу чути мишљења да је југословенска шансона добила нову звезду. О свом путу до успеха коме се ни сам, како искрено признаје, није надао Андреј каже: »Почео сам да правим песме из нужде јер су то од мене тражили. На пример, на забавама је требало да на брзину саставим неку пригодну песмицу. Било је то оно најнаивније римовање, али прошавши кроз то схватио сам да, ако хоћу нешто озбиљно, то није довољно. Музици коју волим и слушам одмалена пришао сам много озбиљније. Мислим да нисам неки нарочит певач, а ни посебно значајан композитор. Пре свега, никада нисам тврдио да сам у било чему новатор. Учио сам од других и тога се не стидим. У мени има свачега: и нашег фолклора и енглеског и америчког. С поносом кажем да је на мене утицало много људи. Велики сам љубитељ Џони Мичел, Џејмса Тејлора, Џексона Брауна и Бруса Спрингстина. Код нас изузетно ценим Марка Брецеља, Пенгова, Межека, Домицеља . . .«

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

КОШАВА

Музика и текст: Андреј Шифрер
Пева: Андреј Шифрер

Откуд ти у ова доба
како да си дошла у мој сан
Шта те тера ове ноћи
долазиш ли к'о анђео ил' враг

Нове боре на твом лицу
кажу ми да ниси нашла лек
копаш таму — стару рану
ал' данас ти је додир нежан, мек

Дошла си да кажеш другу —
сутра полазиш у нови бој
С тежим огртачем
гневом, мржњом, новим мачем.

Као јунак прећеш преко неба
бијеш ме ал' знам то је твој рат
само мени пријатељ си стари
само мени загрлит' ћеш врат
Кошава . . .

Ти и ја, ми смо слични

сабили су нас у исти кут
Ти и ја нисмо одавде —
Натераше нас на овај пут
Као јунак прећеш преко неба . . .
Кошава . . .

ЧИТАОЦИ ЈАВЉАЈУ...

* ВЕСТИ ИЗ ДОБОЈА *

КВАДРАТНИ КРУГ је необично име групе из Добоја. Садашња постава састава је заједно око годину дана, а сви његови чланови већ су свирали у неколико група. Својим начином музицирања и одабраним репертоаром, који се састоји од композиција страних и домаћих рок-звезда, али и од нумера до којих су дошли властитим трудом, КВАДРАТНИ КРУГ се уврстио у ред најбољих састава добојског региона.
Групу чине: Џевад Брка (бас-гитара), Изудин Зукић (вокал), Тихомир Мишић (клавијатуре), Маријан Петровић (бубњеви), Горан Тодић (гитара) и Кемал Ајкунић (удараљке).

Срад Брка,
Хускић Сафије 5
74220 Модрича
(хонорар 100 дин)

МУЗИЧКИ РЕЧНИК

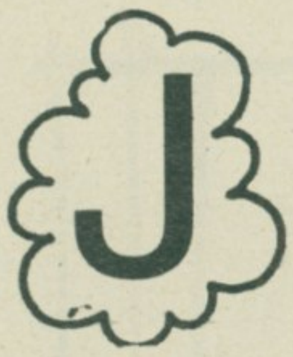

ЈАЧИНА ТОНА — Јачина тона зависи од величине амплитуде звучног таласа — уколико је већа амплитуда утолико су веће и промене притиска ваздуха на које чуло слуха реагује. Слушна осетљивост не расте пропорционално снази звучног таласа чија се јачина повећава. Тако, на пример, да би се прешло из пијанисима у фортисимо потребно је 10 хиљада пута физички појачати тон, док наш слушни орган то региструје као појачање од око 30 пута. Јединица за мерење јачине тона назива се децибел. Тако, на пример, шапат у соби износи 20 децибела, свирање велико оркестра у фортисиму 90, бука авионског мотора 120 (ту

је и граница бола), викање на уво 130, док је јачина озвучења појединих рок-састава достигла и неколико стотина децибела.

ЈЕДНОГЛАСНО ПЕВАЊЕ ИЛИ СВИРАЊЕ — Једногласно певање или свирање настаје онда када се у току извођења

две деонице или више њих (у хору или оркестру) споје у једну да би се извео један исти тон или једна иста мелодија. Под једногласним извођењем подразумева се и певање неког тона или неке мелодије у размаку октаве.

ЈОДЛОВАТИ — Јодловање је начин народног певања у алпским крајевима (Швајцарска, Тирол у Аустрији и деловима СР Словеније). Карактеристика јодловања је нагли прелаз из прсног певања у високи фалсет.

РОРИ ГАЛАГЕР (RORY GALLAGHER)

Мада је време хероја гитариста одавно прошло, још неки из такозваног златног доба соло-гитаре, имају успеха на рок-сцени. Један од њих је свакако и симпатични Ирац РОРИ ГАЛАГЕР, водећи гитариста енглеског блуз-рока.

Рори је, како сам каже, у најранијим годинама учио од Елвиса Прислија, Бадија Холија, Чака Берија. Када је „испекао" занат, потражио је басисту Ерика Китерингема и бубњара Нормана Дамерија са којима је основао састав ТЕЈСТ (TASTE) и после само неколико месеци вежбања, свирао на концертима великана блуза по читавом свету. Када су се после дугих турнеја вратили у Енглеску, потписали су уговор о издавању, данас већ легендарних албума »Taste« и »On the Boards«. У њиховој музици све је више елемената џеза, а Рори на албумима свира све гитаре, усну хармонику, саксофон и пева. Због тога су га и прозвали једним од најбољих мулти-инструменталиста и најкомплетнијим музичарем у Енглеској.

Године 1970. ТЕЈСТ се распао и Рори је оформио нову групу која је узела за назив његово име. За наредних пет година Рори и његов састав снимили су пет албума. Најновији ЛП »Photo-Finish« сигурно је и најзначајније Галагерово диско-остварење. Плоча је пуна енергичне музике, а Роријево владање гитаром заиста задивљује.

БЕРЗА ПЛОЧА

Желим да купим следеће сингл плоче ВАТРЕНОГ ПОЉУПЦА: „Доктор за рокенрол" и „Твоје усне су биле мој најдражи дар". У обзир долази и замена за сингл-плоче „Апсолутно твој" (МИРЗИНО ЈАТО) и „Лутка са насловне стране" (РИБЉА ЧОРБА).

Биљана Хоготшић,
71350 Соколац
Данила Бокића 19.

ТОП-ЛИСТЕ

СЕПТЕМБАР 1979.

ДОМАЋА

1. ПРИСТАО САМ, БИЋУ СВЕ ШТО ХОЋЕ — Бијело дугме

2. МОРАМ — Бобан Петровић и Здраво

3. ОД ШАНКА ДО ШАНКА — АНДРЕЈ ШИФРЕР

4. ПРАЗНЕ НОЋИ И БЕСКРАЈНИ ДАНИ — Indexi

5. МИ СЕ ВОЛИМО ТАЈНО — Биљана Петровић

6. ЗЕБРОПЛАН — Зебра

7. СВЕ ИМА КРАЈ — Дејан Петковић

8. ЕГОИСТА — Рибља чорба

9. ИМА ШАНСЕ, НЕМА ШАНСЕ — Аленка и Тингл тангл

10. РЕЦЕПТ ЗА РОК-ЕН-РОЛ — Ватрени пољубац

СТРАНА

1. MY SHARONA — Knack

2. I DON'T LIKE MONDAYS — Boomtown Rats

3. BABYLON BURNING — Ruts

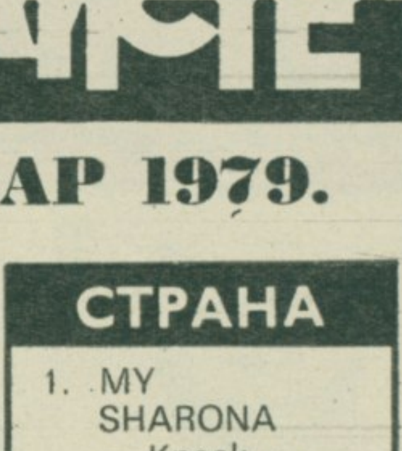

4. SILLY GAMES — Janet Kay

5. AFTER THE LOVE — Earth, Wind & Fire

6. I WAS MADE FOR LOVIN' YOU — Kiss

7. REASONS TO BE CHEERFUL — Ian Dury

8. WANTED — Dooleys

9. JUST WHEN I NEEDED YOU MOST — Radny Vanwarmer

10. DUKE OF EARL — Darts

ВЕСЕЛЕ ИГРАРИЈЕ ЗА МЛАЂЕ И СТАРИЈЕ

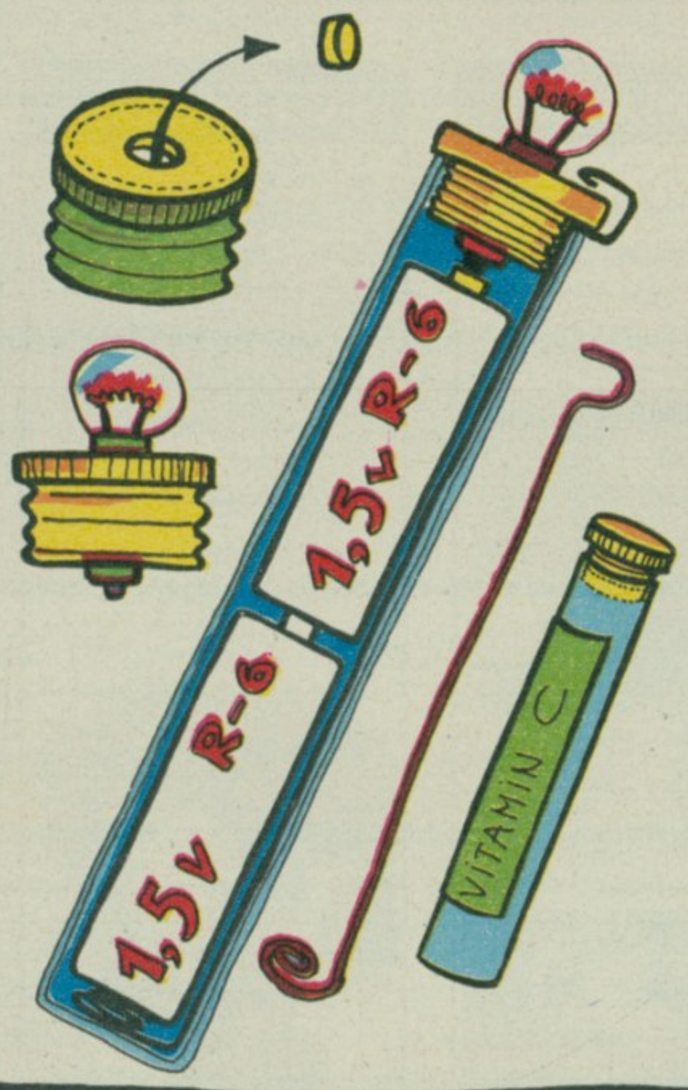

1

Узмите кутију од Ц витамина или сличну. Направите отвор на пластичном запушачу тако да у њега може да стане сијалица за батерију. Затим узмите парче, мало дуже од кутије, па га савијте као на слици. Убаците жицу и батерије (две од 1,5 V у кутију и ставите лампицу у отвор на запушачу. Батерија се пали када се жицом додирне метал лампице.

Миле Марковић, М. Тита 168/1, 25 Сметоларево

2

Исеците главу, труп и две ноге од шпер-плоче према димензијама на слици. На труп залепите комадиће вунице као реп и пробушите рупице на местима означеним кружићима. Црни кружић на глави и трупу повежите дебљим канапом — то је врат. Кроз кружић са цртом провуците исти канап — то су ноге. Укрстите две дашчице и концем спојите њихове крајеве за паткицу (као на слици). Тако сте добили покретну паткицу.

Станисављевић Дејан, Даворинке Пауновић 1, 12 0000 Пожаревац

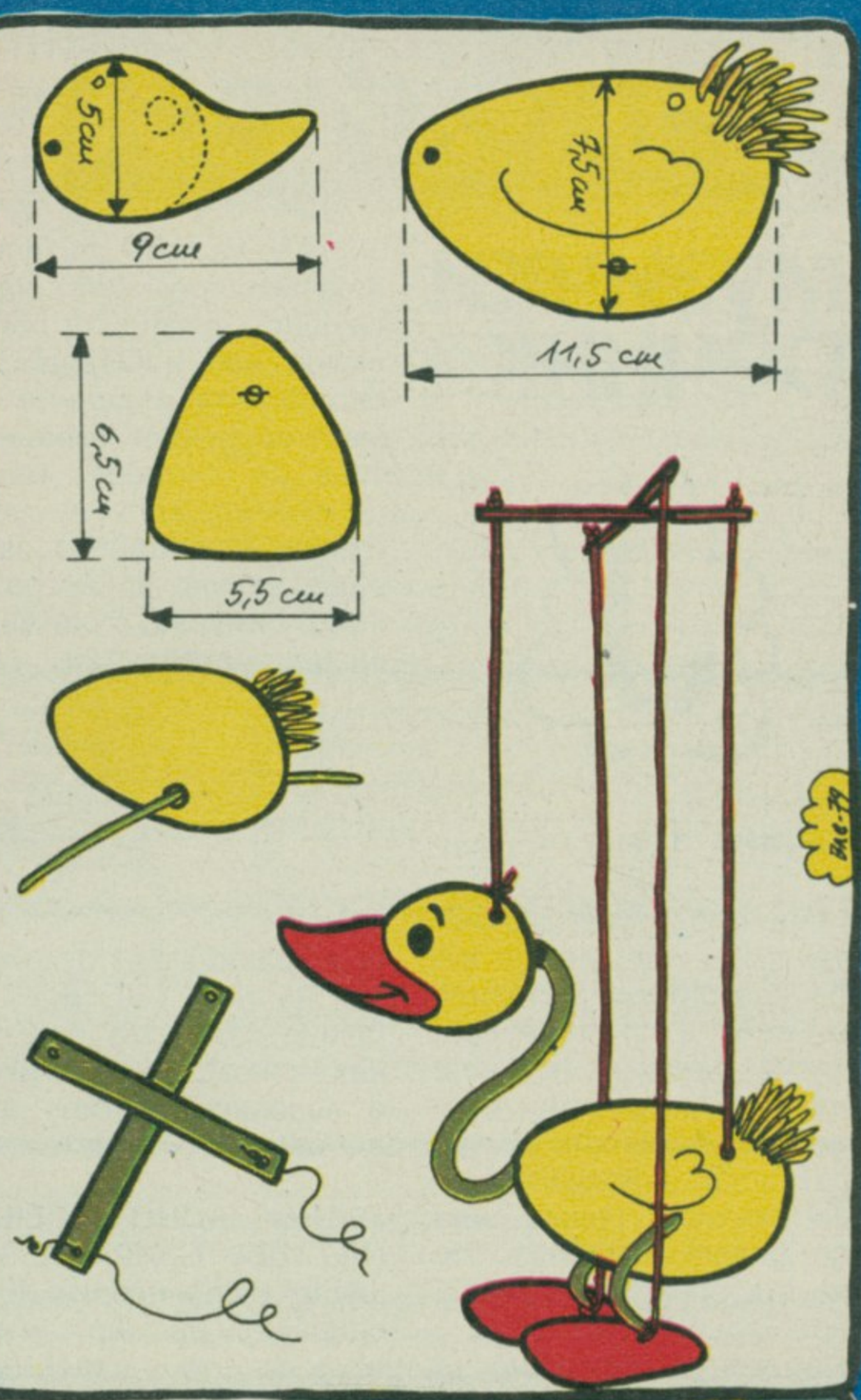

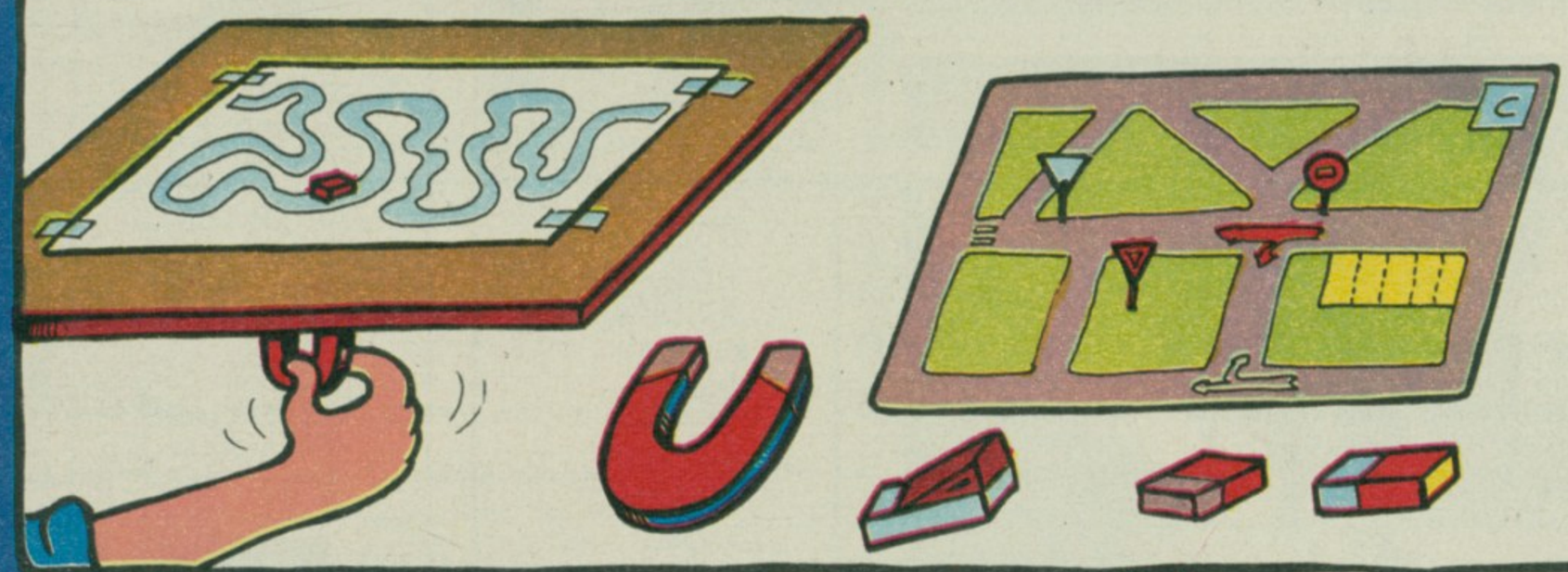

3

Нацртајте кривудаву стазу и залепите за картон. Парче метала, које представља аутомобил, водићете по стази помоћу магнета којим повлачите с доње стране картона.

Жељко Илибашић, Крајишка, торањ 1 44 103 Сисак

Миро предлаже да уместо једне стазе нацртате сплет градских улица.

Миро Миртинић, Копарска 42, 41 000 Загреб

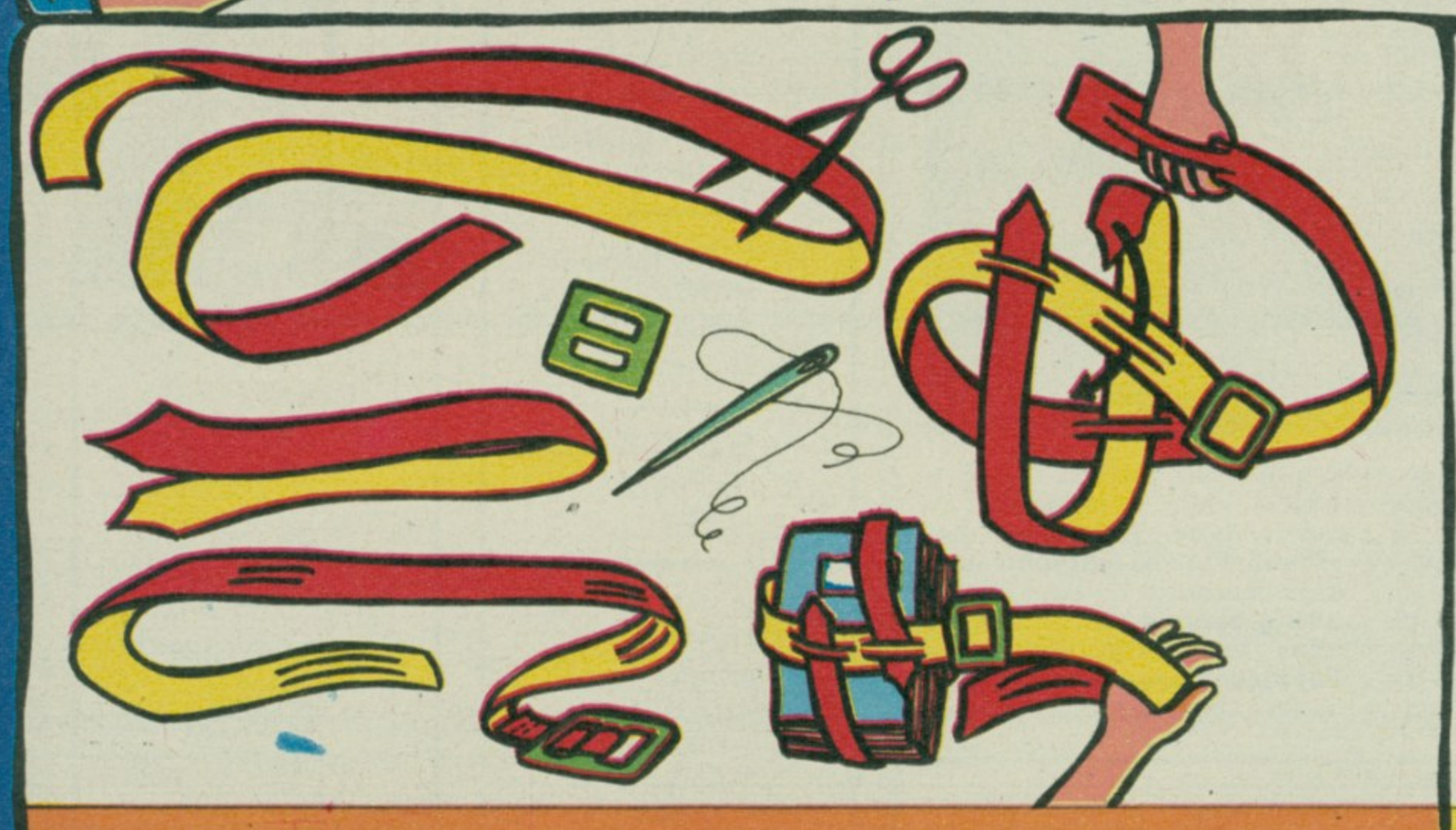

4

Парче каиша исеците на два једнака дела. На дужем делу направите прорезе и зашијте шналу. Каишеве спојите као на слици и ставите школске књиге.

Гордана Роганović, Народни фронт 11, 21 480 Врбас

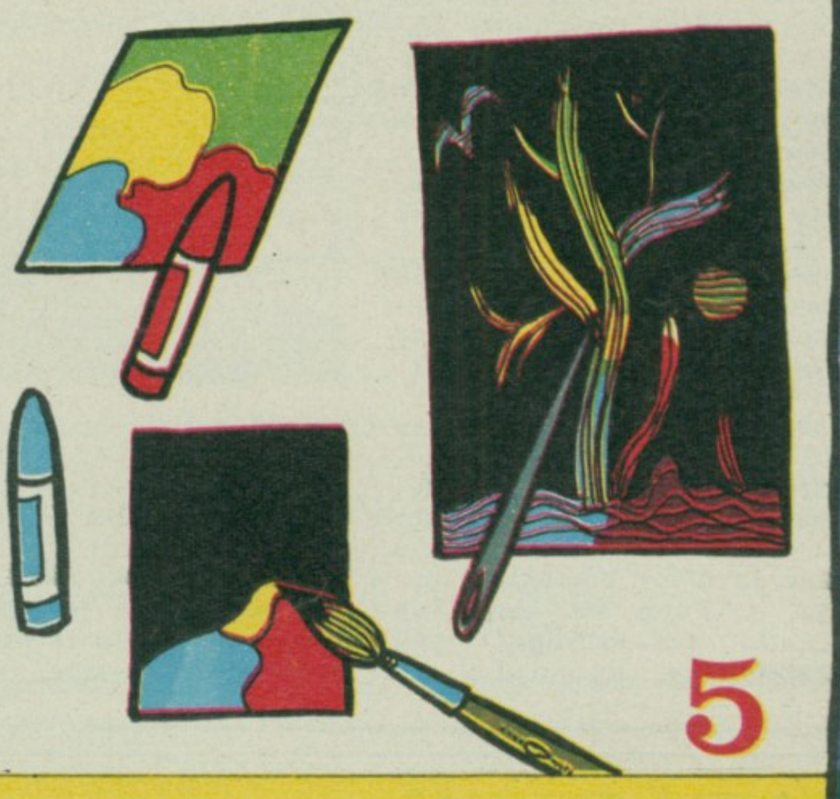

5

Папир за цртање обојите различитим воштаним бојицама а онда га премажите тушем, и то више пута да би га папир што боље примио. Затим иглом изгребите неки цртеж Кроз огреботине ће извирити боја и добићете лепу слику

Мирослав Радовић Станоја Главаша 55, 16000 Лесковац

Ласшавица лектира

ВЕЛИКИ ИЗБОР КЊИГА ЗА ДЕЦУ И ОМЛАДИНУ

НЕОПХОДНА ЛЕКТИРА ЗА УЧЕНИКЕ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

1. **Ахмет Хромаџић** БИСТРИ ПОТОЦИ
2. **Мирко Петровић** БРАНКА
3. **Драган Лукић** ДЕЦА И ЦИНОВИ
4. **Мира Алечковић** СУНЧАНИ СОЛИТЕРИ
5. **Панџо Шукрија** ЗЕЛЕНИ СТРАХ
6. **Марћело Арђили** АТОМИНО
7. **Ела Пероци** БАКА ПЛЕТЕ РУКАВИЦЕ
8. **Божидар Ковачевић** (превео) БАЈКА О ЦАРУ И СУЛТАНУ, БАЈКА О РИБАРУ И РИБИЦИ
9. **Бранко В. Радичевић** БАЈКА О ШАЉИВЧИНИ
10. **Мак Диздар** БАЈКЕ
11. БАЈКЕ ИЗ ЦЕЛОГ СВЕТА
12. **Густав Шваб** БАЈКЕ ИЗ КЛАСИЧНЕ СТАРИНЕ
13. **Воја Царић** БЕЛИ ВУК
14. **Хектор Мало** БЕЗ ПОРОДИЦЕ
15. **Џек Лондон** БЕЛИ ОЧЊАК
16. **Бранко Ћопић** БИТКА У ЗЛАТНОЈ ДОЛИНИ
17. **Славко Колар** БРЕЗА
18. **Франце Бевк** ЦРНА БРАЋА
19. **Харијета Бичер-Стоу** ЧИЧА ТОМИНА КОЛИБА
20. **Јован Јовановић Змај** ДА ЧУДНЕ РАДОСТИ
21. **Мира Алечковић** ДА ЖИВОТ БУДЕ ЉУБАВ
22. **Мирко Петровић** ДЕЦА ВЕЛИКОГ ГРАДА
23. **Франце Бевк** ДЕЧЈЕ ГОДИНЕ
24. **Тоне Селишкар** ДЕД СОМ
25. **Максим Горки** ДЕТИЊСТВО
26. **Лав Н. Толстој** ДЕТИЊСТВО
27. **Марк Твен** ДОЖИВЉАЈИ ХАКЛБЕРИ ФИНА
28. **Бранко Ћопић** ДОЖИВЉАЈИ МАЧКА ТОШЕ
29. **Мато Ловрак** ДРУЖБА ПЕРЕ КВРЖИЦЕ
30. **Динко Шимуновић** ДУГА
31. **Бранко В. Радичевић** ДУХ ЛИВАДА
32. **Жил Верн** 20.000 МИЉА ПОД МОРЕМ
33. **Прежихов Воранц** ЂУРЂЕВАК
34. **Мирјана Стефановић** ЕНЦА СА КРЕДЕНЦА
35. **Милован Данојлић** ФУРУНИЦА ЈОГУНИЦА
36. **Жил Сандо** ГАЛЕБОВА СТЕНА
37. **Франце Бевк** ГОДИНЕ САМОЋЕ
38. **Стеван Раичковић** ГУРИЈЕ
39. **Григор Витез** ХВАТАЈТЕ ЛОПОВЕ
40. **Добриша Цесарић** ИЗАБРАНЕ ПЕСМЕ
41. **Драган Лукић** ИЗ ЈЕДНОГ ЦЕПА
42. **Панџо Шукрија** ИЗНАД ГОРЕ ВЕТРИ ЗБОРЕ
43. **Стеван Булајић** ИЗВИЂАЧИ ВИДРИНОГ ЈЕЗЕРА
44. **Пелин Елин** ЈАН БИБИЈАН НА МЕСЕЦУ
45. **Павел Божов** КАМЕНИ ЦВЕТ, СРЕБРНИ ПАРК И ДРУГЕ ПРИЧЕ
46. **Славко Јаневски** КАРАМБА-БАРАМБА
47. **Радјард Киплинг** КЊИГА О ЏУНГЛИ
48. **Аделаида Котовшчикова** КО ЈЕ МОЈА МАМА
49. **Петар П. Јаршов** КОЊИЋ ГРБОЊИЋ
50. **Антон П. Чехов** КРАТКЕ ПРИЧЕ
51. **Иван Тургењев** ЛОВЧЕВИ ЗАПИСИ
52. **Бранко Ћопић** МАГАРЕЋЕ ГОДИНЕ
53. **Франце Бевк** МАЛИ БУНТОВНИК
54. **Анто Станичић** МАЛИ ПИРАТ
55. **Маргарет Тиебол** МАНУЕЛИНЕ САНКЕ
56. **Насиха Капидић Хаџић** МАСКЕНБАЛ У ШУМИ
57. **Душан Костић** МОДРО БЛАГО
58. НАРОДНЕ ПЕСМЕ, II књига
59. НАРОДНЕ ПЕСМЕ, I књига
60. НАРОДНЕ ПРИПОВЕТКЕ, II књига
61. **Десанка Максимовић** НА ШЕСНАЕСТИ РОЂЕНДАН
62. **Арсен Диклић** НЕ ОКРЕЋИ СЕ, СИНЕ
63. **Исак Самоковлија** НОСАЧ САМУЕЛ
64. **Ахмет Хромаџић** ОКАМЕЊЕНИ ВУКОВИ
65. **Бранко Ћопић** ОРЛОВИ РАНО ЛЕТЕ
66. **Драган Лукић** ОВДЕ СТАНУЈУ ПЕСМЕ
67. **Ахмет Хромаџић** ПАТУЉАК ИЗ ЗАБОРАВЉЕНЕ ЗЕМЉЕ
68. **Ахмет Хромаџић** ПАТУЉАК ВАМ ПРИЧА
69. **Симо Матавуљ** ПИЛИПЕНДА, ПОВАРЕТА
70. **Карло Колоди** ПИНОКИО
71. **Владимир Назор** ПЕСМЕ
72. **Александар Пушкин** ПЕСМЕ
73. **Симић — Шантић** ПЕСМЕ
74. **Фенимор Купер** ПОСЛЕДЊИ МОХИКАНАЦ
75. **Алекса Микић** ПРИЧЕ О МАЛИМ БОРЦИМА
76. **Иван Цанкар** ПРИПОВЕТКЕ
77. **Петар Кочић** ПРИПОВЕТКЕ
78. **Мишко Крањец** ПРИПОВЕТКЕ
79. **Данијел Дефо** РОБИНСОН КРУСО
80. **Арсен Диклић** САЛАШ У МАЛОМ РИТУ
81. **Панџо Шукрија** САМО ЈОШ КОСОВИ ЗВИЖДУЋУ
82. **Александар Вучо** САН И ЈАВА ХРАБРОГ КОЧЕ
83. **Вера Панова** СЕРЈОЖА
84. **Бранко Ћопић** СЛАВНО ВОЈЕВАЊЕ
85. **Франце Бевк** СМЕХ КРОЗ СУЗЕ
86. **Оскар Вајлд** СРЕЋНИ КРАЉЕВИЋ И ДРУГЕ БАЈКЕ
87. **Лаза Лазаревић** СВЕ ЋЕ ТО НАРОД ПОЗЛАТИТИ
88. **Мирко Петровић** СВИРАЧ У ДВОРИШТУ
89. **Воја Царић** ШАРЕНИ МОСТ
90. **Чедо Вуковић** ТИМ ЛАВЉЕ СРЦЕ
91. **Аркадиј Гајдар** ТИМУР И ЊЕГОВА ЧЕТА
92. **Бранко Ћопић** У СВЕТУ МЕДВЕДА И ЛЕПТИРОВА
93. **Чедомир Миндеровић** ЗА ТИТОМ
94. **Мира Алечковић** ЗБОГОМ, ВЕЛИКА ТАЈНО
95. **Алексеј Толстој** ЗЛАТНИ КЉУЧИЋ
96. **Десанка Максимовић** ЗЛАТНИ ЛЕПТИР
97. **Божена Њемцова** ЗЛАТОКОСА ДЕВОЈКА
98. **Мира Алечковић** ЗВЕЗДАНЕ БАЛАДЕ

Појединачна цена сваке књиге износи 55,00 динара.
Књиге су у тврдом повезу.

IRO Veselin Masleša

Непотребно прецртати

_____
(место и датум)

ИРО „ВЕСЕЛИН МАСЛЕША" — ООУР „БЕОГРАД"
Београд, Томазеова 26
тел. 430-427

П О Р У Ц Б Е Н И Ц А

којом неопозиво поручујем следеће књиге из библиотеке „Ластавица"

_____

_____
(читко уписати бројеве из огласа)

Одговарајући износ од _____ динара уплатићу на следећи начин:

а) За ГОТОВО — ПОУЗЕЋЕМ (плаћање поштару приликом пријема књиге) са 10% попуста.

б) НА ОТПЛАТУ У _____ редовних месечних рата по пријему књига и уплатница

(најмања рата 100,00 динара, а најдужи рок отплате 12 месеци без зарачунавања камате)

За купце на отплату обавезна је овера поруџбенице. Пензионери прилажу претпоследњи чек од пензије.

_____
(Презиме, очево име и име)

_____
(занимање, назив и адреса ООУР — Радне организације)

_____
(број поште, место становања и тачна адреса стана, телефон у стану)

_____ _____
(Овера радне организације) **(Својеручки потпис)**

ЦВЕТ РУМУНИЈЕ

БРАШОВ

Да ли је 21. април 1689. године био леп, ведар или можда суморан и облачан? То није забележено. Али је записано да је тог дана Брашов, град на тромеђи Влашке, Молдавије и Трансилваније, опустошио пожар. Не случајан већ подметнут, да уништи и казни. Уз то и — опамети. Све оне занатлије и трговце што су се дрзнули да двоглавом бечком орлу не приклоне главу. Канва је била одмазда увређеног цара не треба ни замишљати: довољно је погледати здање протестантског храма које се од тог давног и добро запамћеног дана, због почађавелих и пламеном опрљених зидова, зове Црном црквом.

Срећом, историја града, који се може назвати цветом Румуније, не бележи само ованке догађаје. Додуше, било је још пожара, нарочито до 1558. године кад је Градско веће забранило да се граде куће од дрвета. Било је и епидемија, разних несрећа. Али, Брашов памти и тренутке борби за опстанак који су га учинили жариштем румунске културе и центром који је утицао на зближавање три кнежевине.

Текст: **О. Вукадиновић**
Снимци: **Љ. Патрногић**

ЗА ДОСЕЉЕНИКЕ — У документима град у подножју Тимпе, истурене „мамузе“ планинског венца Поставар, помиње се 1241. године, у време кад у котлини Брсе стижу први Саси, досељеници из области доњег тока Рајне и Мозела. Њима Брашов и дугује настанак „бурга“, некада феудалне тврђаве која је временом прерасла у велики град. У бургу су живели искључиво досељеници: румунско становништво градило је своје домове ван градских зидина.

ОДМАЗДА

КРИВ ЈЕ — ГРОМ — Стари бург био је утврђен бедемима ојачаним бастионима и кулама од којих данас постоје само две. На слици је она која је, баш као и протестантска црква, названа Црном. Међутим, пожар који је њу захватио нису изазвали разуларени хабсбуршки плаћеници већ — удар грома! Зна се да је ова кула била повезана неколико километара дугачким подземним ходницима са онима на супротном крају града.

ЦРНА СМОЛА СА БЕЛЕ КУЛЕ — На истом брежуљку, у непосредној близини Црне, налази се Бела кула. Грађена је више од три деценије, од 1460. до 1494. године, и углавном је служила за осматрање. То јој није била једина функција: на њеним зидовима налазили су се отвори кроз које је, у случају напада, на непријатеље просипана растопљена смола.

МАКАРИЈЕ ДОНОСИ МАШИНУ — У једном од најстаријих делова Брашова, Шкејима, налази се зграда у којој је била прва школа где се учило на матерњем, румунском језику. По неким подацима основана је 1599. године али пронађени уџбеник из XI века говори да је она постојала и много раније. У школи се налази и штампарска машина коју је у Брашов донео црногорски калуђер Макарије. На њој је одштампано 35 књига, 9 на румунском језику.

ВАСКРСЛА ДЕВОЈКА — Зграду на слици подигла је 1545. године Аполонија Хиршер, удовица Лукаса, градског магистра. Временом удовичина задужбина променила је изглед, назив и функцију: почетком 18. века служила је и као затвор за племиће и њихове породице. О томе зашто је подигнута и данас се прича легенда: Аполонија је имала кћер јединицу која је изненада умрла. Као девојка из богате куће сахрањена је са свим својим накитом. Знајући за то чувар гробља дао се исте ноћи на откопавање. Његовом запрепашћењу није било краја кад је, уместо мртве, угледао живу девојку. Аполонијина кћер заправо и није умрла, само се онесвестила. Гробар ју је на рукама однео кући. Пресрећна мајка, угледавши своје једино дете, обећала је да ће подићи зграду која ће коштати онолико колико хиљаду бикова.

ДВОГЛАВОГ ОРЛА

КАТАРИНА ТОНЕ У ЗЕМЉУ — Да би се из бурга прешло у Шкеје некада је морало да се прође кроз Катаринина врата озидана у истоименој кули из 1559. године.' На сва четири угла постављен је по један мали торањ — био је то знак да је Брашов уживао статус слободног града што је, између осталог, значило и да се налази под „директном“ управом цара. Кад човек данас посматра Катаринину кулу, има утисак да је она некако „скраћена“. То заиста и јесте. Постепено, али неумољиво тоне у земљу!

ЗА ГРАДСКЕ ОЦЕ И ТРУБАЧА — У срцу старог града налази се Градска већница у којој су се некад ради саветовања окупљали „центумвири“ — градски оци. Камен темељац за зграду, помало чудно замишљену положио је ћурчијски еснаф. Посебну пажњу на Градској већници изазива њен 58 метара висок торањ са којег је, у случају опасности, продорним звуком трубе даван знак за узбуну.

ФАНТАС-ТИЧНА ПРИЧА

ЛОЈД БИГЛ

ОЖИВЉАВ

СТАРИ КРАМЕР ПРЕПУСТИО ЈЕ ОДЛУКУ О СВОМ ЖИВОТУ НЕЗНАНЦУ ИЗ СВЕМИРА — ЊИХОВО СХВАТАЊЕ МОРАЛА РАЗПИКОВАЛО СЕ.

Кроз фијукање ветра и добовање кише по крову, Џорџу Крамеру се учини да чује крик. Отвори врата и стаде да осматра. Поред њега је хучала набујала река. Чамац је силовито ударао о док. Уперио је лампу према обали, али је помрчина била непробојна као зид.

Крик се поново зачу. Долазио је са реке. Крамер без оклевања ускочи у чамац и убрзо је, веслајући из све снаге, јурио низ матицу. Груди му испунише дамари болесног, ослабелог срца; грчио је усне од бола у натеклим, упаљеним зглобовима руку. Крикну и сам. Даље, низ реку, поново се разлеже крик, као да одговара на његов.

Још пре него што је дошао до дављеника, Крамер је осетио да ће умрети. На лицу му заигра осмех. Помислио је како вреди да жртвује свој стари, готово угасли живот за неки млад и здрав. Утом му се и приближио. Видео је како се дављеникове руке грчевито хватају за бок чамца, и управо у том тренутку срце га је издало...

Пумпа уместо срца

Отворио је очи. Препознао је скромну унутрашњост своје колибе. Кроз широм отворен прозор продирала је блештава светлост. Покушао је да устане.

— Полако! Полако! Морате да лежите. Спавајте... Спавајте! — певушио је дубок, пријатан глас.

Кад се пробудио, човек је био нагнут над њим. Крамер угледа благо, округло лице. Тек касније постаде свестан да му човек превија груди.

—Ви сте лекар? — прошапута Крамер.

— Не, нисам лекар — певушио је незнанцу. — Ви сте ми, пријатељу Крамере, спасли живот. А сада спавајте... Спавајте...

Када се поново пробудио, био је сам. Осећао се дивно, све док није помакао ногу. Јак бол у зглобовима подсети га да није узимао лекове. Поче да се облачи. Збунио га је завој на грудима. Траке преко завоја биле су мекане, мекше од најтање газе, али није успео да их одлепи. Одустао је и преко њих навукао одећу.

—Тако, устали сте, пријатељу Крамере? — запевуши незнанац. — То је добро. Баш како ваља.

Долазио је стазом која је водила из шуме. Био је изузетно висок и крупан. Гледајући га како се њише у ходу, Крамер хтеде да га упита да није случајно морнар. Лице му је било округло и безизражајно, очи тајанствено тамне. Насупрот томе, глас му је био топао и распеван.

— Како сте од јутрос, пријатељу Крамере?

— О, хвала. Добро ми је, само сам још увек малаксао. Могу ли да вас упитам ко сте ви у ствари?

— Ко сам? Овај, мислите ли како се зовем? — Чинило се да премишља како да одговори. — Биће најбоље да ме зовете Џо.

— Добро, Џо — прихвати Крамер.

— Е, сад кад вам је боље, можемо да скинемо завоје.

Дуги прсти брзо му растворише кошуљу и спретно ослободише груди завоја.

Крамер је запрепашћено зурио у отворену рану изнад самог срца:

— Па, ви сте ме оперисали?

— Да, можете то и тако да назовете. Срце вам је било врло слабо. Не би могло више да вам служи. Ставио сам вам друго срце.

— Али, рекосте ми да нисте лекар! — узвикну Крамер.

— Да. За срце вам није ни потребан лекар. То је више технички проблем. Срце је као пумпа...

— Надам се да сте ми ставили бољу пумпу — рече Крамер, опипавајући било на руци. Није могао да нађе пулс.

— Много бољу. Ова никада не може да ослаби — објашњавао је Џо.

— Но, добро. Ја сам вам захвалан што год да сте урадили.

— И ја сам вам захвалан, пријатељу Крамере. Спасли смо један другом живот и то нас сада везује.

Крамер се полако опорављао, али га је упала зглобова сваким даном све више мучила. Џо би увек долазио предвече, упитао би га како се осећа и пажљиво му прегледао груди. Рана је добро зарасла.

— Сада вам је већ сасвим добро — рече Џо једне вечери.

Крамер подиже натечено стопало:

— Једва идем. Ако ускоро не одем до града да узмем неки јачи лек, више уопште нећу моћи да ходам.

Сутрадан је Џо у наручју однео Крамера до оближње фарме, код Мортонових. Оставио га је на трему испред куће и нестао пре него што је овај успео да закуца на врата. Мортонови су га одвезли до града и помогли му да оде код лекара.

Седам прстију

Исте вечери, док је седео испред колибе и чекао Џоа, Крамер је размишљао како да га упита оно што је већ подуже желео. Џо изрони из шуме. Његово велико, бело лице готово је светлело у мраку.

— Дакле, вратили сте се, пријатељу Крамере — певушио је као и обично. — Био сам забринут због вас.

Крамер нагло одлучи да му постави оно питање. Упери прст у небо, тамо где је треперила једна звезда:

— Дошли сте оданде, зар не?

Џо је оклевао.

— Не одатле — промрмља најзад и упери прст у правцу хоризонта. — Оданде. Како сте то закључили?

— По много чему — поче да набраја Крамер, задовољан својом проницљивошћу. — Дали сте ми ново срце. Још раније сам приметио да на руци имате више прстију, али сам одбијао да поверујем у то, затим...

Џо подиже руку. Његова шака имала је седам прстију.

— А ја сам баш размишљао како ви имате премало прстију!

— Спремате се за инвазију? — забрину се Крамер.

— Пријатељу Крамере! — негодовао је Џо. — Зашто бисмо ми освајали вашу планету која је толико удаљена? Забога, има их толико које су нам ближе, а још су и ненастањене. Дошао сам само да истражујем и сакупљам примерке. Када будем отишао, са моје планете можда више нико неће поново доћи.

— А, добро — умири се Крамер. — Да ли сте урадили још нешто кад сте ми мењали срце?

— Морао сам вашој крви да додам неке састојке да би нова пумпа могла да ради. Људска крв се лако згрушава, па може да запуши пумпу. Сада је то искључено.

— Мора да је то што сте додали мојој крви погоршало овај ужасни артритис.

— Артритис? Шта је то? — заинтересова се Џо.

Крамер му је објашњавао, показујући своје натечене зглобове.

— Можда ће ми помоћи лек који сам данас добио.

Вечни живот

Џо се спремао за повратак. Свој истраживачки рад је приводио крају, а био је сакупио и довољно примерака. Недостајали су му само примерци већих животиња. Крамер му је помогао. Слагавши да започиње неки нов посао, почео је од Мортонових да купује краве, коње, овце, козе, свиње, чак и псе и мачке.

Џо је најпре направио тор за животиње, а онда их је, једну по једну, односио некуд у шуму. Кад је тако нестало двадесетак крава, Крамер га упита:

— Мора да имате велики брод?

— Не. Није нарочито велик.

— Како вам онда све то стане унутра? — радознало ће Крамер.

— О, паковање није проблем — одговори Цо и, једну по једну, однесе читаво стадо оваца.

Крамеру нису помогли нови лекови. Морао је све више времена да проводи у постељи. Цо се старао о њему, прпремао му храну, а како је болест постајала све тежа, помагао му и да једе.

— Тај артритис — започе Цо једне вечери док је пословао по колиби — потпуно је непознат код нас. Уопште се не помиње у мојим књигама.

Крамер снуждено климну главом, трудећи се да сакрије своје разочарање. Надао се да ће Цо моћи да учини нешто за њега.

— Жао ми је што су вам састојци које сам додао вашој крви толико погоршали болест — рече Цо тужно — али не могу да вам помогнем. Уопште се не разумем у то.

— Колико могу да живим са овим новим срцем?

— Вечно. То срце не може да ослаби, нити да престане да ради.

Крамера уплаши помисао на вечни живот са вечним болом.

— Можете ли да одстраните те нове састојке из моје крви?

— Можда и могу. То би било тешко, а ускоро би и ново срце престало да ради. Запушило би се...

— Разумем — прекиде га Крамер, гледајући тужно у своје натекле руке. — Ускоро, можда већ сутра, болеће ме толико да нећу смети ни да их помакнем. Нећу моћи да се старам о себи. Болови ће постати неиздржљиви. Можете ли да замислите такав живот?

Цо је ћутао.

— Преостаје ми да се одлучим док не кренете. Када полазите?

— Сутра увече — одговори Цо — али, пошто ви треба да донесете тако тешку одлуку, могао бих да сачекам дан-два.

— Ако не будем у стању да одлучим до сутра, — трезвено ће Крамер, — нећу моћи никада.

Одлучите Ви!

Сутрадан, Цо је навраћао неколико пута. Ћутао би, саосећајући са старцем. У сумрак дође поново, последњи пут.

— Дакле, пријатељу Крамере — упита га пошто му спреми вечеру — шта сте одлучили?

— Да могу да покрећем руке, бацио бих новчић.

— Хоћете ли да сачекамо до сутра?

— Не. То ми не би помогло — одлучно одби Крамер. — Могао бих да се одлучим кад би се радило о нечему што могу сам да учиним, као оне ноћи на реци. Али, не могу беспомоћно да седим и да бирам између смрти и живота са неиздржљивим боловима. Зато одлуку препуштам вама!

Цо је био запрепашћен.

— Сматрам да на то имам право, — мирно настави Крамер — јер ви сте узрок свему. Зато ви треба да одлучите. Ако не можете, баците новчић.

— Врло добро! — повика Цо, а глас му је одједном био груб. — Врло добро! Сада ћу ја одлучити уместо вас.

Зграби Крамера не обазирући се на његово јечање и појури стазом низ шуму.

Неige у свемиру

Професор Зукокул, декан Универзитетског одсека за егзотичну зоологију, посматрао је како у Оживљавач улази статуета овце, дуга тридесетак сантиметара, и за њом нешто виша статуета краве. Овца изађе у природној величини, тргну главом и заблеја. Очи професора Зукокула засјаше од задовољства.

— Каква колекција! — Узвикну одушевљено. — Колега Јорулок, одлично сте обавили задатак. Честитам вам од свег срца. Само... — сневесели се — тај сусрет са људима... То је тако мучно.

— И мене то тишти — промрси Јорулок и поцрвене.

— Да ли је могуће да је заиста захтевао од вас да донесете такву одлуку уместо њега? Како то да једна цивилизована особа нема развијен осећај за морал? Не бих вам замерио ни да сте га на лицу места уништили, или да сте отишли и оставили га.

— Па, и то би значило да одлучујем уместо њега — успротиви се Јорулок.

— Тачно. То је оно због чега упозоравамо наше истраживаче да по сваку цену избегавају контакт са интелигентним бићима. Њихов морал је тако непредвидљив!

— Да — сложи се Јорулок — али ја нисам имао избора. Спасао ми је живот.

— Јесте ли поднели молбу Медицинском одсеку? — упита професор.

— Да, одмах сам то урадио. Обећали су да ће расветлити тајну људског артритиса чим за то нађу мало времена. На несрећу, сада имају много важнијих пројеката. Проћи ће хиљаду или две људских година док не почну да разматрају његов случај.

— Баш је великодушно од њих што су му дали такав приоритет — рече професор Зукокул. — Имајмо у виду да тај пројект нема значаја ни за кога, осим за њега самог. Шта ћете са њим у међувремену? Зар га нећете оживети? Зар га нећете оживети?

— Не! Никако! — узвикну Јорулок и из унутрашњег џепа своје одеће извуче статуету Џорџа Крамера, који је стајао мало погрбљен, са натеченим рукама подигнутим увис и изразом запрепашћења на лицу.

— Не желим да га приморавам да живи у боловима док Медицински одсек не нађе времена за њега. Оживећу га тек кад буду спремни да му се посвете.

— Могли бисте за то време да га позајмите музеју — предложи професор Зукокул.

— Мислим да нећу. Више волим да буде уз мене. Знате, — правдао се Јорулок — он ми је ипак спасао живот и осећам захвалност и неку врсту наклоности према њему. Осим тога — досети се — може одлично да послужи као притискивач за хартију на мом писаћем столу...

укрштене речи

БАЦАЧКЕ ДИСЦИПЛИНЕ

Медитеранске игре у Сплиту тек што су завршене, сви учесници овог великог надметања још нису ни отпутовали из града под Марјаном. Сви знамо и победнике бацачких дисциплина, па вам неће бити тешко да у укрштеницу упишете називе справа које су бацали.

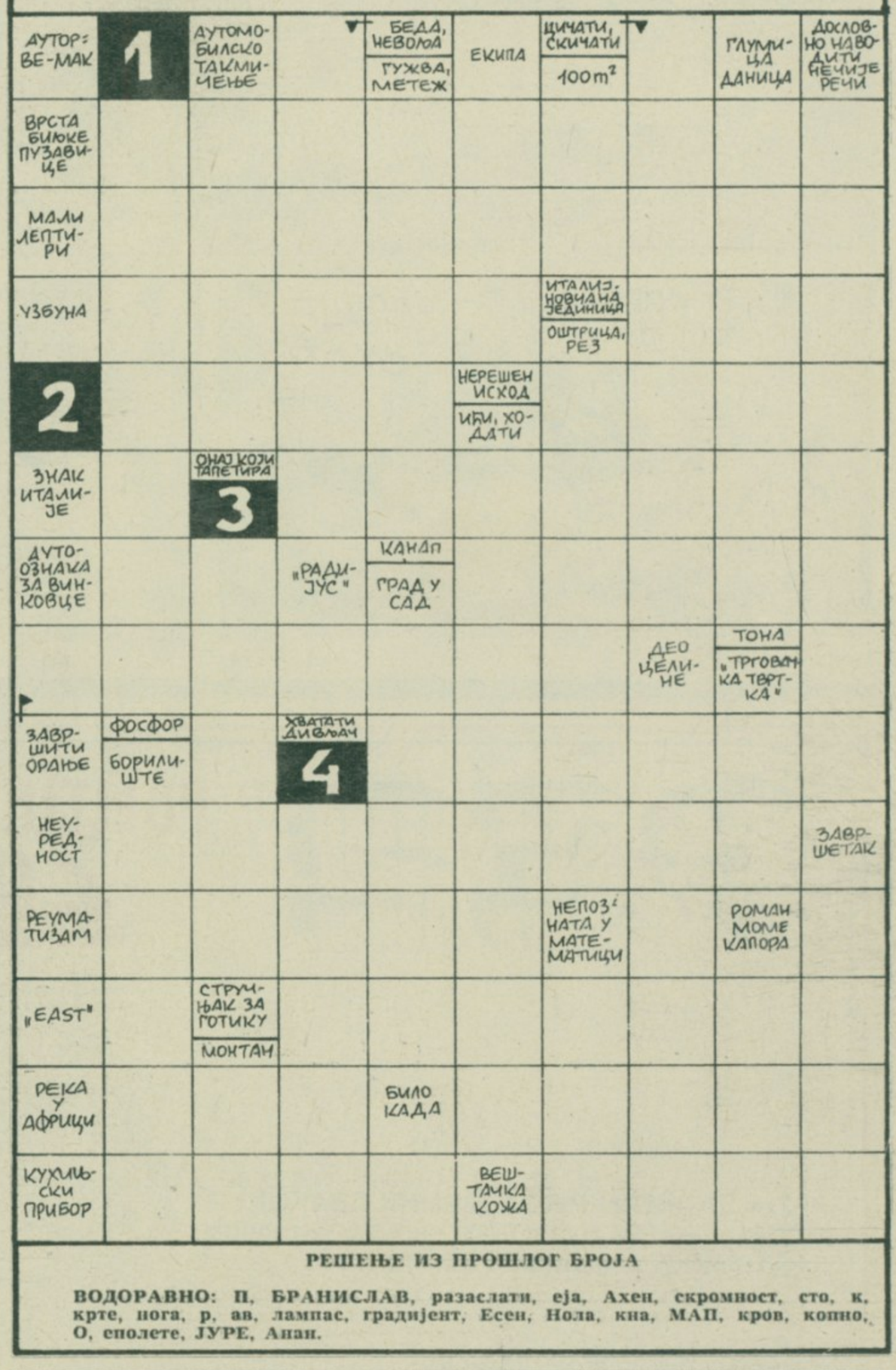

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: П, БРАНИСЛАВ, разаслати, еја, Ахен, скромност, сто, к, крте, нога, р, ав, лампас, градијент, Есен, Нола, кна, МАП, кров, копно, О, еполете, ЈУРЕ, Анан.

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА", Македонска 29, 11000 Београд. Директор НИП „ПОЛИТИКА" Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА" Живорад Стојановић. Помоћник главног и одговорног уредника Александар Б. Костић. Уредник: Бојана Дожић, телефон 324-483. Ликовно-графички уредници Владимир Горбунов и Соња Јашовић, телефон 326-620. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез.

Цена једног примерка 8 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ

3 месеца	88.00 динара
6 месеци	176.00 динара
1 година	352.00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО

3 месеца	176.00 динара
6 месеци	352.00 динара
1 година	704.00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НИП „Политика" ООУР „Продаја" — претплата на лист „Политикин забавник"

ПРЕТПЛАТА У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

САД	$	38.—
СР НЕМАЧКА	DM	76.—
ШВЕДСКА	Škr	167.—
ФРАНЦУСКА	Ffr	164.—
ШВАЈЦАРСКА	Šfr	64.—

Уплате из иностранства слати на девизни рачун „НИП" „Политика" код ИНВЕСТ БАНКЕ — Београд на рачун 60811-620-63-257300-00054, са обавезном назнаком претплата на „Политикин забавник"

PEZ® POLITIKIN ZABAVNIK PEZ

PEZ + ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК СВАКОГ МЕСЕЦА НАГРАЂУЈУ 1.000 верних читалаца ЗАБАВНИКА и чланова PEZ КЛУБА.

У месецу октобру награда је:
ОЛОВКА PEZ — ЗАБАВНИК

Бројеве чланских карата награђених објавићемо 12. октобра у ЗАБАВНИКУ

Kolinska HP Kolinska

PEZ KLUB

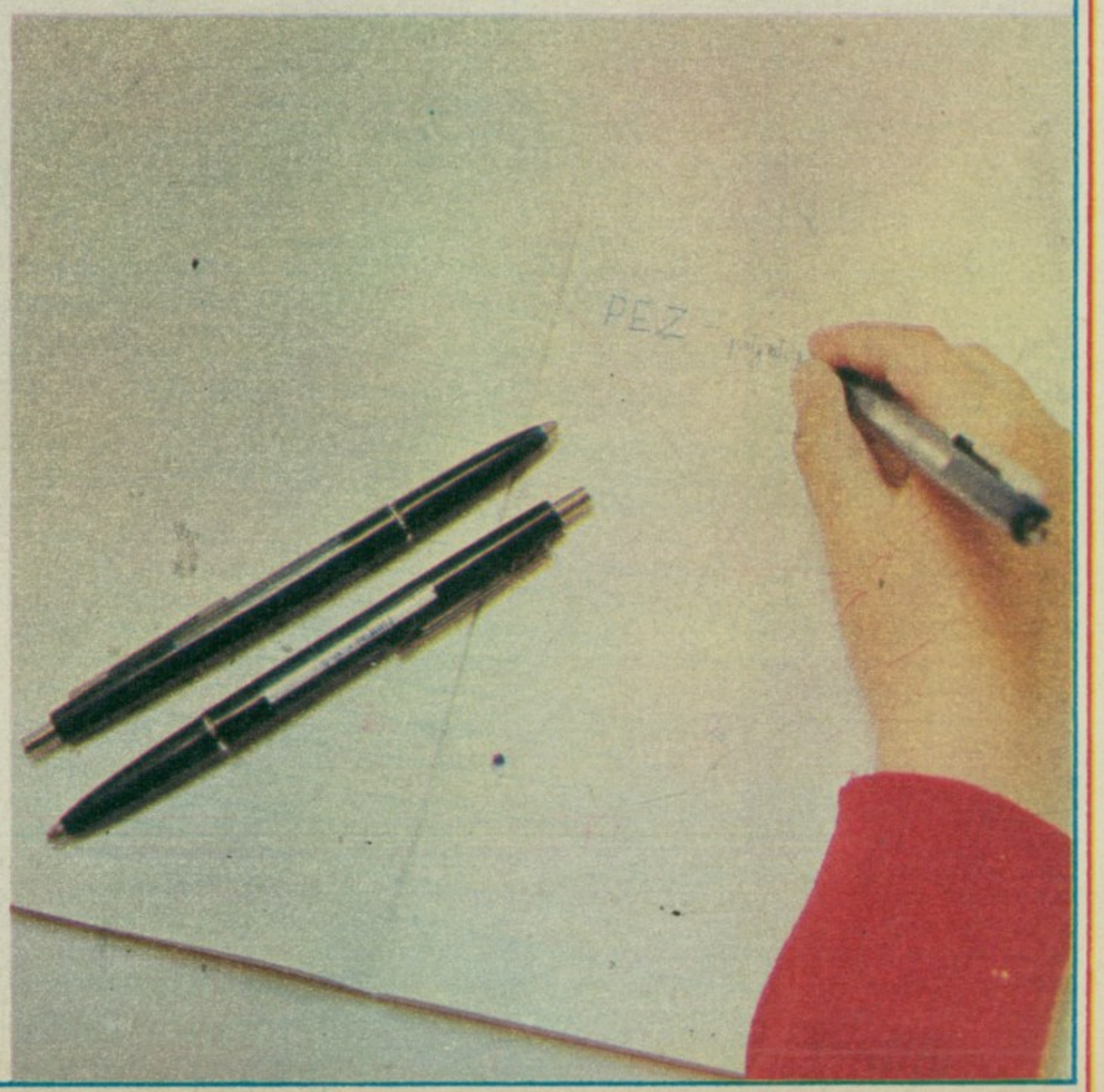

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Драги Забавниче,

КОСМИЧКИ РАДОВИ

Шта значи скраћеница NASA?

Горан Грујић
Његошева бб
Крушевац

NASA (National Aeronautcs and Space Administration — Национална администрација за аеронаутику и простор) главна је америчка државна управа за ваздухопловна и висинска истраживања. Почела је с радом 1. октобра 1958. године. Под непосредним је руководством председника Сједињених Америчких Држава и има право да контролише сва цивилна ваздухопловна и васионска истраживања у САД.

Активност NASE обухвата; истраживачки рад на проблемима лета у атмосфери Земље и ван ње у космичком простору; развој и конструисање ваздухоплова, аеро-космоплова и космоплова и вођење активности неопходних у истраживању космичког простора.

Управа NASE је у Вашингтону а њен истраживачки рад овдија се у многим лабораторијама у САД и другим земљама.

СТАРУДИЈЕ ЗА НАУЧНИКЕ

Шта је археологија?

Горица Стојановић,
Оцаци

Археологија је историјска наука која проучава споменике материјалне културе ранијих епоха, а циљ јој је да уз помоћ других наука, геологије, етнологије, лингвистике, на пример, реконструише начин живота и друштвене односе тих епоха.

Археологија Европе дели се на праисторијску, класичну, старохришћанску и средњовековну. Подручја која су била потпуно изван домашаја старе грчке и римске културе, рецимо нордијске земље, немају класичне, а често ни старохришћанске фазе, већ скоро право из праисторије „ускачу" у рани средњи век. Који је најмлађи период којим се археологија бави — зависи од праксе и потреба појединих земаља. Док је, на пример, та граница у Хрватској 12. век, Французи говоре и о археологији ренесансе и барока.

Најсигурније и најједноставније је проучавати споменике на основу писаних извора који су о њима сачувани. Тако су поједини споменици архитектуре и скулптуре из Аполоновог светилишта у Делфима тачно идентификовани и проучени на основу сачуваног описа тог светилишта који је оставио Паусанија у 2. веку. Но, то је ретка срећа за археологе. Да би се проучио неки археолошки споменик, најчешће је потребно упоредити га са сродним, већ проученим споменицима. Такав поступак назива се **типолошка метода.**

Често су на месту где се врше ископавања живели народи из различитих времена и оставили видљиве трагове свог постојања у слојевима — „културни слојеви" који под нормалним околностима леже једни изнад других, то јест млађи изнад старијих. Проучавање тих слојева и њиховог међусобног односа зове се **археолошка стратиграфија.** Кад је ископавана Троја, на пример, археолози су на брежуљку Хисарлик, јужно од Дарданела, открили 9 културних слојева.

ВОДИЧ ЗА МРТВЕ

Да ли је на наш језик преведена „Тибетанска књига мртвих"?

Иван Антић,
Крагујевац

„Тибетанска књига мртвих" је једно од основних дела будизма и „пружа ослобађање од прелазног

стања између живота и поновног рођења — стања које људи називају смрт". Полазећи од основне замисли да „Тибетанска књига мртвих" буде „водич мртвом човеку током периода њихова Бардо постојања, симболично описаног као међустање у трајању од четрдесет и девет дана између смрти и поновног рођења". Карл Густав Јунг је дао психолошки коментар уз књигу желећи да овај спис учини што разумљивијим западном човеку.

Дело је на српскохрватски језик, са енглеског превода Кази Даве—Самдупа, превео Бранислав Мишковић. Јунгов психолошки коментар превео је Давид Албахари. „Тибетанска књига мртвих" је код нас доживела већ друго издање, као сепарат „Замка културе" из Врњачке Бање.

ДУПЛА ЗВЕЗДА

Приметила сам да је у сазвежђу Велики Медвед једна звезда „дупла". Реци ми нешто више о томе.

Милена Ракочевић
Поп Ташкова 4
Београд

Велики Медвед је једно од највећих сазвежђа на северној небеској хемисфери: има 149 звезда видљивих голим оком. Седам њего-

гових најсјајнијих звезда (обележавају се словима грчке азбуке) распоређене су у облику кола с рудом, па се сазвежђе назива и Велика Кола.

Недалеко од звезде Мизар у руди Великих Кола налази се звезда Алкор (Јахач) која се може видети и голим оком. Астрономи су утврдили да Мизар и Алкор чине двојни састав звезда, то јест да се окрећу око заједничког тежишта. Гледајући кроз доглед малог повећања, Мизар се види двоструко, па је и он визуелни двојни састав, а астрономи су утврдили да су и обе компоненте Мизара двојне. Како је и сам Алкор двојна звезда, цео систем Мизар — Алкор састоји се од шест звезда.

Горан Авдић, 71000 Сарајево, Драгице Правице 1 — 15 година, воли музику посебни „Сребрна крила"

Сузана Лукић, 18000 Ниш, Сремска II/ — 10 година, сакупља значке и салвете, навијач „Црвене звезде"

Маида Бајрамовић, 72000 Зеница, Хусеина Куленовића 3 — 14 година

Весна (11) и Саша (10) Перић, 12209 Кличевац, Пожаревачка 18 — желе пријатељство са својим вршњацима

Весна Радивојевић, 14220 Лазаревац, Колубарски трг 5 — 15 година, сакупља постере, плоче, салвете, значке и марке

Јелена Ђорђевић, 18000 Ниш, Сремска 11/V — 11 година, воли музику, сакупља постере страних група и певача

Марина Мартинчић, XII Сл. бригаде 115, 54000 Осијек — 15 година, воли све што воле млади

Мирјана Штулић, 31000 Титово Ужице, Маршала Тита 93 — 14 година, сакупља значке, разгледнице и салвете

Марина Кандић, 11400 Младеновац, Толбухинова 13 — 14 година, воли спорт и музику

Синиша Костић, 11272 Добановци, Угриновачка 77 — 14 година, навијач „Партизана"

WALT DISNEY

МИКИ

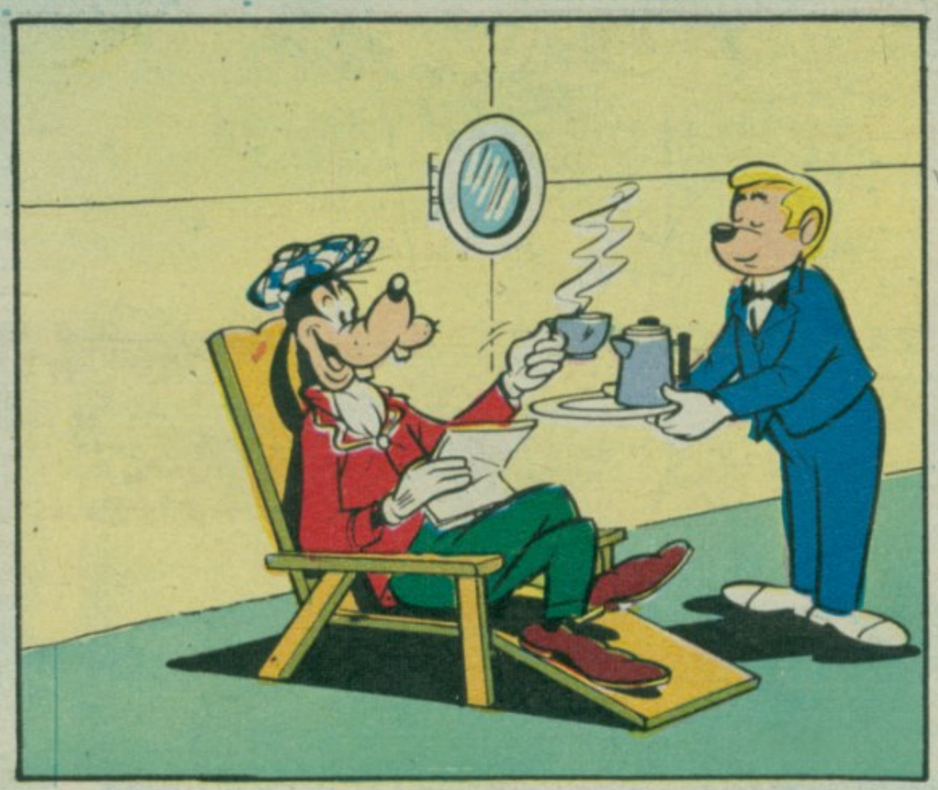

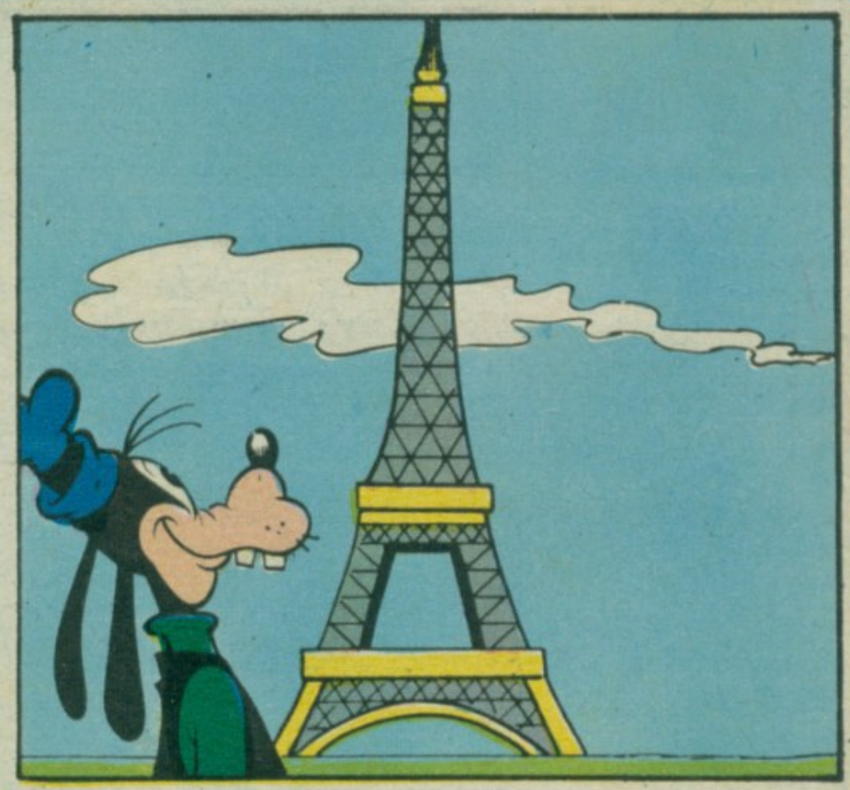

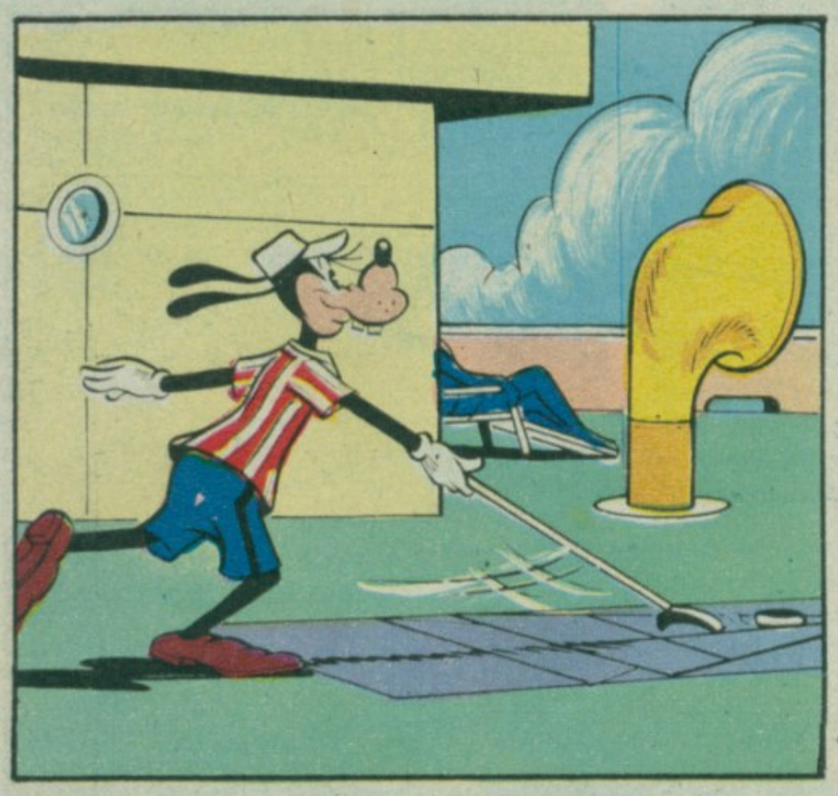

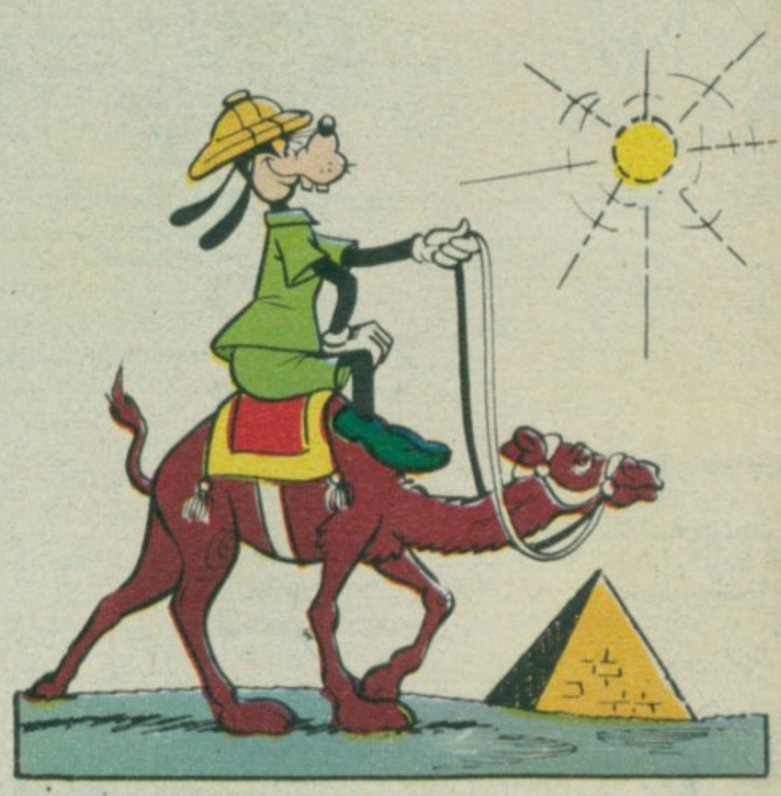

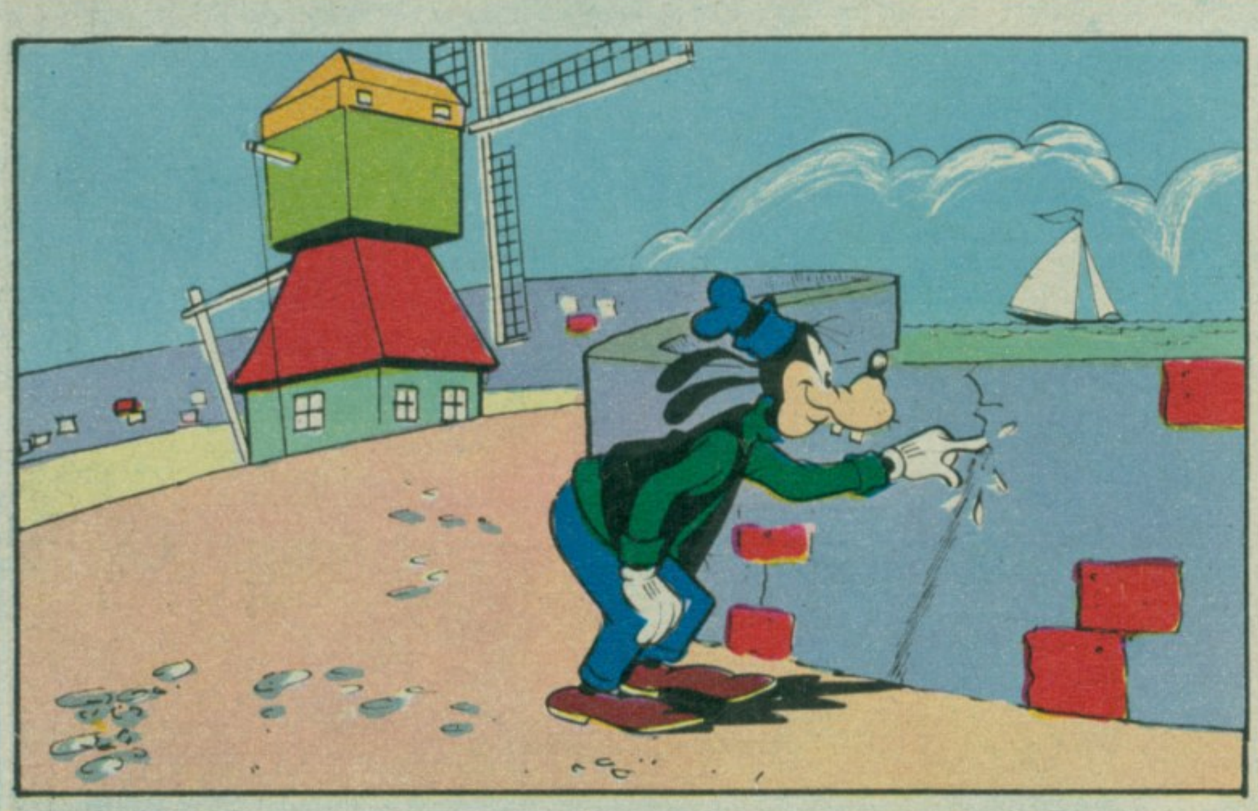

Distributed by King Features Syndicate.